

SUMAR

BIBLIOTHECA SEPTENTRIONALIS – O PUBLICAȚIE BIBLIOLOGICĂ DE PRESTIGIU	3
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ÎN PRESA LOCALĂ A ANULUI 2004.....	4

ANIVERSĂRI

PERSONALITATEA LUI ȘTEFAN CEL MARE ÎN CONȘTIINȚA STRĂINĂȚĂII	10
110 ANI DE LA NAȘTEREA BIBLIOLOGULUI NICOLAE GEORGESCU-TISTU (1894 - 1972).....	12
GHEORGHE ASACHI - ARHIVIST (1788 - 1869).....	14
GHEORGHE ȘINCAI LA CEAS ANIVERSAR – 250 DE ANI DE LA NAȘTERE –	16
CENTENAR MIRCEA VULCĂNESCU.....	20
O CĂLĂTORIE PRIN LEGENDĂ CU SCRITORUL ALEXANDRU MITRU	23

DIALOGURI PROFESIONALE

EDIȚIA DE CARTE PREZENTĂ ÎN COLECȚIILE BIBLIOTECII JUDEȚENE „PETRE DULFU”	25
CĂLĂTORIE PE TĂRÂMUL BIBLIOTERAPIEI.....	26
DEPENDENȚA DE LECTURĂ.....	29
CONVERSIA RETROACTIVĂ A DATELOR BIBLIOGRAFICE LA SECȚIA ÎMPRUMUT PENTRU ADULȚI.....	30
COMUNICAREA BIBLIOTECAR - UTILIZATOR – NECESITATE ȘI DEZIDERAT.....	30
AL TREILEA SIMPOZION NAȚIONAL „SĂNĂTATEA CĂRȚILOR” - OCTOMBRIE 2004 -	34
BABILON	38
“CUORE”	39
UNIUNEA EUROPEANĂ – VECINUL NOSTRU	40
BREVETOTECĂ ÎNTR-O BIBLIOTECĂ	42

MIC DICȚIONAR AL LOCALITĂȚILOR DIN MARAMUREȘ

COMUNA BUDEȘTI ȘI SATUL APARTINĂTOR SÂRBI	45
---	----

PAGINI CULTURALE

ALTE PREZENȚE ALE DIASPOREI ROMÂNEȘTI ÎN CADRUL COLECȚIILOR BIBLIOTECII JUDEȚENE	56
S-A ÎNTÂMPLAT ACUM 50 DE ANI	58
RENUMELE DE EDITOR	60
HOLOCAUSTUL. EVREII ȘI POSTERITATEA	62
MAI FRUMOASĂ DECÂT ÎN OCCIDENT	65
MARILE OPERE LITERARE ȘI MUZICA	66
NOTE DE LECTURĂ LEON-IOSIF GRAPINI, <i>CAPĂȚUL LUMII</i> ,	67

BIBLIOTHECA SEPTENTRIONALIS

O publicație bibliologică de prestigiu

Săluț HORVAT

Am afirmat și am susținut mereu faptul că Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare devine tot mai mult o instituție cu multiple implicații în actul de cultură.

La numeroasele și remarcabilele realizări obținute în ultimii ani, în cele mai diverse planuri, Biblioteca vine cu o încă o surpriză plăcută, lansarea unui nou număr al revistei **Bibliotheca Septentrionalis**. Surpriza este dată și de faptul că, începând cu nr. 1/2004, Buletinul semestrial devine o frumoasă, elegantă și valoroasă revistă de specialitate în domeniul biblioteconomiei și al științei informării. Frumoasă și elegantă prin format, aspect grafic, o copertă inspirată. Interesantă prin conținutul bogat și mai ales prin ținuta științifică și documentară a materialelor cuprinse în cele 70 de pagini ale numărului.

Structurată pe capitole: **Personalități maramureșene, Aniversări, Dialoguri profesionale, Mic dicționar al localităților din Maramureș, Pagini culturale, Pro memoria**, revista se adresează unui public larg de cititori, atât din sfera bibliotecilor cât și din cea a culturii generale.

Un prim articol evocator se referă la poetul Ion Șugariu – legat de aceste meleaguri prin obârșie (născut în satul Băița), prin poezia sa, prin colaborarea la presa locală și, mai ales prin publicarea la Baia Mare a primei reviste cu caracter literar de aici, **Cronica literară**. Articolul este semnat de Lucia Soreanu-Șugariu, soția poetului, care aduce o serie de informații cu privire la viața și opera lui Ion Șugariu.

Articolele semnate de Vasile Leschian despre Ion Șugariu și revista **Afirmarea**, Delia Florea cu referire la N. Steinhardt, Ioana Dragotă despre Revista Catolică, Maria Gârbe despre scriitorul Costache Olăreanu etc. conturează profilul cultural al revistei.

Lucrările de specialitate aduc în discuție probleme de larg interes și actualitate în domeniul biblioteconomiei și al informării. Rețin atenția articolele: **Puncte sensibile în clasificare – subiectivitatea clasificatorului** semnat de Ioana Dragotă; **Înregistrarea retroactivă a fondului de publicații** de Sorina

Beretean; **Fondul documentar al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”** de Ioana Dragotă; studiul de sociologia lecturii cu titlul **Profilul cititorului de vârstă a treia** semnat de Viorica Cosma ș. a.

Clasificarea documentelor de bibliotecă a fost și este unul dintre domeniile cele mai complexe, cele mai laborioase ale biblioteconomiei, piatra de încercare pentru orice bibliotecar. Operațiunea de clasificare presupune, pe lângă o temeinică pregătire profesională, și o vastă cultură generală. Analiza conținutului unui document pentru a i se stabili apartenența la un domeniu al cunoașterii, identificarea elementelor care îl apropie sau prin care se deosebește de altul este o activitate ce impune o cercetare atentă și laborioasă.

Disponând de o bogată experiență și de o bună cunoaștere a clasificării zecimale universale, Ioana Dragotă, prin articolul: **Puncte sensibile în clasificare – subiectivitatea clasificatorului**, evidențiază faptul că, deși CZU este un sistem riguros, nu sunt puține elementele care îl fac vulnerabil sau cel puțin susceptibil de a putea fi „manipulat” de personalitatea clasificatorului, lăsându-i acestuia posibilitatea să găsească „variante de clasificare”.

Susținătoare a Clasificării Zecimale Universale, autoarea, deși, se pare, cu o anumită nostalgie, recunoaște că acest sistem, vrând-nevrând, își pierde din supremația deținută până nu demult, fiind înlocuit de indexarea documentelor pe bază de „vedete de subiect și cuvinte-cheie”. „Trebuie să recunoaștem, menționează autoarea, că, fiind un instrument destul de specializat, CZU este folosit în căutare exclusiv de către bibliotecari, și nici de către aceștia nu întotdeauna, fiind preferate vedetele de subiect și cuvintele-cheie”. Convinsă fiind că informatizarea bibliotecilor va impune noi modalități de prelucrare a documentelor, care să permită o regăsire mult mai rapidă a informației sau documentului dorit, autoarea pledează pentru o „conviețuire” între diversele sisteme de prelucrare și clasificare subliniind: „între clasificare și indexare nu văd o relație de concurență ci una de completare reciprocă, cu atât mai mult cu cât modurile specifice lor în care acoperă informația nu coincid în totalitate”.

Argumentele autoarei pro și contra celor două sisteme sunt numeroase și incitante, ceea ce face ca articolul să fie parcurs cu interes, dovedind o vastă informare a semnatarei și o bună cunoaștere a problemelor cu care se confruntă biblioteconomia actuală. „Lupta” dintre tradiție și modern este în plină desfășurare.

Bilbiotheca Septentrionalis, publicație cu apariție semestrială, editată de Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, director Teodor Ardelean, colectiv de redacție: Laura Temian (coordonator), Angela-Monica Jucan și Adrian Pop, se înscrie între revistele de specialitate de prim interes din domeniul biblioteconomiei contemporane.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ÎN PRESA LOCALĂ A ANULUI 2004

Ana GRIGOR

* * * A fost aniversată ziua de naștere a pictorului Nicolae Apostol : La Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 821, 17 iun. 2004, p. 4.

Una dintre surprizele pregătite pictorului cu ocazia zilei de naștere a fost lansarea Caietului biobibliografic „Nicolae Apostol”, realizat de către Ana-Maria Brezovszki, Florina Vanciu și Ana Grigor. „Am reușit să vă cunoaștem atît prin picturile pe care le-ați realizat, cît și prin ceea ce s-a scris în presa locală [...] a spus plină de emoție Ana-Maria Brezovszki”. Articolul notează și convorbirea telefonică dintre pictor și scriitorul V. R. Ghenceanu, pregătită de directorul bibliotecii, Teodor Ardelean.

Andreica [Condrat], Alina. Audiție Haydn la Ludotecă. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2168, 26 mai 2004, p. 2.

„După prezentarea unui scurt referat despre viața și activitatea compozitorului, a urmat o audiție Haydn și un miniconcert de cîntece din repertoriul internațional [...] pe noua scenă a Ludotecii. Secția pentru copii a organizat, cu această ocazie, și o vitrină de carte avînd ca temă muzica.”

Andreica [Condrat], Alina. „Cartea – cea mai de preț comoară” : Proiect educațional. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2328, 29 nov. 2004, p. 8.

Andreica [Condrat], Alina. Copiii au acces în Ludotecă : De ieri, la biblioteca județeană. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2161, 18 mai 2004, p. 2.

Articolul se referă la inaugurarea Ludotecii, compartiment destinat preșcolarilor și singurul de acest gen din județ. Sală cu jucării, cărți electronice cu povești, benzi desenate și

CD-uri didactice. Ludoteca este dotată cu calculatoare, iar copiii au acces la jocuri electronice și la jucării tradiționale.

Andreica [Condrat], Alina. Copiii l-au omagiat pe Eminescu : La Biblioteca Județeană. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2186, 16 iun. 2004, p. 2 : foto.

Andreica [Condrat], Alina. Expoziție de picturi în stil Dali : La Biblioteca „Petre Dulfu”. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2155, 11 mai 2004, p. 2 : foto.

Jurnalista aduce în atenție una dintre manifestările din cadrul „Lunii activității model”, în care Secția pentru copii a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, în colaborare cu Liceul de Artă, a sărbătorit 100 de ani de la nașterea pictorului spaniol Salvador Dali printr-o expoziție de desene pe tema dinamicii lumii vegetale și o vitrină de carte avînd ca temă pictura.

Andreica [Condrat], Alina. „L-am cunoscut pe Steinhardt” : Simpozionul „Scrieri din tenebre”. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2319, 18 nov. 2004, p. 2.

Simpozionul sub genericul „Scrieri din tenebre”, organizat de Sala de lectură, a debutat cu mărturisirea prof. Nicolae Roșca despre perioada de prietenie cu Nicolae Steinhardt. Autoarea articolului arată că momentul întoarcerii în timp la fenomenul întemnițării a fost amplificat de expunerile însoțite de videoproiecții.

Andreica [Condrat], Alina. La bibliotecă au prins viață legende. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2309, 6 nov. 2004, p. 2 : foto.

Andreica [Condrat], Alina. “Lumina învierii” a pogorît la Biblioteca “Petre Dulfu”. *Glasul Maramureşului*, 7, nr. 2125, 3 apr. 2004, p. 2 : foto.

Eleve de la numeroase şcoli din judeţ au participat la vernisajul expoziţiei de artă plastică (desene, icoane pe sticlă şi lemn, ouă încondeiate) cu tematică religioasă, găzduită de Biblioteca Judeţeană. Tot aici - la Secţia de copii - a fost pregătită şi o vitrină de carte, cu aceeaşi tematică pascală.

Andreica [Condrat], Alina. Medalion aniversar - Ştefan cel Mare. *Glasul Maramureşului*, 8, nr. 2170, 28 mai 2004, p. 2 : foto.

Autoarea oferă date referitoare la medalionul aniversar dedicat lui Ştefan cel Mare. Cu această ocazie a fost lansată cartea “Ştefan cel Mare şi Sfânt - 500 de ani - Realitate şi Legendă”, care poate fi un suport şi pentru orele de istorie.

Andreica [Condrat], Alina. “Mircea Cărtărescu” şi copiii. *Glasul Maramureşului*, 8, nr. 2315, 13 nov. 2004, p. 7.

Andreica [Condrat], Alina. Petrecere de Halloween la Ludotecă. *Glasul Maramureşului*, 8, nr. 2307, 4 nov. 2004, p. 2 : foto.

Andreica [Condrat], Alina. Spectacol la Biblioteca “Petre Dulfu” : 154 de ani de la naşterea lui Eminescu. *Glasul Maramureşului*, 7, nr. 2056, 14 ian. 2004, p. 7.

Autoarea prezintă informaţii succinte despre spectacolul literar-muzical “Tubindu-l pe Eminescu” dedicat Luceafărului poeziei româneşti, la aniversarea a 154 de ani de la naştere.

Andreica [Condrat], Alina. Standul bibliotecii maramureşene a excelat la Salonul de Carte de la Iaşi. *Glasul Maramureşului*, 8, nr. 2287, 12 oct. 2004, p. 2.

Andreica [Condrat], Alina. Toamna se numără colocviile bibliotecarilor. *Glasul Maramureşului*, 8, nr. 2281, 5 oct. 2004, p. 7 : foto.

Bel Mureşan, Iulia. Biblioterapie pentru bolnavii Spitalului de Pneumoftiziologie. *Graiul Maramureşului*, 16, nr. 4430, 23-24 oct. 2004, p. 9 : foto.

Bel Mureşan, Iulia. “Copii în lumea cărţilor” la Biblioteca Judeţeană “Petre Dulfu”. *Graiul*

Maramureşului, 16, nr. 4300, 25 mai 2004, p. 2.

Autoarea se referă la dialogul în limbile franceză şi engleză, având ca temă vizitarea unui salon de carte conceput sub forma unui canal de ştiri, în cadrul acţiunii “Copii în lumea cărţilor”. Gazda, Biblioteca Judeţeană, a organizat, cu această ocazie, o expoziţie de carte cu noutăţi editoriale în limbile franceză, engleză, română.

Bel Mureşan, Iulia. “Copilăria - univers atemporal”. *Graiul Maramureşului*, 16, nr. 4304, 29-30 mai 2004, p. 3.

Bel Mureşan, Iulia. “Despre scriere” la Biblioteca Judeţeană “Petre Dulfu”. *Graiul Maramureşului*, 16, nr. 4278, 28 [29] apr. 2004, p. 2 : foto.

În cadrul acţiunii intitulate “Despre scriere”, au fost prezentate alfabetele de-a lungul timpului, precum şi alte curiozităţi din lumea scrisului. În opinia jurnalistei, în această activitate se împletesc literatura şi arta plastică, având loc tot atunci şi vernisajul unei expoziţii de desene.

Bel Mureşan, Iulia. “Din lumea culorilor în lumea basmelor”. *Graiul Maramureşului*, 16, nr. 4300, 25 mai 2004, p. 2.

Bel Mureşan, Iulia. Expoziţie de desene : 120 de ani de la naşterea poetei Elena Farago. *Graiul Maramureşului*, 16, nr. 4255, 31 mar. 2004, p. 2.

Bel Mureşan, Iulia. Jocul a pătruns mai mult, sub o formă sau alta, în biblioteci. *Graiul Maramureşului*, 16, nr. 4294, 18 mai 2004, p. 1, 3 : foto.

Inaugurată oficial în 17 mai a. c., Ludoteca - un compartiment destinat preşcolarilor - cuprinde o colecţie întreagă de jucării, jocuri tradiţionale, jocuri electronice, benzi colorate, CD-uri cu poveşti, enciclopedii. Capacitatea Ludotecii este de 25-30 de persoane, grupul putând fi extins şi la 60 de persoane; pe scena amenajată special, copiii pot organiza diferite programe artistice.

Bel Mureşan, Iulia. “Mircea Cărtărescu şi copiii”. *Graiul Maramureşului*, 16, nr. 4448, 13-14 nov. 2004, p. 2.

Bel Mureşan, Iulia. Omagiu lui Eminescu. *Graiul Maramureşului*, 16, nr. 4189, 14 ian. 2004, p. 2.

Bel Mureșan, Iulia. “Omăgiu lui Eminescu” 115 ani de la moartea poetului. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4318, 15 iun. 2004, p. 2.

Bel Mureșan, Iulia. Salvador Dali aniversat la Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4288, 11 mai 2004, p. 9 : foto.

Bel Mureșan, Iulia. Spuneți NU violenței în familie! *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4437, 12 nov. 2004, p. 1, 3 : foto.

Botiș, Ioan. Un premiu și un festival : Premieră în spațiul ex-comunist. *Gazeta de Maramureș* : Revistă de rafinament și atitudine, 3, nr. 71, 19-25 apr. 2004, p. 28.

Buda-Tețu, Ioan. Cea mai modernă bibliotecă departamentală din Europa : După câțiva ani de investiții, Baia Mare are cu ce se lăuda. *Glasul Maramureșului*, 7, nr. 2071, 31 ian. 2004, p. 3 : foto.

«Dintre toate bibliotecile departamentale, nu sîntem întrecuți în Europa de nimeni. [...] Biblioteca trebuie să fie nu doar o instituție de cultură, ci și una de educare. Vrem să fim un centru cultural, unde să existe un mediu academic», punctează Teodor Ardelean».

Buda-Tețu, Ioan. Fost ziarist, actual politician atacat de presa locală : La dezbaterea “Mass-media - putere și influență”. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2325, 25 nov. 2004, p. 3.

La masa rotundă pe tema “Mass-media – putere și influență”, organizată de Sala de lectură, manipularea publicului a fost un subiect care a stîrnit controverse, părerea finală fiind că jurnalistul nu trebuie să se transforme în judecător, iar presa trebuie să rămână o putere în stat.

Buda-Tețu, Ioan. S-a inaugurat *brevetoteca* din Baia Mare. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2312, 10 nov. 2004, p. 2.

Buda-Tețu, Ioan. Sediul modern pentru scriitorii din Maramureș : De pe terasele restaurantelor, la Biblioteca Județeană. *Glasul Maramureșului*, 7, nr. 2084, 16 feb. 2004, p. 3 : foto.

Biblioteca Județeană găzduiește, începînd cu data de 14 februarie, întâlnirile scriitorilor maramureșeni. Ziaristul oferă o privire asupra activității cenaclului literar. Primul care a citit din creațiile sale în noul sediu, este prozatorul Valeriu Sabău.

Burnar, Ion. O sărbătoare a cărții cu mulți prezentatori. *Informația zilei*, 4, nr. 963, 30 nov. 2004, p. 5.

Buzura, Dana G. “Bibliotecă pentru suflet” : De ieri, la Spitalul TBC. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2296, 22 oct. 2004, p. 2 : foto.

Dobra, Vasile. Despre temple, biblioteci și bibliotecari. *Glasul Maramureșului*, 7, nr. 2089, 21 feb. 2004, p. 3.

În opinia lui Vasile Dobra, noul edificiu cultural al județului arată precum Taj Mahal, templul hindus, construit de Șah Jahan; n-am fi avut asemenea construcție fără zbaterea acestui OM care este Teodor Ardelean. Întîlnim aprecieri la adresa unor bibliotecari, precum: Petre Codrea, Corneliu Oneț, Laura Temian care și-au dăruit și își dăruiesc viața cărților.

Dragoș, Vasile. Bibliotheca Septentrionalis sau Regăsirea informației. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4236, 9 mar. 2004, p. 3.

Buletinul semestrial Bibliotheca Septentrionalis are menirea să teaurizeze eforturile și dăruirea slujitorilor Bibliotecii Județene “Petre Dulfu” din Baia Mare. Autorul informează asupra numărului 2 (21) / 2003 al revistei, dedicat patronului spiritual al bibliotecii, Petre Dulfu.

Dragoș, Vasile. Dezbatere profesională pentru stabilirea unui Parteneriat activ. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4270, 20 apr. 2004, p. 9 : foto.

Campania de promovare a lecturii în mediul rural este o componentă de bază a activității Bibliotecii Județene “Petre Dulfu” și, prin colocviile profesionale pe centre metodice, contribuie la revigorarea activităților culturale prin intermediul cărții. În opinia autorului, colocviile profesionale s-au constituit în veritabile schimburi de experiență. S-a putut constata cum își desfășoară activitatea fiecare bibliotecă și care este relația acesteia cu autoritățile locale.

Dragoș, Vasile. “Scriitorii sînt copiii dragi ai Bibliotecii”. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4217, 16 feb. 2004, p. 5 : foto.

“Sîmbătă, 14 februarie 2004, Cenaclul Scriitorilor maramureșeni a intrat în casă nouă. În ultimii ani acesta a fost un cenaclu itinerant, dar acum activitatea culturală a acestuia intră într-un făgaș normal.” Jurnalistul aduce în atenție activitatea cenaclului în noul spațiu dotat cu

mobilier adecvat, oferit cu generozitate de către conducerea Bibliotecii Județene.

* * * Expoziție de pictură la Biblioteca Petre Dulfu. *Glasul Maramureșului*, 7, nr. 2019, 17 ian. 2004, p. 3.

Fărcaș, Andrei. O cuprinzătoare expoziție de Paști – organizator, profesoara de religie Maria Gligan – : La Biblioteca Județeană. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4263, 9 apr. 2004, p. 1, 3 : foto.

Gaftone, Vasile. Dotări la “Petre Dulfu” : Consemnări. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4326, 24 iun. 2004, p. 3.

“La o înfățișare arhitectonică și spațial-funcțională modernă - o dotare modernă, competitivă cu instituții similare din țară și europene. În toate acestea este evidentă prezența și spiritul organizator al conducerii bibliotecii [...], ca și serviciile civilizate ale personalului, indiferent de vîrsta și vechimea în instituție.”

Gârbe, Maria. Preșcolari la bibliotecă. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4318, 15 iun. 2004, p. 2.

Goja, Anca. “Armonii maramureșene” pentru iubitorii artei plastice : Vernisaj. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4322, 19-20 iun. 2004, p. 1, 3 : foto.

Salonul artelor - din cadrul Bibliotecii Județene - care își datorează existența pictorului Nicolae Apostol, a găzduit expoziția “Armonii maramureșene” a Asociației Pictorilor Maramureșeni.

Goja, Anca. Atenție! Începe : Festivalul de Film Experimental “Cărbunar 2004”. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4279, 30 apr. 2004, p. 1.

Goja, Anca. Baia Mare este centrul etnografic al României : Timp de zece zile, cît durează Tabăra Națională de Etnografie și Artă Populară. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4324, 22 iun. 2004, p. 10 : foto.

Goja, Anca. Biblioteca Județeană - un vis devenit realitate. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4202, 29 ian. 2004, p. 1 : foto.

Biblioteca Județeană - principală instituție de cultură și educație - oferă utilizatorilor săi nu numai o gamă variată de documente, ci și o atmosferă destinsă, caldă, decentă și practică; ea este primitoare cu toți cititorii. Articolul conține informații privind

condițiile de împrumut, precum și categoriile de utilizatori.

Goja, Anca. Biblioteca Județeană “Petre Dulfu” - un lăcaș cultural european. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4290, 13 mai 2004, p. 8 : foto.

Într-un amplu articol, autoarea înfățișează Biblioteca Județeană “Petre Dulfu” ca un spațiu cultural nemaiîntâlnit în județ, care ar putea concura cu orice sediu de bibliotecă europeană. Articolul este structurat pe câteva capitole din care reiese dimensiunea activităților și noutăților oferite de bibliotecă: “Un sediu care își invită cititorii”, “Un spațiu cultural viu”, “În exclusivitate: Salonul artelor”, “«Da!» multiculturalității”, “Mai – luna model a Secției pentru copii”, “Computerizare maximă”, “Un Centru de Informare pentru toți băimărenii”.

Goja, Anca. Biblioteca Județeană și românii din Ungaria. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4420, 12 oct. 2004, p. 1, 3 : foto.

Goja, Anca. Premii, lansare de revistă și expoziție de carte prilejuite de Colocviul anual al bibliotecarilor. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4414, 5 oct. 2004, p. 1, 3.

Goja, Anca. Premiul de 1500 de dolari a revenit unui artist austriac : Festivalul de Film Experimental, la final : La Biblioteca Județeană vă așteaptă expoziția retrospectivă a grupului “7 zile”. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4281, 3 mai 2004, p. 1, 3 : foto.

Goja, Anca. PSSa Justinian, în vizită la Biblioteca Județeană : Ieri. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4271, 21 apr. 2004, p. 9 : foto.

Goja, Anca. Toamna a pus stăpînire pe Salonul artelor : Prin expoziția de artă plastică pe care o adăpostește. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4418, 9-10 oct. 2004, p. 5 : foto.

Hayer, Delia. Biblioteca Județeană a deschis Filiala “Cuore” : Ieri, în incinta Spitalului TBC. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 930, 22 oct. 2004, p. 12 : foto.

În scopul extinderii ariei serviciilor oferite comunității locale, în incinta Spitalului de Pneumoftiziologie s-a inaugurat Filiala “Cuore” a Bibliotecii Județene din Baia Mare, o idee unicat în țară, ce aparține directorului bibliotecii, Teodor Ardelean. Articolul se referă la viitorii utilizatori, pentru care lectura constituie o

prelungire a tratamentului medicamentos, precum și la dotarea acestei filiale cu documente și calculator.

Hayer, Delia. Biblioteca “Petre Dulfu” a avut 24.000 de cititori : În luna august. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 887, 2 sep. 2004, p. 4 : foto.

Hayer, Delia. Copiii au desfășurat o activitate dedicată cărții : La Biblioteca Județeană. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 919, 9 oct. 2004, p. 4.

Hayer, Delia. “Enciclopedia Britanică” este una dintre cele mai solicitate cărți : La Secția Britannica a Bibliotecii Județene “Petre Dulfu”. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 912, 1 oct. 2004, p. 6.

Hayer, Delia. Grigore Frunză din Suci de Sus a fost desemnat cel mai bun bibliotecar al anului : În cadrul Colocviului anual al bibliotecarilor. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 915, 5 oct. 2004, p. 8 : foto.

Articolul consemnează manifestările prilejuite de Colocviul anual al bibliotecarilor, intitulat “Profesie și profesionalism”, ajuns la cea de-a X-a ediție. Cu această ocazie a fost premiat “cel mai citit autor maramureșean”, a fost desemnat cel mai bun bibliotecar al anului, a fost menționată cea mai bună secție a Bibliotecii Județene, a fost lansat numărul 1 (22) din 2004 al revistei “Bibliotheca Septentrionalis”; nu au lipsit expozițiile de carte.

Hayer, Delia. Prichindeii au posibilitatea să facă cunoștință cu lumea basmelor : La Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 887, 2 sep. 2004, p. 15.

Ignat, Dragomir. Augustin Cozmuța și-a impus “Punctul critic” : Ieri la Biblioteca Județeană. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2315, 13 nov. 2004, p. 7 : foto.

Ilea, Marian. Astăzi începe un festival de film de importanță europeană. *Glasul Maramureșului*, 8, nr. 2146, 30 apr. 2004, p. 1.

Pentru autorul editorialului, Biblioteca Județeană se dovedește un spațiu extrem de propice pentru o manifestare de importanță europeană. Din colaborarea dintre bibliotecă și Muzeul Florean are de câștigat cultura din Maramureș.

Javelea, Svetlana. Un vis împlinit : Corespondență din Chișinău. *Graiul*

Maramureșului, 16, nr. 4216, 14-15 feb. 2004, p. 3.

Joca, Delia Ana. Biblioteca “Petre Dulfu” va deschide o filială la Spitalul TBC. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 923, 14 oct. 2004, p. 4 : foto.

Joca, Delia Ana. Clubul “Computeen” : La Biblioteca Județeană s-a inaugurat. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 952, 17 nov. 2004, p. 4 : foto.

Joca, Delia Ana. Copiii participă zilnic la “Lecturile vacanței” : La Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”, între orele 11-12. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 852, 23 iul. 2004, p. 6.

Joca, Delia Ana. Teodor Ardelean, premiat la Iași : La Salonul Internațional de Carte Românească. *Informația zilei de Maramureș*, 4, nr. 921, 12 oct. 2004, p. 16 : foto.

Vitrina Bibliotecii Județene “Petre Dulfu” cu cărțile românilor din Ungaria s-a dovedit a fi cea mai căutată de către vizitatorii Salonului Internațional de Carte de la Iași. Articolul semnalează Premiul Special al Juriului acordat directorului Teodor Ardelean pentru activitatea editorială a bibliotecii băimărene. Cu această ocazie s-a anunțat deschiderea unei viitoare filiale în cadrul Institutului Cultural Român din Budapesta.

* * * La Secția pentru copii a Bibliotecii Județene, micuții au aflat “Drumul cărții de la autor, la cititor”. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4419, 11 oct. 2004, p. 8 : foto.

* * * O vizită de neuitat. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4300, 25 mai 2004, p. 10.

Pârja, Viorica. Brevetotecă într-o bibliotecă : Un nou sediu pentru Centrul Regional pentru Protecția Proprietății Industriale. *Graiul Maramureșului* 16, nr. 4445, 10 nov. 2004, p. 1, 3 : foto.

Idealul oricărei biblioteci de a fi centru de cunoaștere, a fost realizat și printr-un spațiu destinat creației și protecției acesteia: brevetoteca. Jurnalista sintetizează datele referitoare la inaugurarea acesteia, avansând ideea că întreprinzătorii au nevoie de informații care să releve importanța protecției mărcilor, invențiilor, desenelor sau modelelor industriale.

Pop, Ramona-Ioana. “Făclia luminii” a ajuns la Baia Mare. *Graiul Maramureșului*, 16, nr. 4465, 3 dec. 2004, p. 16 : foto.

Utan, Iulia. Ziua Internațională a Poeziei omagiată de elevii maramureșeni : La Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”. *Glasul Maramureșului*, 7, nr. 2115, 23 mar. 2004, p. 2.

PERSONALITATEA LUI ȘTEFAN CEL MARE ÎN CONȘTIINȚA STRĂINĂȚĂȚII ȘI ÎN MEMORIA POPORULUI ROMÂN

Alina LEMNEAN

Personalitatea excepțională a lui Ștefan cel Mare a impresionat puternic străinătatea. Contemporanii și urmașii au lăsat numeroase mărturii care trădează impresia pe care le-au produs-o acțiunile și însușirile remarcabile ale domnului moldovean.

Medicul venețian Matei din Murano, aflat la curtea domnului Moldovei, în legătură cu boala acestuia, raporta la Veneția în anul 1502: „Amintitul domn este un om foarte înțelept și demn de mare laudă, foarte iubit de supuși, căci este blând și drept, foarte vigilent și darnic”.

Bonfinius, cronicarul oficial al regelui Matei Corvin, pe care l-a însoțit în expediția din 1467 împotriva Moldovei, scria despre Ștefan că era „strașnic în război”.

Marele cronicar polon Jan Długosz, contemporan cu Ștefan, își făcea cunoscute impresiile despre domn în felul următor: „Bărbat demn de admirat, întru nimic inferior ducilor eroici, pe care atât îi admirăm. După părerea mea, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și mai ales sarcina de comandant și conducător contra turcilor”.

Cronicarul Bernard Wapowski consemna: „Vitejia și succesul lui Ștefan erau renumite la popoarele vecine, pentru experiența în chestiunile militare și faptele celebre săvârșite contra turcilor, tătarilor și ungurilor”.

Matei Miechowski, cronicar polonez, exclama: „O! bărbat triumfal și victorios, care ai biruit pe toți regii învecinați... Tu singur le avuși hărăzite pe toate laolaltă: drept, prevăzător, isteț, biruitor al tuturor dușmanilor”.

În secolul trecut, un mare istoric rus, Nikolai Mihailovici Karamzin, aprecia: „Ștefan cel Mare a îndrăznit să scoată spada împotriva teribilului Mahomed al II-lea, și datorită falnicilor victorii obținute asupra numeroaselor oști turcești, el și-a înscris numele în istoria rarilor eroi”.

Papa Sixt al IV-lea îi adresa lui Ștefan elogiul: „Faptele tale contra turcilor păgâni au adus atâta celebritate numelui tău, încât toată lumea vorbește despre tine și în unanimitate ești foarte laudat”. Tot acesta îl caracteriza ca fiind Atlet al creștinătății.

Pe la 1531, regele Poloniei, Sigismund I, cel învins în tinerețe la Codrîi Cosminului, este primul care l-a evocat pe Ștefan cu apelativul „cel Mare”: „Stephanus ille Magnus predecessor tuus”, într-o scrisoare către Petru Rareș.

Cronicarii secolului al XVI-lea: Ioan de Komarov, M. Cromer, Marcin Bielski, M. Strykowski, N. Istvanffi, L. Tubero și alții au cele mai alese cuvinte când ajung la istoria faptelor din epoca lui Ștefan. Chiar în cronicile otomane scrise cu părtinire și cu blesteme la adresa dușmanului, Ștefan cel Mare este „un bărbat mare și nebăruit nici de turci, nici de creștini”, „fiind vestit printre regii ghiauri”.

Dacă atât de elogios l-au caracterizat învățații străini, este de la sine înțeles cât de vie s-a păstrat, de-a lungul veacurilor, amintirea marelui domnitor în conștiința poporului român, care l-a prețuit pentru marile calități, dintre care pe primul loc este pilda de înalt patriotism, lăsată generațiilor următoare.

Este suficient să răsfoim legende din cunoscuta culegere „O samă de cuvinte”, care precedă letopisețul cronicarului Ion Neculce și care zugrăvesc personalitatea marelui domnitor al Moldovei, pentru a înțelege felul în care înaltele virtuți ale lui Ștefan au fost reținute de poporul nostru și s-au transmis peste secole în creația artistică.

Eroul lui Vasile Alecsandri din poemul „Dan căpitan de plai”, adus legat în lanțuri în fața hanului tătar, dovedește demnitate, patriotism, curaj, calități deprinse de la domnitorul Ștefan. Ceea ce a însemnat domnul Moldovei pentru poporul român sugerează perfect titlul metaforic al primei piese din trilogia lui Barbu

Delavrancea: „*Apus de soare*”. Ștefan știuse să-și identifice întreaga viață cu țara și poporul său, așa cum arată scriitorul atunci când imaginează cuvintele rostite de Ștefan: „*Sunt patruzeci și șapte de ani... de când Moldova îmi ieși înainte cu mitropolit, episcopi, egumeni, boieri, răzăși și țărani în câmpul de la Direptate, și cum vru Moldova, așa vruse și eu...*”.

Mihail Sadoveanu a intuit izvorul popularității lui Ștefan, evidențiind, în primul rând, lupta voievodului moldovean împotriva cotorpitorilor țării, pentru apărarea independenței țării și pentru centralizarea statului feudal.

Cronicarul Grigore Ureche, în „*Letopisețul Țării Moldovei*”, oferă locul cel mai de seamă figurii lui Ștefan cel Mare pe care-l prezintă ca pe un domn pururea învingător, încărcat de glorie, simbol al luptei pentru independență. Remarcând, prin comparație, „*starea jalnică*” în care a căzut Moldova în vremea sa, Dimitrie Cantemir susține că domnia lui Ștefan cel Mare „*a fost o epocă hotărâtoare pentru Moldova*”, o epocă în timpul căreia puterea moldovenilor „*ajunsese la culme*”.

Nicolae Bălcescu constată că, în fața primejdiei cotorpirii străine, moldovenii aveau nevoie „*de un căpitan, ca să se facă vestiți și să fie eroi ai creștinătății. Acest căpitan nu întârzie a se ivi și fu Ștefan cel Mare*”.

A.D. Xenopol, elogiind meritele lui Ștefan ca mare general, iscusit om politic, dibaci cărmuitor, spune că voievodului i-a fost hărăzit să acționeze într-o țară mică, întrebându-se dacă nu a fost el mai

mare decât mulți alți domnitori cu care se mândresc popoarele?

Dimitrie Onciul considera că: „*în cea mai lungă domnie ce a fost dată țerei lui (47 de ani, 2 luni și 3 săptămâni), el a dominat scena istoriei române prin aproape jumătate de secol, slăvit ca erou al neamului românesc și al creștinătății*”.

Nicolae Iorga aprecia că: „*Era mai ales un suflet înfrățit cu al mulțimilor neamului său, în care hotăra marile idei călăuzitoare care ni-au fost sprijinul de-a lungul veacurilor: moșie și moștenire, dreptate și drept*”.

Timpu lui Ștefan, cel mai frumos din istoria Moldovei, este comparat de Constantin C. Giurescu cu „*epoca de aur*” a anticilor greci conduși de Pericle. „*Niciodată țara n-a fost mai întinsă, mai bogată și mai respectată; niciodată faima domnului ei n-a străbătut atât de departe, deopotrivă în Apusul creștin, ca și în Răsăritul musulman; niciodată nu s-au ridicat atâtea lăcașuri civile și bisericești*”.

Domnia lui Ștefan nu este numai vremea când stilul moldovenesc își definitivează, în ce are el esențial, repertoriul său de forme. Este și epoca în care se clădește cel mai mult din întreaga istorie a Moldovei, mai mult, mai trainic și mai frumos. Construcțiile ridicate în ultimele decenii ale veacului al XV-lea și în primii ani ai celui următor reprezintă, fără îndoială, apogeul artei de a construi a moldovenilor și, în același timp, una dintre cele mai originale creații artistice românești.

Ștefan cel Mare - pictură în ulei de Costin Petrescu

**110 ANI DE LA NAȘTEREA BIBLIOLOGULUI ȘI FOLCLORISTULUI
NICOLAE GEORGESCU-TISTU
(1894 - 1972)**

Anca GROBEI

Mai devreme sau mai târziu, cineva trebuia să se aplece cu toată grija și atenția cuvenită peste file îngălbenite de reviste, peste pagini de cărți și documente spre a reface, în lumina adevărului, un drum străbătut nu fără greutate și dureri, drumul bibliologiei românești. Nicolae Georgescu-Tistu, poate fi numit chiar întemeietorul bibliologiei românești.

N. Georgescu-Tistu s-a născut în comuna Cotești, județul Vrancea, la 1 septembrie 1894.

La baza pregătirii sale stau studiile de limbă și literatură română. Urmând Facultatea de litere și filozofie din București, și-a luat licența în 1920.

După terminarea înaltelor studii, a avut fericita inspirație de a se apropia de un domeniu de

cunoaștere mai puțin cercetat în țara noastră - acela al bibliologiei. Pentru specializarea în acest domeniu, a studiat în străinătate, audiind cursurile celor mai cunoscuți specialiști ai timpului în marile universități din Franța, Belgia și Germania.

A fost membru al Școlii române din Franța, pe care a absolvit-o cu o apreciată lucrare bibliografică: *Émile Picot et ses travaux relatifs aux Roumains* (Paris 1925).

Întors în țară, a aplicat cunoștințele dobândite, mai întâi ca bibliotecar, lucrând în Biblioteca Academiei Române, și apoi ca director al Bibliotecii Facultății de litere din București.

Obținând titlul de doctor în litere și filozofie (1927), spiritul său de cercetare îl îndreaptă spre realizări superioare, pășind cu autoritate în cariera didactică universitară, ca profesor de bibliologie la Școala superioară de Arhivistică (1928) și apoi la Facultatea de litere și filozofie (1932) unde se creează, pentru prima dată la noi, o catedră de bibliologie în învățământul universitar.

Cursul de bibliologie pe care l-a susținut la Școala superioară de Arhivistică și Paleografie

din București era sistematizat în patru secțiuni (viața cărții, biblioteconomie, bibliografie și organizarea informației științifice), iar lecția inaugurală din 1929 avea ca temă *Studiul și organizarea cărții*.

Îmbinând munca de la catedră cu activitatea științifică, profesorul N. Georgescu-Tistu a ridicat prestigiul bibliologiei elaborând lucrări deosebit de importante prin care a căutat să răspândească idei noi, progresiste în ceea ce privește necesitatea unei documentări rigurose științifice, a unor tehnici biblioteconomice corespunzătoare vremii, a necesității pregătirii de specialitate a bibliotecarilor și bibliografilor.

Chiar de la începutul activității sale de bibliograf, a alcătuit *Bibliografia analitică în legătură cu limba română*, publicată în Revista "Dacoromania" (1922-1929). Lucrarea sa de bază în acest domeniu este *Bibliografia literară Română*, publicată în 1932 de Academia Română.

A publicat, în 1938, primul volum de teorie bibliologică din România: *Orientări bibliologice*.

Dintre numeroasele studii de istorie literară și bibliologie, N. Georgescu-Tistu a publicat doar părțile de bibliografie:

- *Cursul de bibliologie* (1945-1946) care cuprinde noțiuni de istoria scrisului și de biblioteconomie;
- *Munca intelectuală*, curs în care expune metodică întocmirii unei lucrări științifice, cu ajutorul bibliografiei;
- *Scris și carte*, o expunere tematică despre istoria scrisului și a cărții tipărite, istoria hârtiei și multiplicării cărților.

O altă lucrare oferită de profesorul Tistu este *Cântare cărții* - o antologie care urmărește motivul cărții, începând cu literatura populară și cronicarii.

Între meritele sale se înscriu și editarea periodicului *Scriptum. Buletin bibliologic* (1943-1944), înființarea, în 1929, a unei secții de bibliologie în cadrul Institutului Social Român al lui Dimitrie Gusti, participarea la constituirea Centrului român de documentare (1940). Sub conducerea sa, un colectiv de bibliotecari de la Biblioteca Academiei Române a alcătuit primul nostru dicționar de specialitate: *Vocabular de*

bibliologie, care încearcă să stabilească o terminologie bibliografică românească.

Deși a avut preocupări și în domeniul folclorului și al istoriei literare, profesorul a manifestat un interes special pentru bibliologia generală. A scris și a publicat studii despre domeniul și însemnătatea bibliologiei, psihologia bibliologică, organizarea bibliografiei filologice, cataloagele de bibliotecă, bibliografia în cadrul cooperării internaționale, pregătirea bibliotecarului și a bibliografului.

În domeniul istoriei bibliotecilor, a publicat studii precum: *Începuturile bibliotecilor din România*, *Vechi biblioteci românești* și *O bibliotecă militară la Iași*.

Alte contribuții privesc Depozitul legal, baza bibliografiei naționale și bibliotecile în cadrul documentării.

Simpla enumerare a titlurilor din

bibliografia sa ilustrează varietatea domeniilor de care s-a interesat și în care a adus contribuții remarcabile.

Textele sale impresionează prin raportarea la realitățile din numeroase țări și prin actualitate. Ideile sale despre formarea specialiștilor în bibliologie merită reluate pentru suplețea și eficiența lor. Era adeptul metodei, ordinii și rigorii, dar, în același timp, al adaptării la dinamica realității; aprecia cu luciditate importanța ce trebuie acordată dimensiunii psihologice a muncii din biblioteci.

Viața și activitatea profesorului N. Georgescu-Tistu sunt pilde bune, creatoare pentru oamenii de știință și bibliotecari; ele îi vor învăța să prețuiască munca de bibliotecar, de cercetător bibliolog în măsura în care le-a cinstit profesorul însuși.

Bibliografie:

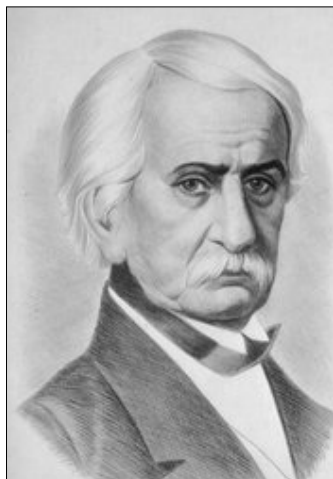
- Georgescu-Tistu, Nicolae. **Bibliografia literară română**. - București : Monitorul Oficial și Imprimeriile statului, 1932;
- Georgescu-Tistu, Nicolae. **Bibliografia scrierilor 1914-1965**. - București : Biblioteca Centrală de Stat, 1969;
- Buluță, Gheorghe. **Galeria bibliologilor români** / Gheorghe Buluță, Victor Popescu. - Târgoviște : Editura Bibliotheca, 2003;
- Revista bibliotecilor nr. 9-1969.**

GHEORGHE ASACHI - ARHIVIST (1788 - 1869)

Livia GRIGOR

Pe 12 noiembrie 2004 se împlinesc 135 de ani de la moartea lui **Gheorghe Asachi** al cărui nume îl găsim în toate începuturile intelectuale și industriale ale Moldovei - așa cum afirma Mihail Kogălniceanu.

În istoria arhivisticii românești, numele lui Gheorghe Asachi este legat de înființarea și organizarea Arhivelor Statului din Iași, instituție nouă, având un scop bine determinat, și anume acela de

a aduna și păstra documentele - până atunci risipite, - pe care el, în anul 1832, le numea *materialuri istoricești necesare scrierii istoriei patriei*.

Cronicile și documentele vechi au constituit pentru Asachi izvorul principal și autentic al documentării necesare în vederea combaterii atitudinii boierimii snoabe care ignora limba națională, a profesorilor greci care considerau limba română ca fiind inaptă pentru școală, a călugărilor greci care uzurpaseră drepturile materiale ale școlii de la Trei Ierarhi.

Afirmația făcută de Mihail Kogălniceanu în 1840 că Asachi este *bărbatul acela care în vremi grele s-a străduit pentru luminarea neamului său...* este valabilă și pentru activitatea sa ca arhivist pe care a desfășurat-o între anii 1832-1849 și 1857-1858. Această activitate, întinsă pe parcursul a 18 ani, a fost neglijată în lucrările privitoare la viața și opera marelui cărturar, semnalându-se, în treacăt, doar atât: că a fost și arhivist al Statului.

În continuare am să prezint câteva aspecte din activitatea sa de arhivist.

Numirea lui Gheorghe Asachi, la 1 ianuarie 1832, ca arhivist al Statului, din dorința generalului Kiselev, a însemnat o apreciere a activității lui de până atunci și se datora inexistenței la acea vreme a altei persoane capabile să ocupe acest post.

Munca lui Asachi în calitate de arhivist nu a fost deloc ușoară: menirea lui era de a scoate documentele din mâinile boierimii și ale înaltului cler, care le foloseau în interese private, și a le face publice, punându-le în circuit național.

Principalele probleme care trebuiau rezolvate de Asachi au fost următoarele:

1 Organizarea Arhivei Statului, scoțând-o de sub tutela Înaltului Divan.

2 Adunarea, în Arhiva Statului, de peste tot, atât a *documentelor publice*, documente care priveau Statul și care, multe din ele, erau *tănuite*, cât și a arhivelor create de instituții.

3 Elaborarea și aplicarea unei metode simple pentru evidența acestor documente, de proveniență foarte variată.

4 Îndrumarea registraturilor și a lucrătorilor din arhivele unor instituții, în vederea bunei întocmiri a actelor, a inventarierii corecte și a pregătirii dosarelor ce urmau a fi depuse la Arhiva Statului.

Lupta lui Asachi pentru desprinderea Arhivei Statului de Înaltul Divan avea un scop bine determinat: scoaterea ei de sub tutela marilor boieri, care, din interese personale oculte, preferau tănuirea documentelor.

Energic, Asachi începe să lucreze independent de autoritatea Înaltului Divan. El adresează prima cerere direct Sfatului Administrativ, cerând să fie numit personalul necesar Arhivei Statului. Persoanele sunt recomandate de Asachi pentru că, spunea el, acestea trebuie să aibă *o cunoștință analogă către asemenea lucrare*, adică să fie oameni instruiți și responsabili.

În aceeași adresă, el cere spațiu adecvat, încăpător și sigur, pentru păstrarea documentelor arhivei. În vederea construirii unei clădiri destinate special Arhivelor Statului, Asachi alcătuește și un plan care prevede un depozit cu bolți de cărămidă, cu ferestre și uși apărute de obloane de fier, pentru ca documentele adăpostite aici să fie ferite de incendiu.

Asachi a depus o muncă serioasă și meticuloasă pentru adunarea și depozitarea după reguli stabilite a documentelor instituțiilor, documente care erau într-o mare dezordine și păstrate în condiții necorespunzătoare. În cererea sa de demisie din 27 septembrie 1849, Asachi subliniază această latură a activității sale ca

arhivist: ... *am adunat interesante documente ale țării răspândite și dosite și am păstrat cu sfințenie acest sanctuar al drepturilor compatrioților.* Într-adevăr, el a urmărit îmbogățirea continuă a depozitului Arhivelor Statului și a făcut-o susținând și impunând:

a) depuneri oficiale de arhive și documente de către instituții;

b) preluarea de la Mitropolie a documentelor depuse acolo spre păstrare înainte de înființarea Arhivelor Statului;

c) determinarea particularilor de a depune documentele care nu erau în legătură cu persoana sau averea lor;

d) obligarea mănăstirilor sau a *altor locuri publice* de a depune *documentele obștii care nu privesc interesul lor*;

e) *ocârmuirea țării* să facă demersurile necesare la guvernele altor state pentru obținerea *măcar de copii vidimate* de pe documentele create în țară și răspândite, în diferite împrejurări, peste hotarele țării.

Pentru a avea o evidență clară a documentelor, Asachi a introdus o modalitate nouă de ordonare a lor, și anume, așezarea pe alfabet, în cadrul a două colecții, una a depunerilor oficiale de la instituții, iar a doua, a documentelor publice. Pentru fiecare transport, se completau următoarele rubrici: numărul curent al actului, numărul opisului, data documentului (anul, luna, ziua), numărul filelor și litera la care a fost repartizat. În conda generală se treceau și numărul și data adresei cu care se făcea depunerea. Această metodă n-a corespuns atunci

când *nămolul de acte s-au îmbulzit în Arhive*, după cum arată Asachi, și atunci s-a gândit să folosească inventarierea făcută de instituții, pe care a îmbunătățit-o. Singura operație după înregistrarea depunerii în transportorul general era aceea de a trece, pe coperta dosarului sau a condiții primite, numărul de transport corespunzător. O problemă grea pe care a trebuit s-o rezolve Asachi a fost cea de eliminare din depozite a actelor neimportante care nu făceau obiectul păstrării permanente.

În această muncă de arhivist, Asachi a întâmpinat mari greutăți, atât din cauza nerespectării îndrumărilor pe care le dădea pentru munca de arhivă, cât, mai ales, din cauza lipsei de interes manifestată în mod fățiș de organele de stat pentru Arhiva Statului și, în general, pentru arhivele și documentele țării.

Asachi are marele merit de a fi salvat de la distrugere multe documente atât vechi, cât și contemporane lui și aceasta în condițiile în care s-a lovit permanent de indiferența și atitudinea refractară a autorităților.

Cu toate că unii (printre care Eugen Lovinescu) au rezerve în privința rezultatelor activității lui Gheorghe Asachi, susținând importanța doar a inițiativelor sale, contribuția sa (raportată, evident, la nivelul epocii lui) în diferite domenii ale culturii nu poate fi minimalizată. Asachi a fost atât un om de știință, cât și unul de cultură: *a mânuit* - cum s-a exprimat același Eugen Lovinescu - *lira, penelul și echerul*, în unele domenii (ziaristică, arhivistică) fiind un pionier.

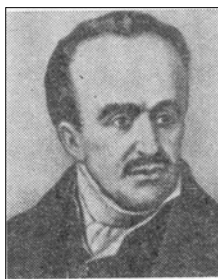
Bibliografie:

* * * **Figuri de arhiviști români: Gheorghe Asachi 1788-1869.** - București : Direcția generală a Arhivelor Statului, 1969.

Lovinescu, Eugen. **Gheorghe Asachi: Viața și opera.** - București : Editura Casei Școalelor, 1927.

Predescu, Lucian. **Enciclopedia României Cugetarea : Material românesc oameni și înfăptuiri.** - Ediție anastatică. - București : Saeculum I.O. ; Vestala, 1999, p. 53

Revista arhivelor, nr. 2, 1963.

GHEORGHE ȘINCAI LA CEAS ANIVERSAR

– 250 de ani de la naștere –

(1754 – 1816)

Marioara MUREȘAN

Se cuvine să amintim împlinirea în primăvara acestui an – 2004 – a 250 de ani de la nașterea marelui cărturar transilvănean Gheorghe Șincai, cel care avea să răspundă unei chemări și să îplinească un destin. Viața lui este, în miniatură, viața zbuciumată a poporului român, istoria lui e oglinda în care se răsfrânge istoria întreagă a neamului nostru.

Istoric, filolog și scriitor aparținând unui mare curent european, iluminismul și deopotrivă național, Școala Ardeleană, Gheorghe Șincai s-a născut la 28 februarie 1754 în comuna Riciul de Cîmpie, județul Mureș, într-o veche familie aparținând micii nobilimi ardelene. Își petrece copilăria la Șamșud, iar școala primară o începe la Săbed, continuă studiile la Tg. Mureș, Cluj, Bistrița, perioadă în care își însușește limbile greacă, latină, maghiară, germană, precum și solide cunoștințe de literatură clasică, de poetică, oratorie, gramatică. Remarcat de oficialitățile culturale ale vremii, devine profesor la Blaj, de unde în 1774 va fi trimis împreună cu Petru Maior, să studieze la Roma, la Colegiul “De Propaganda Fide”. După cinci ani va obține titlul de doctor în filozofie și teologie. Aici va deprinde franceza și italiana și va duce o muncă intensă de culegere a informațiilor și atestărilor documentare privind istoria românilor, acțiune mult ușurată de funcția sa de bibliotecar al Colegiului, având permisiunea să cerceteze și să copieze cu exactitate orice referire la istoria românilor. În 1779 părăsește Roma, dar, din ordin împărațesc, rămâne încă un an la Viena pentru a se perfecționa în vederea organizării învățământului național. Aici îl cunoaște pe Samuil Micu, al cărui colaborator și prieten devine. După ce a frecventat cu pasiune bibliotecile mari ale Romei și Vaticanului, Viena îi oferă lui Șincai nu numai bibliotecile și arhivele cu lumea manuscriselor, ci și atmosfera unui mare centru cărturăresc românesc grupat în jurul Seminarului “Sf. Barbara”, propice inițiativelor culturale românești. Își va aminti chiar el în Elegia autobiografică:

“Și am răsfoit manuscrise-o mulțime; de asemenea acolo,

Cărți tipărite - am citit un noian și ziua și noaptea,

Ca să pot scrie frumos istoria Daciei noastre”.

Întors în țară în 1782, va fi numit director al învățământului primar unit din Transilvania. În această perioadă eforturile lui Șincai vizau înființarea de școli la sate, încadrarea lor cu învățători buni și înzestrarea lor cu manuale, în parte elaborate de el, în parte traduse. Este socotit cel dintâi făuritor de manuale școlare românești care au fost păstrate multă vreme în uz: abecedarul, gramatica, aritmetica, catehismul. Timp de 12 ani, în calitate de director, va ridica numărul școlilor românești la aproape 300 “treisute de izvoare de cultură” cum spunea Nicolae Iorga în Istoria învățământului românesc. Aceste școli au împânzit întreaga Transilvanie, de la Târnave la Someș, de la Santău la Șomcuta Mare. Este consemnat că aici Șincai a organizat o școală împărătească în 1784.

O nefastă conjunctură de ordin personal și politic a determinat prăbușirea întregii cariere didactice a iluministului Gheorghe Șincai. Este arestat, umilit și închis la Aiud în 1794. Acest act ingrat a fost rezultatul ostilității dușmanilor ideii de emancipare prin școală a poporului român. Înlăturat din învățământ, încep pentru Șincai ani de dramatice peregrinări.

Moare după o viață zbuciumată, ca un adevărat martir, acest mare român, departe de România. Era 2 noiembrie 1816, zi de toamnă târzie și mohorâtă ca însăși viața lui. Se stinge sărac și uitat, departe de ai săi, între străini, în comuna Șinca (Sinea), Slovacia (Cehoslovacia) de azi.

Opera istorică a lui Gheorghe Șincai, realizată în peste trei decenii, dar care n-a văzut lumina tiparului decât postum, este “Hronica românilor și a mai multor neamuri”, cea mai amplă culegere de date istorice de până la el, cu trimiteri la peste 450 de izvoare, cu reproduceri

de documente și inscripții, folosind surse variate, de la istoricii antici, până la cei contemporani, și care descrie analitic trecutul poporului nostru între anii 86 d.Hr. și 1739. Realizată în trei volume, prima istorie științifică a românilor, operă reprezentativă pentru Școala Ardeleană, depășește faza cronicărească a istoriografiei noastre. Mihail Kogălniceanu o elogia astfel: “Hronica lui Șincai este un lucru atât de mare, atât de prețios încât cuvintele îmi lipsesc spre a-mi arăta mirarea”, iar Nicolae Iorga o aprecia ca pe “o culegere de izvoare dintre cele mai îmbelșugate... a cărei informație ne uimește...”.

Șincai este coautor al remarcabilului document – memoriu “Supplex Libellus Valachorum”. Opere didactice: “Alfavit sau bucoavnă” (1796), “Bucoavnă (1797), “Catehismul cel mare” (1783), “Prima principia latinae grammatices” (1783), “Îndreptare către aritmetică” (1785). Scribe lucrări de popularizare a științei: “Istoria naturii sau a firii”, traducerea după I. Helmuth “Învățătura firească spre surparea superstiției norodului”, “Povățuire către economia de câmp” (1806). Dintre scrierile filologice: “Epistola ad Ioannem de Lipszky”, “Vocabulare” și a redactat, împreună cu Samuil Micu, gramatica: “Elementa linguae daco-romanae sive valachicae”, operă care îl așază, în lingvistica românească, printre primii autori preocupați de stabilirea normelor limbii române. A doua ediție ce va apărea numai sub semnătura lui aduce importante contribuții în simplificarea ortografiei, Șincai fiind totodată un consecvent luptător pentru introducerea alfabetului latin în scrierile laice. Muza sa poetică i-a inspirat o elegie, compusă în 1804: “Elegia XXV Nobilis Transilvani” din culegerea omagială “Oradias”. Este o odă în partea introductivă și, în rest, scrierea e o autobiografie în versuri latinești corecte, respectând toate regulile prozodice. Un alt volum, omagial, din 1805, cuprinde, la capitolul “Valachica”, un poem în limba română al lui Șincai, prima încercare pastorală din literatura noastră, plus două poezii latinești (1806). Se mai pot aminti câteva titluri menționate doar, ale unor lucrări pierdute: “Dialog”, “Gramatica românească”, “Dicționar român”, “Dicționar Daco-Romano”.

Biblioteca Județeană “Petre Dulfu” deține scrieri ale lui Șincai precum și lucrări despre acesta, carte veche și carte curentă. Trebuie menționate în primul rând cele patru cărți de patrimoniu aflate la Fondul Colecții Speciale - Carte veche:

Elementa linguae daco-romanae sive valachicae... / Composita ab Samuele Klein de

Szad ; Locupletata vero, et in hunc ordinem redacta Georgio Gabriele Sinkai. - Vindobonae : Typ. Josephi Nob. de Kurzböck, 1753. Cota C V II 41;

Elementa lingvae daco-romanae sive valachicae / Emendata, facilitata, et in meliorem ordinem redacta per Georgium Sinkay de Eadem. - Buda : Typis Regiae Universitatis Pestanae, 1805 – Colligatum (cu Epistola Georgii Sinkai de Eadem...) Cota C V I 10;

Epistola Georgii Sinkai de Eadem ad spectabilem et clarissimum virum Ioannem de Lipszky... - Buda : Typis Regiae Universitatis Pestanae, 1804 – Colligatum (cu Elementa linguae...) Cota C V I 10;

Îndreptare către aritmetică... / Alcătuită și întocmită pentru folosul, și procopseala tuturor Școalelor Normălești, a neamului românesc de Georgie Șincai din Șinca. - Blaj : Tipografia Seminarului , 1785. Cota C V I 8.

Îl întâlnim pe Gherghe Șincai în operele sale precum și în lucrări la care acesta este coautor sau în scrieri despre el la Fondul Documentar, la Sala de lectură precum și la Secția pentru adulți ale bibliotecii noastre:

Opere. Hronica românilor. Vol. 1 / Gheorghe Șincai. - București : Editura pentru literatură, 1967. Cota: II 2252, 93(498)/\$59;

Opere. Hronica românilor. Vol. 3 / Gheorghe Șincai. - București : Editura pentru literatură, 1969. Cota: II 2252, 93(498)/\$59;

Opere. Chronicon Daco-Romanorum sive Valachorum et Plurium Alianum Nationum. Vol. 4 / Gheorghe Șincai. - București : Minerva, 1973. Cota: II 2252, 93(498)/\$59;

Chronica românilor și a mai multor neamuri... Tomul I / Gheorghe Șincai. - București : Tipografia Academiei Române, 1886. Cota: D III 247;

Cronica românilor. Vol. 1 – 3 / Gheorghe Șincai. - București : Minerva, 1978. Cota: I 3059, 93(498)/\$59;

Hronica românilor și a mai multor neamuri... Tomul I. / Gheorghe Șincai. - Buda : Tipografia Universității științifice ungurești, 1844. Cota: D II 3858;

Hronica românilor și a mai multor neamuri... Vol. 1 – 3 / Gheorghe Șincai. - Iasi : Tipografia româno-francesă, 1833-1854. Cota: D III 3086;

Învățătură firească spre surparea superstiției norodului / Gheorghe Șincai. - București : Editura științifică, 1964. Cota: II 3796, 215/\$59;

Despre vechimea și continuitatea românilor / Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru

Maior. - București : Editura militară , 1989. Cota: II 31256, 94(498)/D34;

Elementa linguae daco-romanae sive valachicae / Samuil Micu, Gheorghe Șincai. - Cluj-Napoca : Dacia, 1980. Cota: II 6924, 811rum/M66;

Gheorghe Șincai de la Șinca-Veche / Ilie Dăianu. - Oradea, 1939. Cota: D II 469;

Pe urmele lui Gheorghe Șincai / Serafim Duicu. - București : Editura Sport-Turism, 1983. Cota: II 25000, 93/\$59D;

Vieția operele și ideile lui Georgiu Șincai din Sinca / Alexandru Papiu-Ilarian, George Barițiu. - București, 1869. Cota: D III 428;

Gheorghe Șincai de Dionis Popa / Dionis Popa. - Blaj, 1944. Cota: D I 1015;

Gheorghe Șincai / Mircea Tomuș. - București : Editura pentru literatură, 1965. Cota: II 424, 821rum/\$59T;

Note și scrisori șincaiene / Andrei Veress. - București, 1927. Cota: D III 2658 Colligat, D III 1678;

La poarta celor care dorm / Violeta Zamfirescu. - București : Editura Eminescu, 1970. Cota: II 14098, 821rum/Z25.

În sufletele și memoria noastră, a maramureșenilor, Gheorghe Șincai trăiește și azi. Una din străzile orașului Baia Mare îi poartă numele. Aici este amplasat "Colegiul Național Gheorghe Șincai". Întorcându-ne în trecut, la 30 octombrie 1919, în ședința de constituire a corpului profesoral, Dr. Gh. Hetcou, directorul liceului, a propus ca liceul să poarte numele corifeului Școlii Ardelene, Gheorghe Șincai devenind astfel emblema spirituală a celui mai prestigios liceu băimărean. Directorul și-a îndemnat atunci colegii să muncească în spiritul Patronului lor, un spirit pronunțat religios, moral și cel mai intransigent național-românesc. La deschiderea solemnă a anului școlar 1919-1920 li se adresa câteun îndemn atât profesorilor cât și elevilor. Profesorilor: "să luptăm cu însuflețire, să lucrăm cu jertfire de sine, cu abnegațiunea Patronului nostru Gh. Șincai despre care sinodul de la Blaj ținut la 18 decembrie 1792 spunea: nici osteneală, nici însăși sănătatea nu și-o cruța în

purtarea direcției sale. Geniul acestui bărbat mare să ne lumineze, să ne conducă, să ne inspire și să plutească ocrotitor asupra cărărilor pe care îi vom conduce pe elevi...". Elevilor: "luați exemplu de dragoste de limbă de neam, pildă de dragoste de muncă de la Patronul nostru despre care marele istoric Papiu-Ilarian spunea: carele zi și noapte muncea cu ardoare, necunoscând oboseala și jertfind tot ceea ce avea mai scump pe altarul neamului său iubit".

Odată cu liceul, s-a înființat și prima societate de cultură purtând numele "Societatea de lectură Ghe. Șincai" care a avut un aport însemnat în propaganda culturală. Existența exemplară a lui Șincai, pasiunea lui pentru cultură și adevăr, patriotismul lui dovedit prin fapte au fost și rămân în sufletele generațiilor de elevi nobile etaloane ale conduitei intelectuale. Timpul a demonstrat adevărul acestei judecăți.

Om al cunoașterii ample, Gheorghe Șincai a năzuit spre împlinire. Prin prodigioasa lui activitate didactică și prin preocupările enciclopedice, a contribuit decisiv la renașterea culturală națională. Opera filologică, mai puțin impunătoare, a fost mai eficientă prin exercitarea sa directă asupra formării limbii literare române. Prin opera sa istorică, realizează un simbol care anticipează cu un secol visul de veacuri al unității noastre naționale. Cartea care-l va purta în nemurire, "Hronica...", este un monument de informație documentară. El a preluat și sintetizat realizările înaintașilor, fiind totodată un exponent al spiritului nou al epocii. Gheorghe Șincai s-a impus în ochii contemporanilor săi, ca și în ai celor de astăzi ca o figură luminoasă, expresie a luptei hotărâte și a dorinței de dreptate pentru poporul român. A fost viața unui om mistuit de o flacără puternică, cu care s-a contopit inseparabil: dorința lui fierbinte de a arăta lumii întregi noblețea, vechimea și originea poporului român.

"Nu cred că pe aceste pământuri, în istoria cărora se întâlnesc atâtea martiri ai sângelui și atâtea ai ideii, să poată apare vreodată o generație care să ridice din umeri, fără riscul unei grave breșe morale, în fața unei vieți și a unei morți ca a lui Gheorghe Șincai" (Geo Bogza).

Bibliografie:

* * * **Dicționar enciclopedic român, Vol. IV : Q – Z.** - București : Editura politică, 1996.

* * * **Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900.** - București : Editura Academiei R.S.R., 1979.

Predescu, Lucian: **Enciclopedia Cugetarea.** - București : Cogetarea George Delafras, 1939-1940.

Tomuș, Mircea. **Gheorghe Șincai : Viața și opera.** - București : Editura pentru literatură, 1965.

Socolan, Aurel. **Liceul Gheorghe Șincai Baia Mare : 75 de ani / Aurel Socolan, Pamfil Bilțiu.** - Baia Mare : Gutinul, 1994.

* * * **Mic dicționar enciclopedic.** - Ed. a 3-a rev. și adăug. - București : Editura științifică și enciclopedică, 1986.

Duicu, Serafim. **Pe urmele lui Gheorghe Șincai.** - București : Editura Sport Turism, 1983.

Biblioteca, nr. 7, 2004.

Speranțe. - Baia Mare : Liceul de cultură generală Gheorghe Șincai, nr. 3 – 4, 1971.

Revista școlară. - Baia Mare : Liceul de matematică fizică nr. 1, nr. 5, 1982.

CENTENAR MIRCEA VULCĂNESCU

Angela-Monica JUCAN

Gândim, cu mintea noastră secularizată, că n-ar avea de ce să ne privească păcatul strămoșesc. S-a întâmplat foarte demult, n-am fost vreodată prin rai, nu suntem implicați. N-am cules mărul. N-am gustat din el. De ce să fim vinovați de ceva ce n-am făcut?

O personalitate eminentă, superbă, a culturii române - **Mircea Vulcănescu** - a fost pur și simplu nimicită, ca ființă. Nu l-am cunoscut nici unul dintre noi. Nu i-am fost noi judecătorii. Nu l-am asistat în suferință. N-am fi putut interveni. Și totuși, greșeala celui judecător care a rostit sentința ne controlează judecata și memoria. Nu putem evoca personalitatea lui Mircea Vulcănescu fără să fim inundați de sentimentul neputinței și al regretului și de un protest pasiv. Nu-i putem cerceta activitatea liniștiți. Involuntar și inconștient, se pune în mișcare responsabilitatea. Undeva, cândva, cineva din neamul nostru omenesc a greșit. Suntem și noi parte din omenire, deci ni se cuvine parte din bunele și din relele ei. *Mircea Vulcănescu* - scrie Nicoară Mihali - *moare cu neîmplinirea operei sale*. Părerea de rău ne cuprinde și-i va cuprinde și pe urmașii noștri, oricâți ani trec, pentru că oribila faptă e consumată, deci ireparabilă. Îmbucătura din măr a Evei e încorporată în omenire. Șoapta șarpelui rezonază încă în fiecare din noi. *Ce vom spune noi, azi, despre un om* - se întreabă Vasile Latiș - *pe care până la urmă contemporanii au sfârșit prin a-l nimici, iar nu a-l întreba? Un om care, în **Ultimul cuvânt**, are impresia a fi, în fața celui caz straniu din **Frații Karamazov**, în care fratele mai mic ia asupra sa, spre ispășire, păcatele fratelui său. Iar dacă el e fratele mai mic, care? "frate" suntem noi?! Vasile Latiș mai scrie, spre încheierea eseului despre Mircea Vulcănescu: *Tot ce-a atins acest Om s-a sporit și a redevenit un noroc al culturii românești. / Trece Mama prin el.**

Corneliu Oneț are o idee asemănătoare, făcând din Mircea Vulcănescu un "AntiMidas": *TOT CEEA CE A ATINS S-A TRANSFORMAT ÎN AUR. [...]*

Când a fost să-și apere țara n-a precupețit nici un efort, și-a pus talentul și

*priceperea, singurul "aur" aflat în proprietatea sa, în slujba țării, chiar dacă pe el nu s-a ajutat în nici un fel. Textele intitulate de editorul Marin Diaconu, APĂRAREA și ULTIMUL CUVÂNT sunt elaborate cu perfecțiunea impusă de necesitatea apărării onoarei țării, în ciuda faptului că și șansele ei și ale slujitorului său sunt aproape de zero. Țara sfârșește sub tăvălugul sovietic, iar ministrul ei credincios în bezna umedă a închisorii. [...] În preajma ultimului act al vieții, care este moarte ("moartea îndurătoare", cum a numit-o chiar el), a învins creștinul Vulcănescu, martir care a avut puterea să pronunțe îndemnul neotestamentar: **SĂ NU NE RĂZBUNAȚI!***

Sunt cuvinte reproduse din volumul colectiv închinat lui Mircea Vulcănescu - **Biruirea de sine**. Lăsându-i la o parte pe Ștefan Fay și Măriuca Vulcănescu, din 17 semnatari de articole, opt reproduc aceste cuvinte. Se vede că avem încorporată, împreună cu bucăți de măr, și puțină mântuirii. Dar n-am ajuns încă s-o activăm. Suntem doar simpatizanți.

Volumul **Biruirea de sine**, editat de Biblioteca Județeană "Petre Dulfu", a apărut în seria "Restituirea istoriei", din cadrul Programului cultural "Maramureșul perpetuu" coordonat de directorul acestei instituții - Teodor Ardelean. Coordonatorul principal al cărții este

Imagine de la lansarea volumului

Corneliu Oneț. Corneliu Oneț, captivat de personalitatea lui Mircea Vulcănescu și de legătura superioară a acestuia cu Baciul Vasile din Bârsana, a dorit să pună "semn [...] ca tot cel care îl va întâlni, să nu [...] omoare" relația aceasta minunată. După stăruințe, Corneliu Oneț și-a văzut, în octombrie 1999, ideea concretizată: școlii din Bârsana i s-a atribuit numele "Mircea

Vulcănescu”; în fața acestei școli s-a amplasat bustul cărturarului (realizare a arhitectului Ioan Pop din Sighetu Marmăției); relația Vulcănescu - Badea Vasile trăiește în altă formă de manifestare, acum în Bârsana, Corneliu Oneț anticipând atunci, fără să știe, cuvintele de anul acesta ale lui Ștefan Fay: “Nu mor decât aceia pe care îi uităm!” A fost, în 1999 o sărbătoare populară la care a participat satul întreg.

Împlinindu-se, în primăvara acestui an 100 de ani de la nașterea lui Mircea Vulcănescu, iar în toamnă - 5 de la acea sărbătoare, Corneliu Oneț a inițiat și a înfăptuit o nouă manifestare. În 30 octombrie 2004 s-a făcut la Bârsana un **parastas** pentru Mircea Vulcănescu și Baciul

Țene, Titina-Nica Țene. Ceilalți participanți au fost maramureșeni: Teodor Ardelean, Gheorghe Mihai Bârlea, Nuțu Roșca, Mugur Voloș, Florin

Imagini din timpul desfășurării parastasului

Vasile; din partea Bibliotecii Județene “Petre Dulfu” s-a depus, cu toată ceremonia, o jerbă la bustul cărturarului; scriitorul Al. Florin Țene a citit o poezie dedicată Bârsanei; s-a lansat volumul omagial **Biruirea de sine**; s-a vizitat Mănăstirea din Bârsana.

Nu vom înceta să mulțumim, cu toate prilejurile, domnului director al Bibliotecii Județene - Teodor Ardelean, doamnei director adjunct - Laura Temian, domnului ing. Gheorghe Marcaș, președintele Camerei de Comerț, profesorului universitar Florian Roatiș, preotului Gheorghe Urda, profesorului Nicoară Mihali, doamnei Gina Călăuz. Redacțiile celor mai importante ziare și reviste din Baia Mare și subredacții din Sighet au trimis la Bârsana reporteri și fotoreporteri, acordând, cu generozitate evenimentului spații în paginile lor. Un cuvânt de mulțumire se cuvine celor care au trimis materiale pentru carte și, de asemenea, celor care s-au întâlnit (veniți din București, Cluj, Sighet, Baia Sprie, Baia Mare) atunci în Bârsana.

Manifestarea a fost onorată de prezența doamnei Măriuca Vulcănescu, fiica cea mai mică, din cele trei ale lui Mircea Vulcănescu, venită de la București. De la Cluj au venit scriitorii Iulian Patca, Valer Hossu, Al. Florin

Pop, Adrian Pop, Mara Pop, Maria Gârbe, Ștefan Selek, Cosmin Sabo, Ștefan Bellu, Ion Profeanu, Ioan Oreaș și alții. Gazde foarte primitoare au fost câțiva din profesorii școlii (printre care Maria Hrițiu și Irina Petrovai), colega noastră Georgeta Mich. Profesoara Maria Hrițiu a fost și dirijorul corului foarte bine pregătit al Școlii “Mircea Vulcănescu”.

Volumul care s-a lansat atunci - **Biruirea de sine** - pornise să fie revistă, dar s-a transformat, într-o clipă (fastă, cred), în carte. Materialele cuprinse în el sunt gândite de autorii lor ca pentru o revistă. Din ideea de “periodic”, reținem “periodicitatea” și vom încerca să scoatem în fiecare toamnă câte un volum închinat acestui mare om. Între filele cărții rămâne închisă munca nevăzută, măsurată și nemăsurată în ore (multe peste program) a colegilor mei, Firuța Șomcutean și Alexandru Roman. Echipa tehnică reunește numele: Adriana Brandlhofer, Maria Marton, Camelia Pop, Didina Zetea, Violeta Oreaș.

Am primit la redacție - scrie Corneliu Oneț în preambulul cărții - „cuvinte potrivite” pentru Mircea Vulcănescu văzut în multe aspecte ale personalității și activității lui.

Ștefan Fay a trimis, din Franța, o scrisoare adresată elevilor Școlii “Mircea Vulcănescu” din Bârsana. Măriuca Vulcănescu evocă evenimentul din urmă cu cinci ani. Editorul cărților lui Mircea Vulcănescu, Marin Diaconu, evidențiază legăturile și afinitățile lui Mircea Vulcănescu cu Ardealul. Vasile Vetășanu vorbește despre aplecarea lui Mircea Vulcănescu spre “cultura trăită”, spre “stratul mumelor”, cum ar spune Blaga, spre filozofia populară. Iulian Patca și Valer Hossu se opresc, în lucrări independente, asupra Războiului pentru reîntregirea neamului, cu har sintetizat de Mircea

Vulcănescu în articolul din **Enciclopedia României** (apărut ulterior și sub formă de carte). *Studiul redescoperit al lui Mircea Vulcănescu* - scrie Iulian Patca - *are însemnele geniului. Este în același timp exhaustiv și exact, profund și limpede, rece și spiritual*. Despre același text, Valer Hossu spune că *a făcut ca Mircea Vulcănescu să se dezvăluie ca un suveran al opiniei și atitudinii proprii față de un asemenea eveniment capital* [Războiul pentru întregirea neamului] *din istoria românilor*. Marin Oprea detaliază activitatea publicistică a lui Mircea Vulcănescu, insistând asupra revistei "Criterion". La publicistică se oprește și Florian Roatiș care, relatează despre polemica demult uitată de oameni și dată uitării de "fruntașii" ei - Nicolae Steinhardt și Mircea Vulcănescu. Oana Mitrea a trimis un eseu despre actualitatea vederilor filozofului, insistând asupra ideii "ispitelor" identității românești. Directorul Muzeului Memorial din Sighet, Gheorghe Mihai Bârlea, face cunoscută existența câtorva documente legate de Mircea Vulcănescu în muzeul pe care-l conduce. Gheorghe Marcaș ni-l prezintă pe multilateralul cărturar în activitatea lui de economist, datorită căruia, *În plin război, prin mijloace și modalități artizanale inteligente și diplomatice, România a reușit să mărească în perioada 1941-1944 stocul de aur al Băncii Naționale Române de la 15 vagoane la 24 de vagoane [...]*. Pe Adrian Pop îl impresionează la Mircea Vulcănescu conștiințiozitatea care funcționa *chiar dacă era vorba de un joc de copii ori de descifrarea strategiei militare a unui întreg război românesc [...]*. Traian Velea face un poem, nefragmentat în versuri, creștinului Vulcănescu. Prin "parola" schopenhaueriană *împătrita rădăcină*, Mugur Voloș îi numește, într-unul din articolele sale, pe cei patru mentori la filozofia cărora s-a ancorat Mircea Vulcănescu: Nae Ionescu, Dimitrie Gusti, Max Scheller, Aristotel. În alt articol, Mugur Voloș găsește o unică "rădăcină" (Dimitrie Gusti) vocației sociologice a lui Mircea Vulcănescu. Nuțu Roșca și-a ales pentru comentariu fraza lui Al. D. Florin Dăncuș: *Există o literatură românească a existenței, o literatură dedicată Bârsanei*

În concluzie, cartea **Biruirea de sine** poate oferi puncte de plecare, idei, informații celor care se interesează de filozoful, sociologul, economistul, publicistul, Omul Mircea Vulcănescu, rămas un gânditor în toate domeniile de care s-a atins și creștin până dincolo de Dealul Robilor.

Iar dacă s-au găsit voci - scrie Florian Roatiș - *care să susțină canonizarea monahului*

Nicolae de la Rohia (Cristian Bădiliță, spre exemplu), cu atât mai oportună ni se pare canonizarea celui care a reiterat în închisoare gestul christic - evident nu pentru purificarea și mântuirea lumii în eternitate, ci pentru salvarea în temporal a aproapelui său.

Volumul se încheie cu o informare făcută de inspectorul D.J.C.C.P.C.N. Maramureș, Florin Pop, textul căreia îl redau în întregime:

În rândul propunerilor de manifestări culturale pentru anul 2005 se numără și cea primită, prin domnul Corneliu Oneț, de la ASOCIAȚIA CULTURALĂ "Carte pentru românii de pretutindeni".

Este vorba de o acțiune culturală menită a cinsti memoria unui mare cărturar român, MIRCEA VULCĂNESCU, și a evoca legătura sa cu Maramureșul. Denumirea propusă este: FESTIVAL-CONCURS NAȚIONAL DE ESEISTICĂ "MIRCEA VULCĂNESCU", în cadrul căruia ar urma să se acorde premii în valoare totală de 10.000.000 de lei. De asemenea, s-a propus continuarea editării revistei BIRUIREA DE SINE (devenită în acest an volum omagial).

În concepția persoanei care a propus această manifestare culturală, festivalul ar urma să se constituie într-un "catalizator cultural nu de prisos în această lume dominată de mercantilism și ar face comunicante cele trei vase temporale: trecut-prezent-viitor".

Elementele tehnice (fișa evenimentului, regulamentul concursului etc.) sunt în curs de elaborare la D.J.C.C.P.C.N. Maramureș. Dosare identice vor fi înaintate la București (Ministerul

Culturii), la Baia Mare (Consiliul Județean), la Bârsana (Consiliul Local), în speranța unei triple

finanțări.

O CĂLĂTORIE PRIN LEGENDĂ CU SCRITORUL ALEXANDRU MITRU – la 90 de ani de la nașterea sa –

Maria BILȚ

“Am luat în mână pana și am muiat-o în cerneală... (Și călimara făcută din durere și bucurie, din răs și întristare, era inima mea, nu alta, drag cititorule!...). Cu fiecă poveste pe care am scris-o, ți-am dăruit și câte o fărâmiță din ea.(...). Cred însă că mă vei chema pentru că în cartea asta nu grăiește un om, moș Mitru, ci poporul, o părticică din comoara lui cea dulce și amară totodată de glume și înțelepciune...” (Moș Mitru)

Alexandru Mitru s-a născut într-o țară a legendelor, cu locuri cunoscute sau aieva, închipuite în zarea depărtărilor, oferindu-i atâtea frumuseți care dau dimensiunile permanente ale sufletului poporului ei, în mijlocul căruia a crescut și a trăit scriitorul.

Aspirațiile creative ale prozatorului reflectă aspecte mitico-magice și fapte istorice, ele fiind “izvor de adevărată bucurie intelectuală și estetică”.

Unul din personajele legendelor sale, Șipot, care a trăit “demult tare pe vremea când viețuiau încă balauri, zmei și alte vidme, când oamenii mai știau încă limba fiarelor și a zburătoarelor”, a cutreierat lumea, ascultând freamătul vechimii ținuturilor prin care trecea. “Auzise din bătrâni că s-ar afla pe lume o țară, țara legendelor. Și țara asta o căuta”. Asemenea lui, Alexandru Mitru a descoperit-o, lăsându-ne drept răsplată a strădaniilor sale literare un volum de creații artistice valoroase, “În Țara legendelor”, apreciat de autor ca o “carte de vis și de legendă”, apărut pentru prima oară în anul 1956.

Oriunde poți ajunge pornind într-o călătorie prin legendă împreună cu scriitorul Al. Mitru; poți poposi în Țara Bihariei – țara legendelor românești cum vrea să ne convingă autorul, țara care “E sus pe munte, între norii albaștri și purpurii udată de ape spumegoase, răcorită de vânturile reci, scăldată în lumina fierbinte a soarelui, mângaiată de razele reci ale lunii”. Acolo “trăiesc locuitorii țării legendelor, tăcuți, purtând pe chipuri asprimea tristă a singurătății, dar cu inimile încinse de foc dogoritor. Ei stau aici din moși strămoși... Stau aici de când s-a pomenit pământul”.

Din ținuturile Bihariei, aerul de legendă coboară pe văile Crișurilor și Arieșului, întâlnindu-se cu Someșul, apoi cuprinzând vatra

legendară a văilor Siretului și Bistriței, mânănd domol în nouri plutitori de binecuvântată mireasmă de flori de câmp spre poarta deschisă a mării celei mari care cântă în valuri lumii despre noi, locuitorii acestor meleaguri.

Prin pana scriitorului Alexandru Mitru sunt reînviată secvențe din viața unor lumi demult apuse. Legendele lui Mitru sunt prelucrări moderne ale textelor de factură populară pe care scriitorul ni le-a dăruit tot prin gura unui menestrel, asemenea obiceiului vremilor cântate odinioară de barzi.

Întâlnim elemente de cosmogonie, împărăția de gheață sub stăpânirea lui Troian și gingașa lui copilă Fulg-de-Nea, țara focului, împărăția lui Sorin împrăștiind “peste oameni căldură și iubire” alături de nume reale care localizează desfășurarea întâmplărilor redată, Stâna de Vale, bătrânul “uriaș de piatră”, Buteasa, valea Iedului, muntele Mungașul...

Pe firul întâmplărilor, ne întâlnim cu frumoasa Drăgana, Brițuiu, feciorul “însemnat cu o stea în frunte”, Ghialumer priceput să spună “cuvinte măiestrite cu-o liră bătută-n pietre scumpe” în mână, Ileana, fiică de crai, nume românești și o sumedenie de toponime care atestă vechimea locuitorilor de pe aceste pământuri.

Ajungând la țărmurile mării, scriitorul Alexandru Mitru și-a continuat călătoria dincolo de linia orizontului românesc, pornind cu emoție spre țărmurile Eladei, legându-ne și pe noi pe “Corabia plină de vise/și de legende,/Și poezi”, corabie pornită “Pe marea/ Învolverată/ A fanteziei”, unde se refugiaseră și Homer “cel orb și înțelept”, “prinț al aezilor elini” cu lira sfântă și glasul tremurător, și Hesiod “cel tânăr și cu păr bălai” cântându-și Theogonia lin, și Pindar, și Teocrit și Apollonios din Rodos, apoi Eschil, Sofocle, Euripide, poezi greci, dar și Ovidiu, exilatul de la Tomis și Virgiliu, latini celebri.

Olimpul divinităților mitologice grecești, Olimpul care este un lanț muntos între Macedonia și Tesalia, un “munte semeț, cu fruntea sa încununată veșnic de ceturi argintii”, l-a fascinat pe scriitorul Alexandru Mitru, iar cartea “Legendele Olimpului”, vol. I-II, (Zei și Eroi) editată în anii 1960-1962, l-a făcut nemuritor.

“Legendele Olimpului” care “respirau greu de bătrânețe” Alexandru Mitru le-a “întinerit” dându-le “suflul proaspăt al limbii și talentului său, făcând din ele simboluri de totdeauna ale năzuinței omului de a se depăși pe sine”. Cu această carte, orice curajos face o incursiune prin bogatul tărâm al legendelor istoriei antice, din timpurile pe când cele mai evidente realități erau considerate un mister. Câteodată nici nu poți aprecia ce este cu adevărat: istorie, legendă, o lungă poveste, dar înțelegi că-i toate la un loc. “Legendele Olimpului” sunt, în fond, o narațiune cu zei, cu eroi și felurite conflicte reale sau imaginare cu urmări nedorite uneori. Nu este o “carte ușoară, cu o lectură facilă”, dar este “plăcută și folositoare”.

Dovedind o anumită prudență scriitorul oferă date despre elemente ale începutului lumii acesteia, având o valoare simbolică, pe care se sprijină mitologia: Haosul, starea primordială a universului necreat, neorganizat, dezordinea tuturor lucrurilor, “învârtit și negru, fără hotare, fără formă”, Gee (Gheea), pământul supt din haos, “plin de flori și fructe, cu râuri limpezi și izvoare”, Uranus “înstelat”, cerul, “cerul înalt și plin de stele”, un zeu “crud și neînduplecat” ce-o dezmiarda pe zeița Gee cu cununi de aur și lumină, noaptea învăluind-o într-o “hlamidă albăstruie și cu ploi și vânturi” și Cronos

“îndrăzneț și șiret”, “timpul care distruge totul”, timpul care zboară.

Itinerarul nostru prin legende populare continuă. Scriitorul Alexandru Mitru impresionează prin sentimentul de prețuire avut pentru alte culturi.

Repovestirile creațiilor altor popoare înmănunchate în volumul “Din marile legende ale lumii” încearcă să apropie de timpurile noastre, îndepărtatul Ev Mediu, făcând accesibilă cunoașterea unor evenimente reprezentative din secolul al XIII-lea.

În lunga călătorie pe uscat sau în largul mării, poposim pe pământurile impunătoare Rusii, până la îndepărtatul Caucaz (“Viteazul în piele de tigru”), trezind apoi din somn adânc bătrâna Europă (“Roland”, “Cidul”), întâlnindu-ne în repovestirea romanelor cavaleresti chiar cu vechii locuitori ai Imperiului celtic (“Arthur și cavalerii Mesei Rotunde”, “Tristan și Isolda”), retrăgându-ne apoi spre ținuturile nordice, dantelate cu fiorduri (“Cântecul Nibelungilor”, “Gudrun”).

Aceste imnuri ale “prieteniei și unirii-n luptă dreaptă, pentru ca omul să-și trăiască, în libertate zilele și dragostea pe-acest pământ” sunt apreciate de criticul Gheorghe Bulgăr în Cuvânt înainte la “Din marile legende ale lumii”, ediție revăzută, București, Editura Ion Creangă, 1987, ca fiind “mărturie ale istoriei și oglindă a civilizației din epoci îndepărtate, rod al imaginației dar și semn de nobleță a dragostei colective pentru progres, pentru valorile morale care înalță omul, legende ale lumii sunt izvoare de învățăminte și de cultivare a sensibilității pentru creația monumentală, pentru originalitatea literaturii”.

EDIȚIA DE CARTE PREZENTĂ ÎN COLECȚIILE BIBLIOTECII JUDEȚENE „PETRE DULFU”

Liana POP

Spațiul unei biblioteci este sacru pentru spiritualitatea umană. Cărțile dintr-o bibliotecă sunt comorile cele mai de preț ale devenirii noastre întru cultură. Ne aflăm într-un perimetru venerat de toți iubitorii de lectură și în fața unor comori inestimabile ale culturii și, în genere, ale eternității noastre naționale. Cartea este modalitatea clasică a depozitării și transiterii valorilor spirituale ale omenirii.

Biblioteca publică asigură, pe de o parte, achiziționarea unei mari părți din producția editorială, iar pe de altă parte, are în vedere toate categoriile de utilizatori, de la începători la specialiști în domenii diverse. Nu puține sunt cazurile în care utilizatorii solicită anumite ediții dintr-o publicație, fie din considerente estetice (legături deosebite, ilustrații, etc.), sau documentare, fie pentru comentariul care însoțește textul lucrării editate.

Conform lexiconului „Din istoria și arta cărții” întocmit de Virgil Olteanu, ediția reprezintă „totalitatea exemplarelor unei lucrări cu același conținut, aceeași limbă și aceeași tehnoredactare, imprimate la aceeași dată, cu același zaț. Pentru o nouă ediție este necesară o altă compoziție tipografică decât cea care a servit la executarea ediției anterioare. Numărul ediției unei lucrări se înregistrează de obicei pe foaia de titlu sau pe foaia de drepturi, în coloană, pentru ediții repetate și însoțită de dată.”

Urmând o clasificare general acceptată, putem spune că există:

Ediție abreviată sau ediție prescurtată – este ediția cu texte condensate față de ediția originală, adresându-se unei anumite categorii de utilizatori;

Exemplu: Sue, Eugène. *Misterele Parisului*. - Ediție prescurtată. - București : Editura pentru literatură, 1968. (cota I 3962)

Ediție adăugită (adăugată) – este ediția repetată cu introducerea unor materiale inedite;

Exemplu: Boroș, Gabriel și Rădescu, Dumitru. *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*. - Ediție revizuită și adăugită. - București : Editura All, 1995. (cota III 11156)

Ediție adnotată – este ediția completată cu note ale editorului, în vederea lămuririi și întregirii textului;

Exemplu: Golopenția, Anton; Golopenția, Sanda. *Opere complete*. - Ediție alcătuită și adnotată de prof. Sanda Golopenția. - București : Editura Enciclopedică, 2000-2002. Vol. I, II. Cota III 14444

Ediție bibliofilă – este ediția variantă a unei lucrări tipărite, destinate mai ales colecționarilor, nu numai pentru conținut, dar și pentru condiții grafice deosebite (hârtie de calitate superioară, pagini cu margine amplă, legătură scumpă, etc.)

Exemplu: Labiș, Nicolae. *Moartea căprioarei*. - Ediție bibliofilă. - București : Muzeul Literaturii Române, 1981 (cota III 12050)

Ediție bilingvă – este ediția publicată în două limbi;

Exemplu: Blaga, Lucian. *Mirabila sămânță = A milagrosa semente*. - Ediție bilingvă româno-portugheză. - București : Minerva, 1981. (cota II 22753)

Ediție comentată – este ediția însoțită de comentarii și interpretări asupra operei, cât și aprecieri relative la autor;

Exemplu: Eminescu, Mihai. *Scrieri politice*. - Ediție comentată de D. Murărașu. - Craiova : Scrisul românesc, 1931. (cota D II 3468)

Ediție completă – este ediția în care nu s-au operat prescurtări ale textului original;

Exemplu: Pann, Anton. *Povestea vorbii*. - Ediția a 2-a completă și ilustrată. - Craiova : Scrisul românesc, 1943. (cota D II 3361)

Ediție critică – este ediția care prezintă opera unui scriitor însoțită de aparat critic făcut chiar de către autor sau de un critic literar, pentru a lămuri unele pasaje, pentru a întregi datele etc.;

Exemplu: *Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu : secolul XIX*. - Ediție critică de I. Oprișan și Teodor Vârgolici. - București : Saeculum I.O., 2002. (cota II 45960)

Ediție de autor – este ediția ale cărei cheltuieli de publicare au fost suportate de autor;

Exemplu: Blandiana, Ana. Geniul de a fi : Eseuri. – Ediție de autor. – Chișinău : Litera, 1997. (cota I 9362)

Ediție definitivă – este ediția revăzută, de regulă de autor, și declarată fixă și invariabilă;

Exemplu: Tonegaru, Constant. Plantația de cuie. – Ediție definitivă. – București : Editura Vinea, 2003. (cota III 14609)

Ediție facsimilată – este ediția care reproduce cu fidelitate textul și ilustrațiile ediției originale, prin folosirea, de regulă, a unor procedee fotomecanice;

Exemplu: Călinescu, George. Istoria literaturii române [de la origini până în prezent]. – Ediție facsimil. - București : Semne, 2003. (cota IV 2419)

Ediție internațională – este ediția unui periodic important destinată difuzării în alte țări;

Exemplu: Collins, Harper. Dicționar medical ilustrat. – Ediție internațională. – București : Orizonturi, 2001. (cota R IV 76)

Ediție numerotată – este de fapt ediția înseriată;

Exemplu: Olăreanu, Costache. Cum poți să fii persan: publicistică. – Ediția a 2-a. – București : Cartea românească, 2002. (cota II 47508)

Ediție omagială – este ediția realizată în semn de prețuire a unei personalități, de obicei legată de data aniversării acesteia;

Exemplu: Omagiu lui Al. Rosetti la 70 de ani. – București : Editura Academiei R.S.R., 1965. (cota IV 21)

Ediție originală – este prima ediție a unei lucrări redactată cu participarea autorului și al cărei text constituie un model de referință pentru ediția următoare sau ediție care apare pentru prima dată în editura respectivă;

Exemplu: Arghezi, Tudor. Manual de morală practică. – Ediție originală. – Iași : Pygmalion, 1946 (cota II 16314)

Ediție revăzută – este ediția repetată după un control al textului efectuat de autor;

Exemplu: Cronica lui I. Neculce. – Ediția a 2-a revăzută și întregită. – Craiova : Scrisul românesc, 1936. (cota D II 3646)

Ediție revizuită – este ediția revăzută în care autorul a operat modificări;

Exemplu: Manolescu, Nicolae. Istoria critică a literaturii române. – Ediție revizuită. – București : Editura Fundației Culturale Române, 1997. (cota III 11485)

Închei această prezentare cu frumoasele gânduri ale lui Geo Bogza, despre carte:

„Deschid cartea: cartea geme... De când mă știu cartea geme sub uriașa ei povară de frumusețe. Deschid cartea și cu un fior lung cât istoria acestor pământuri, simt că este o carte a sufletului. De când mă știu, cartea mă ia în brațe și mă face fiul ei, înspăimântat și fericit, cu fruntea, cu sufletul plecate pe mâna nevăzută a celui care a scris-o.”

Cartea este bogăția minții și încântarea sufletului. Cartea este o adevărată comoară, iar biblioteca te ajută să o descoperi.

Bibliografie:

Olteanu, Virgil. *Din istoria și arta cărții* : Lexicon. - București : Editura Enciclopedică, 1992.

CĂLĂTORIE PE TĂRÂMUL BIBLIOTERAPIEI

Delia FLOREA

“Cărțile mi-au spălat sufletul. Ele mi-au dat curaj și m-au convins că nu sunt singur pe lume și că până la urmă voi răzbi. Citind mereu, mă simțeam mai sănătos, mai puternic, munceam mai cu spor. Tot ce am mai bun în mine dătez cărților”. (Maxim Gorki)

Cine nu a evadat din realitatea cotidiană, cine dintre noi nu a visat purtat de ochii minții pe alte meleaguri sau cine nu și-a împodobit sufletul cu stări emoționale variate; cine nu ar fi dorit să se relaxeze și să se

deconecteze chemându-l pe “Moș Ene” în nopțile în care îi dădeau târcoale insomnii chinuitoare? Cine nu s-a folosit de efectul sedativ al biblioterapiei și nu și-a domolit suferințele psihice sau somatice citind cărți? Artur Bonus

afirma: „Cărțile sunt pentru oameni ceea ce sunt aripile pentru păsări”.

Cu toate acestea, trebuie să fim vigilenți pentru că sunt și cărți care ne pot influența în mod negativ sau chiar ne pot face mult rău. De aceea este necesară o selecție foarte riguroasă a informațiilor care ajung la noi pe această cale. În acest sens, Sf. Vasile cel Mare afirmă: „*Dacă suntem înțelepți, alegem atât cât se cuvine și este potrivit adevărului și trecem cu vederea pe celelalte. După cum atunci când culegem flori de trandafir ne ferim de spini, tot așa adunând ceea ce este de folos din acestea, ne vom feri de ceea ce aduce stricăciune*”.¹

Utilizarea cărții ca instrument terapeutic are o istorie îndelungată. Într-unul din basmele care intră în alcătuirea celor *O mie și una de nopți* un vraci și-a vindecat stăpânul de anxietate prescriindu-i răsfoirea unor cărți. În Egiptul antic, bibliotecii i se spunea „balsamul sufletului”. Lui Erasmus din Rotterdam i s-a prescris împotriva furunculelor lectura unor cărți cu conținut umoristic. Mișcările rezultate din hohotele de râs ale pacientului au dus la spargerea furunculelor.² Celebrul medic englez T. Saint Geiden, viețuitor al secolului al XVII-lea, recomanda pacienților săi lecturi din *Don Quijote*.

Cu cărți bune, bolnavul nu are de ce să se plângă, pentru că vindecarea stă în propriile lui mâini - scria Montaigne. Iar Bulwer Lytton, autorul *Ultimelor zile ale orașului Pompei*, propunea o clasificare a cărților în biblioteci nu după conținutul lor, ci în raport cu bolile pe care acestea le-ar putea vindeca. În *Memoriile* lui Pisistrate Caxton este schițat un adevărat tratat de biblioterapie.³

Dincolo de aspectul anecdotic, cartea a devenit, în secolul al XX-lea, prin intermediul bibliotecilor de spital, nucleul unor structuri complexe care implică: lectura lucrărilor de informație generală (*formă de terapie prin instruire*), a operelor beletristice (*arteterapie*), organizarea unor lecturi sau discuții asupra cărților citite (*psihoterapie de grup*) și dă prilejul unor activități desfășurate în bibliotecă (*terapie ocupațională*: fișarea și aranjarea volumelor în rafturi etc.).

¹Vasile cel Mare. *Către tineri* / Sfântul Vasile cel Mare. În: Colecția *Părinți și Scriitori Bisericești*. - București : Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., nr. 17, 1986, p. 570.

²Sen, Al. *Educație și terapie - o viziune educațională asupra psihoterapiei*. - București : E.D.P., 1978, p.262.

³Skaller G. *Biblioterapia*. În *Bibliotekar*, nr. 1, 1965. - Madrid : Editura Mayfe, p. 36-38.

Alegerea cărților adecvate fiecărui bolnav, în raport cu natura și etapa bolii, ca și cu posibilitățile sale intelectuale și cu nivelul său de instrucție, iar apoi urmărirea efectelor obținute, conferă acestei activități un autentic act terapeutic.

Puterea de sugestie a lecturii este utilizată mai ales în terapia bolilor psihice pentru efectele ei catartice, sedative, curative, educaționale, cu ecouri profunde în concepția de viață care are o mare influență și se răsfrânge asupra comportamentului bolnavului. Astfel, se poate vorbi de „biblișoc”, asemănându-se efectul benefic al citirii unor cărți cu tratamentele psihiatrice corespunzătoare.

La noi în țară, în anumite spitale s-au deschis și-și desfășoară activitatea filiale care aparțin unor biblioteci județene. Dintre acestea aminti-o pe cea de la *Spitalul de Recuperare* din Cluj-Napoca, aflată în subordinea Bibliotecii Județene „Octavian Goga”. Nici maramureșenii nu s-au lăsat mai prejos! Este lăudabilă inițiativa conducerii Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” de a înființa filiala *Cuore* în cadrul *Spitalului de Pneumofiziologie Baia Mare*, destinată mai ales copiilor, dar și celorlalți pacienți care, din pricina bolii, sunt internați pentru mai mult timp.⁴ Data inaugurării: 21 octombrie, anul 2004. Având drept scop principal alinarea celor aflați în suferință sau mângâierea semenilor încercați de singurătate, începând cu anul 2002, tot din grija acestei biblioteci, mai funcționează și alte două filiale: una dintre ele se află în stațiunea balneoclimaterică *Ocna Șugatag*, iar cealaltă este destinată persoanelor de vârstă a treia care frecventează *Centrul de Zi pentru Vârstnici din Baia Mare*.

Continuând călătoria pe tărâmul biblioterapiei, să pătrundem și în lumea care nuntește armonios elementul sacru cu cel profan! Nu întâmplător în cadrul slujbelor Sfințelor Taine practicate de Biserica Ortodoxă se lecturează anumite texte biblice sau din scrierile Sfinților Părinți. Este de remarcat faptul că la ritualul săvârșirii slujbei Maslului - al cărui scop este vindecarea de boli sufletești și trupești - preoții citește, în prezența celor suferinzi, șapte pericope evanghelice.

Considerat ca fiind unul dintre cei mai mari duhovnici ai poporului român, contemporanul nostru, părintele nevăzător Teofil Păraian, viețuitor al Mănăstirii „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, recomandă pentru îmbunătățirea duhovnicească a credincioșilor,

⁴Anca Goja. *Cărți pentru copii cu boli pulmonare*. În: *Graiul Maramureșului*, nr. 4415, 6 octombrie 2004, p. 2.

alături de practicarea rugăciunii și frecventarea Bisericii, citirea zilnică a câte două capitole din **Noul Testament** pentru ca „să se îmbogățească mintea cu gânduri bune”.⁵

Recent, ținându-se cont de importanța acestui gen de terapie, au apărut câteva cărți în colecția intitulată chiar *Biblioterapia* (Editura Curtea Veche). Dintre acestea aș recomanda în mod deosebit lucrarea ***Psihologia minciunii - speranța de a vindeca răul uman*** scrisă de psihiatrul american M. Scott Peck, doctor în medicină. Autorul descrie câteva dintre cazurile pe care le-a tratat cu succes de-a lungul carierei sale și le prezintă astfel încât face posibilă înțelegerea lor de către o masă largă de cititori, stârnindu-le în același timp interesul pentru autocunoaștere. În capitolul „*O problemă a vieții și a morții*” Peck scoate în evidență opoziția radicală dintre rău și viață : „*Răul (evil) este viața (live) citită invers. Răul este opusul vieții, este ceea ce se opune forței vieții.*”⁶ Iar viața nu se poate concepe fără iubire.

Omul îndrăgostit de lectură este, fără îndoială, un om fericit. Se poate integra oricând, fără nici o greutate în elita spirituală a tuturor timpurilor și se poate face contemporan cu toate veacurile. Fiecare cititor poate invita la el pe cei mai talentați poeți ai lumii, pe cei mai iscusiți istorici, pe cei mai de seamă romancieri etc.

Mulți dintre semenii noștri care au dus o viață grea au considerat dragostea lor pentru carte drept bunul cel mai de preț, drept cerul lor pe pământ. În ea au găsit consolare, încurajare, pace, iubire. Cărțile au darul sublim de a aduce soarele în întuneric.

⁵ *Veniți de luați bucurie - o sinteză a gândirii*
Părintelui Teofil în 750 de capete. - Cluj-Napoca :
Teognost, 2001, p. 183.

6. Scott Peck, M. Psihologia minciunii - speranța de a vindeca răul uman. - București : Curtea Veche, 2003

DEPENDENȚA DE LECTURĂ

Maria GÂRBE

Titlul acestui articol mi-a fost „impus” de concluziile la care am ajuns în urma observării unor cazuri concrete de beneficiari ai lecturii prin bibliotecă.

„Observația este prima fază a cercetării statistice...” spune dicționarul. Nu mi-am propus și nu am insistat în studiu cu această temă, am folosit doar cât mi-a oferit contactul zilnic cu cititorii, specific locului de muncă de la relații cu publicul.

În altă ordine de idei, așa aș fi răspuns eu la întrebarea-cadru a anchetei „De ce și cum mai citim?” apărută în săptămânalul „Cultura” (An. 1, nr. 26, 8-14 sep. 2004, p. 11-13).

Încă din preambulul anchetei am reținut: „Ne ajută cu ceva militantismul exagerat sau ar trebui să ne bucurăm că se mai citește, fie literatură reciclată de tip Coelho”? Iată ce spun cifrele. Cărțile lui Coelho sunt împrumutate de persoane din toate categoriile de vârstă și socio-profesionale, de la 15 ani până la bătrânețe, eleve, studenți, muncitori, profesii intelectuale, pensionare. Nu întâmplător am făcut precizarea genului. Peste 90% din împrumuturi au fost făcute de F (femei). Tot ele, Penelopele..., chiar dacă nu stau acasă toată ziua și nu întotdeauna au menajeră sau babby-sitter. Cel puțin așa arată fișele cărților și fișele contract ale cititorilor. Cu *Harry Potter*, de exemplu, se întâmplă altfel. Este cerută de fete și băieți, în aceeași măsură, dar, de cele mai multe ori, o citesc toți verii și verișoarele din familie, abia apoi se restituie.

Prin 1975 am cunoscut două mămici „dependente” de colecția „Povești nemuritoare”. Bineînțeles că atunci nu le-am catalogat astfel. Au venit să împrumute cărți pentru copii. Între timp, aceștia au crescut, și-au modificat preferințele pentru lectură, apoi mamele mi-au mărturisit că au rămas cu dragostea pentru povești încă din pruncie.

Dependenți de lectura unei pagini de roman înainte de, sau tocmai în loc de moș Ene, am întâlnit destul de des.

Mi-a fost dat să cunosc cititori dependenți de romanele de capă și spadă regretând că nu se mai nasc „Dumași” (după cum s-a exprimat un cititor).

Alături de ei pot sta dependenții de o colecție. Înainte de 1989, un indice de circulație mare aveau: „Romanul secolului XX”, „Romanul de dragoste”, impresiile de călătorie etc. Alte colecții și serii s-au constituit după 1990. Idealiști în ce privește lectura semenilor noștri, au fost întotdeauna. La întâlnirile profesionale ce le aveam periodic la nivel național, se mai găseau unii să ne recomande, să ne sugereze, să nu aranjăm rafturile de la accesul liber pe colecții. Pentru că, spuneau ei, limităm astfel orizontul de cunoaștere al cititorului. Practica ne-a confirmat altceva, și mai insistent după 1990. Nu am cum să surprind în acest spațiu toate aspectele, dar foarte bine primită a fost și continuă să fie „Cartea de pe noptieră” de la Editura Humanitas. Multe cititoare preferă colecțiile „Roz” și „Romantic” de la Editura „Alcris”. Bărbații aleg, de la Editura „Bogdana”, colecțiile: „Căinii războiului”, „Enigma Z”, precum și cele de comando, despre terorism.

Lucian Dan Teodorovici, scriitor, redactor-șef la Editura Polirom, răspunde, printre altele, la ancheta pomenită: „dacă a scăzut numărul de cititori per scriitor, cred că a crescut extrem de mult numărul scriitorilor citiți/cunoscuți în România” (p. 12 a săptămânalului amintit). Îi dau dreptate. La această concluzie, pot să adaug nu numai că se mai citește, dar și că există dependenți de lectură. Unii dintre ei nici nu au televizor (după cum singuri ne-au mărturisit).

Parafrazând o definiție, dependenți de lectură nu sunt cei care nu renunță, ci cei care nu se satură de ea, cei care o preferă înainte sau în loc de TV, internet, chat etc. Cine nu crede, să vină la bibliotecă să se convingă.

CONVERSIA RETROACTIVĂ A DATELOR BIBLIOGRAFICE LA SECȚIA ÎMPRUMUT PENTRU ADULȚI A BIBLIOTECII JUDEȚENE „PETRE DULFU”

Loredana Crinela MARIȘ

În ultimii ani societatea s-a schimbat foarte mult, iar computerele au devenit instrumente obișnuite în viața de zi cu zi. Poșta electronică, fax-ul și calculatoarele au schimbat și continuă să schimbe modul în care trăim, muncim, comunicăm și ne comportăm.

Printre beneficiarii privilegiați ai schimbărilor generate de tehnologia informațională se află și bibliotecile. Ele au jucat și joacă un rol important în procesul de susținere a educației, fiind adevărate centre de informare și formare.

Dorința de a îmbunătăți serviciile oferite utilizatorilor, de a reduce durata operațiunilor de împrumut, deci durata de așteptare, de a oferi un catalog mai complet și mai fiabil a determinat Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” să demareze operațiunea de informatizare a instituției. Astfel, pentru a da viață acestui deziderat, s-a început, cu ceva timp în urmă, procesul de conversie retroactivă a datelor bibliografice. Conform „Dicționarului de informatică”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, „conversia datelor” constă în „transformarea formei de reprezentare a datelor”.

Concret, în cadrul Secției Împrumut pentru Adulți, cu ajutorul conversiei se urmărește renunțarea la fișele dactilografiate sau scrise de mână și introducerea datelor care apar pe ele în

calculator. Acest proces cuprinde mai multe etape, principalul instrument de lucru fiind fișa topografică a cărților. O primă etapă constă în introducerea datelor de pe fișele topografice în baza de date TINLIB. Fișele topografice cuprind elementele esențiale pentru identificarea documentelor de bibliotecă: vedeta, titlul, alte informații la titlu (numai când este cazul), ediția, locul, editura, anul, numărul volumului, numărul de pagini, formatul, prețul înscris în registrul inventar și, bineînțeles, cota. Sunt însă și cazuri în care informațiile de pe fișele topografice sunt incomplete (lipsește autorul, sau anul apariției, sau numărul volumului, sau titlul este incorect). În aceste situații se caută cartea la raft și se introduce în calculator datele necesare exact cum apar scrise pe ea. În cazul în care cartea este împrumutată cititorilor, se recurge la registrul inventar și la fișa matcă pentru verificarea datelor bibliografice.

Conversia datelor bibliografice reprezintă un pas înainte în strategia de a atrage cât mai mulți cititori, de a le oferi multiple posibilități de căutare a informațiilor dorite și de a reduce timpul necesar pentru obținerea lor. Astfel, deși uneori nu este o sarcină tocmai ușoară, satisfacția că aceste informații vor fi de folos multor oameni te ajută să depășești toate obstacolele.

COMUNICAREA BIBLIOTECAR - UTILIZATOR – NECESITATE ȘI DEZIDERAT

Enciclopedia Medicinii Naturiste – O componentă a colecției de periodice din Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”

Dorina OȘAN

Moto:

„O, sfintele mele cărți, mai bune și mai rele, pe care soarta prielnică mi le-a scos înainte, cât vă dătesc că sunt om, că sunt om adevărat ca oamenii din țările unde nu s-a întrerupt niciodată cultura, și

de aceea, cu toată lipsa unei averi, moștenită sau câștigată, cu câtă nesfârșită iubire, cu câtă nesățioasă patimă v-am cules de pe drumurile, din toate tristele colțuri ale părăsirii voastre, din împrăștierea atâtor furtuni și catastrofe cosmice, pentru a face din voi, ce a lăsat mai prețios omenirea de pretutindeni și de ori unde în casa mea, deseori mutată, până la permanența unui dar prietenesc, biserica celor patruzeci de mii de glasuri care înalță același imn, peste marginile morții cui v-a scris, martir totdeauna care e idealul uman.” (N. Iorga)

Din multitudinea de definiții date, pe bună dreptate, bibliotecii și cărții, reiese că noi, bibliotecarii, ca slujitori ai cărții, trebuie să desprindem esența că în acest sfârșit și început de mileniu, cu toată ofensiva unor mijloace tehnice, audio-vizuale, cartea trebuie să rămână mijlocul sigur în calea spre informare și formare, calea care trebuie să genereze cititorului copil sau adult nu numai un câștig informațional, ci și unul sufletească. Prin intermediul textului scris, omul se informează și comunică, perfecționându-se continuu. Gradul de comunicare la nivel uman depinde de relația dintre sursă și receptor, este dependent de disponibilitatea materială, disponibilitatea spirituală și disponibilitatea sufletească. De aceea deținerea materială a informației nu este totul în deținerea informației. Astăzi informațiile circulă cu viteză mare, se perimează sau se îmbogățesc extrem de rapid, așa încât deținerea materială a informației nu mai reprezintă decât condiția necesară, dar nu și suficiență de comunicare. Comunicarea presupune, pe lângă această parte materială, o implicare spirituală și una sufletească, fără de care informația nu își atinge scopul.

Biblioteca este un „cabinet magic” în sensul asigurării unei nevoi perpetue de comunicare, unul din mijloacele – alături de cele ale informaticii – puse la dispoziția omului în neobosita-i luptă și aspirație spre adevăr și frumos. În acest sens, rolul bibliotecii este nu doar de a facilita accesul la informație, cât mai ales de a stimula comunicarea. De aceea este mai puțin important câte volume sunt într-o bibliotecă, pe raft. Sunt mult mai importante numărul cititorilor acelei biblioteci, numărul expozițiilor, al întâlnirilor sau al altor activități organizate și gradul de participare, într-un cuvânt, este importantă disponibilitatea la comunicare.

Comunicarea în mediul uman este un proces viu, iar biblioteca este locul ideal de desfășurare a acesteia. De aceea, biblioteca trebuie să fie „vie”, să permită circulația informațiilor în toate cele trei medii care compun ființa umană: materie, spirit, suflet. Și, deoarece gradul de comunicare într-o bibliotecă depinde de bibliotecar, acestuia îi revine sarcina de a participa în mod real la comunicare printr-o

implicare directă. Ne-am străduit să chemăm „spiritele vrăjite” pentru toți cei ce ne-au trecut pragul de-a lungul anilor.

Conștienți de valoarea lecturii la vârstele tinere, o atenție deosebită am acordat tinerilor și elevilor în special, cărora biblioteca le satisface nevoi imediate de studiu și informare și, totodată, prefigurează marile trasee spirituale la care se consideră îndreptățiți să acceadă. O activitate rodnică în bibliotecă nu se poate desfășura fără o comunicare permanentă cu cel mai important beneficiar: școala. Am inițiat și încercat să depistăm cele mai bune căi de a atrage spre lectură pe cei mai tineri cititori, fiind importantă nu numai atragerea, ci și permanentizarea lor.

Vizitele claselor mici și mari sunt de acum o tradiție, învățători, profesori, bibliotecari, fiind conștienți de faptul că anumite deprinderi pot fi dezvoltate numai între 7 și 14 ani pentru ca, mai târziu, omul să poată ieși victorios din lupta vieții.

În aceste întâlniri, preocuparea noastră a fost nu numai de a-i familiariza pe cititori cu rigorile lecturii în bibliotecă sau de a le face cunoscute formalitățile de înscriere, ci mai ales de a le stârni interesul pentru carte și lectură, curiozitatea de a descoperi singuri că între copertele cărții sunt cuprinse marile valori ale umanității. De aceea aceste prime întâlniri s-au desfășurat întotdeauna sub semnul unor comunicări sufletești, sub semnul unor dialoguri vii purtate de la suflet la suflet, cu multă simpatie și afecțiune față de copii. Alături de familie și școală, bibliotecarul are un rol important în a ajuta la dezvoltarea deplină a omului în devenire.

Pentru a-și îndeplini cu succes acest important rol, unul din contactele care trebuie menținute în munca de bibliotecă e nevoie să fie contactul uman între bibliotecar și cititor. Pe lângă stăpânirea cu competență a celor mai noi informații și a celor mai moderne tehnici de informare, e necesar ca bibliotecarul să posede disponibilitatea de a stabili cu cititorul relații constructive, să pătrundă cât mai adânc în sufletul și în întreaga ființă a acestuia, să realizeze o comunicare sufletească și spirituală.

Biblioteca este o lume în care ne regăsim, prin inspirație și har. Ea trăiește prin cărți vechi și noi, dar respiră prin pori care se cheamă

OAMENI. Aceștia dau viață comorilorordonate din lumea tăcută, dar atât de bogată a cărților.

Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” dobândește valențe noi cu fiecare zi ce trece. Orașul cunoaște în ultima vreme o altă față a bibliotecii băimărene, și la propriu, și la figurat. Rânduri-rânduri de tineri au trecut în acest an pragul bibliotecii pentru a împrumuta cărți la domiciliu și/sau la sala de lectură. Colaborând cu școli, grădinițe, instituții diverse, Biblioteca „Petre Dulfu” a devenit scena pe care se dezbate probleme actuale, sunt prezentate expoziții de carte pe teme variate, au loc acțiuni informative sau de divertisment, sunt marcate evenimente naționale sau internaționale. Noul sediu bine structurat, oferă din timp posibilitatea de derulare a acestora.

Între cei care, de-a lungul existenței lor, au onorat meseria de bibliotecar se găsesc nume ilustre ale culturii universale. Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Constantin Noica, J.-August Strindberg, Ivan Alexeevici Bunin, J. L. Borges, Rubén Dario, Robert Musil sunt doar câteva dintre acestea.

Atunci când colecțiile bibliotecii sunt bine întreținute și organizate, ele devin o valoroasă sursă de informații, un popas obligatoriu pentru omul de știință în formare, pentru cercetător, un punct de pornire pentru noi lucrări care-și vor găsi, la rândul lor, locul cuvenit în bibliotecă, ea dobândind astfel proprietatea de a crește din propria-i substanță și a se multiplica la infinit.

Anul acesta se împlinesc 10 ani de când în biblioteca noastră este utilizat programul Tinlib. Cunoașterea și exploatarea unui program presupune utilizarea lui pe termen îndelungat. Au fost deci ani de adaptare continuă a programului la cerințele formulate de utilizatori, ceea ce s-a reflectat într-o creștere treptată a dimensiunilor lui.

Sala de lectură se bucură de un statut aparte în cadrul bibliotecii publice. Este locul unde cititorul vine să citească, vine să-și petreacă un anumit timp în mijlocul cărților. În sala de

lectură a publicului, special amenajată pentru a avea un climat propice de studiu, este primit orice cititor, indiferent de vârstă sau domiciliu, cu condiția respectării regulamentului, care prevede în principal, obligativitatea păstrării liniștii și a integrității fizice a cărților și a materialelor pe care cititorul le primește spre consultare. Prin această secție se pune la dispoziția cititorilor un important fond de carte, destinat consultării pe loc. Acest fond este constituit din totalitatea publicațiilor față de care biblioteca își manifestă în mod accentuat atributul de conservare; aici, la Sala de lectură, se găsește cel puțin un exemplar din tot ceea ce a achiziționat biblioteca în decursul anilor, oferind cititorului posibilitatea găsirii și consultării publicațiilor în orice moment.

Fondul de referință:

Lucrările aflate în acest fond constituie un auxiliar prețios atât pentru cititori cât și pentru bibliotecari. Ele nu sunt destinate lecturii propriuzise, ci oferă rapid informații utile. Fondul de referință este alcătuit din enciclopedii generale și de specialitate, dicționare bilingve, poliglote, explicative, biografii, istorii ale diferitelor științe, ghiduri, atlase, anuare.

Fondul de publicații periodice:

Publicațiile periodice constituie, alături de fondul de carte și documente audio, un însemnat segment al colecțiilor sălii de lectură. Datorită unor importante achiziții pe care biblioteca le-a făcut și le face, prin abonamente și în urma unor donații, s-a ajuns la constituirea fondului de periodice de la această secție, care crește anual atât din punct de vedere al volumului cât și al valorii.

Colecțiile de legi și decrete, hotărâri ale guvernului României, revistele „Mari Pictori”, „Idei de afaceri”, „Arborele lumii”, „Enciclopedia Medicinii Naturiste” etc., completează fondul de periodice, bucurându-se de o largă audiență în rândul utilizatorilor. Colecțiile de periodice i se acordă o atenție deosebită în condițiile creșterii semnificative a numărului de abonamente.

Enciclopedia Medicinii Naturiste – O componentă a colecției de periodice din Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”

O importantă achiziție de tip serial a bibliotecii noastre este publicația „Enciclopedia Medicinii Naturiste”, o sinteză enciclopedică deosebit de cuprinzătoare, utilă aproape fiecărei categorii de utilizatori: studenți, elevi, profesori, medici, pensionari etc.

Pentru a permite accesul cititorilor la conținutul unor periodice ale Sălii de lectură, am recurs la soluții computerizate, demarându-se prin intermediul programului Tinlib introducerea unor publicații de interes larg în catalogul electronic.

În ce privește „Enciclopedia Medicinei Naturiste”, pentru introducerea în baza de date, ne-am raportat la facilitățile oferite de acest program.

Astfel, catalogarea articolelor se face prin modulul Catalogare, opțiunea Titluri Documente, varianta Căutare/Editare Titluri Articole, urmând a fi completate câmpurile: Titlu, Rubrică, Tip publicație, Limbă, Titlu Serial/Lucrări, Țara, Vol/Nr., Data apariției, Vedetă de subiect, Clasificare CZU, Divizionară, Cuvânt cheie. Descrierea unui astfel de articol este sumară, dar eficientă, oferind datele necesare pentru regăsirea cu ușurință a subiectului care face obiectul căutării unui anume domeniu.

Baza de date este, astfel, constituită pentru a oferi oportunitățile de căutare necesare regăsirii articolelor și anume: Modul Catalogare, Titluri Documente, Căutare/Editare Titluri Articole (când căutarea se face după titlu); Modul Catalogare, Vedetă de Subiect/Termenii Tezaur, Căutare pentru toate Vedetele de Subiect (când căutarea se face după vedeta de subiect) sau Căutare după toate Cuvintele Cheie (când se caută după un cuvânt conținut în titlu). Pentru toate variantele, accesăm căutarea rapidă inclusă de tasta F10, specificând elementul căutat sau plaja de valori.

Publicația la care facem referire are următoarele caracteristici:

- periodic
- lucrare în fascicule
- cuprinde șapte capitole
- numerotare dată de editor
- fiecare exemplar are un supliment gratuit
- se achiziționează prin abonament
- are biblioraft furnizat de editor
- se leagă în volum la epuizarea biblioraftului
- apariția este limitată în timp
- gruparea nu ține cont de numerotarea fasciculelor, ci se face tematic
- are ISBN 973-99550-6-1

Cu ajutorul „Enciclopediei Medicinei Naturiste”, utilizatorii fac cunoștință cu:

1. Alimentația în diferite afecțiuni:

- insomnie
- afecțiunile sistemului circulator
- boli reumatismale
- boli ale aparatului digestiv
- în parazitoze
- afecțiuni ale căilor respiratorii
- afecțiuni ginecologice

2. Alimente care ne vindecă:

- arahidele
- ardeiul
- bananele
- cartoful
- castanul
- cățina

3. Tipuri de medicină alternativă

- Acupunctura
- Aromoterapia
- Argiloterapia
- Auriculoterapia
- Cosmetica
- Cristaloterapia
- Cromoterapia
- Helioterapia
- Hidroterapia
- Homeopatia
- Kinetoterapia
- Laseroterapia
- Magnoterapia
- Meloterapia
- Psihoterapia
- Reflexoterapia
- Sacroterapia
- Silvoterapia
- Talasoterapia

4. Mineralele cu rol terapeutic

5. Prepararea și aplicarea remediilor

6. Diverse regimuri alimentare

Utilizatorii bibliotecii noastre beneficiază, alături de „Enciclopedia Medicinei Naturiste”, de un supliment al acesteia, având un conținut divers. Remarcăm câteva domenii din sumar:

- nutriție
- horoscopul sănătății
- medicină veterinară
- educație sanitară

Sala de lectură oferă un bogat fond de carte de medicină naturistă. Câteva titluri sunt concludente în acest sens: „Alimentația și terapia naturistă cu cereale”, „Vindecarea bolilor incurabile”, „Sănătate fără medicamente”, „Remedii naturiste pentru acasă”, „Plante de leac pentru tăria sufletului”, „Ghid de terapie naturistă”, ca să enumerăm doar câteva din titlurile care întregesc colecțiile de cărți și periodice ale bibliotecii, care stau la dispoziția celor interesați.

Bibliografie:

1. Banciu, Doina. **Biblioteca și societatea**. - București : Ager, 2001.

2. * * * **Bibliotecile publice în societatea informației.** - București, 1998.
3. *Bibliotheca Septentrionalis.* - Baia Mare : Biblioteca Județeană "Petre Dulfu", nr. 1, 1993, nr. 1, 2001, nr. 2, 2002.

**AL TREILEA SIMPOZION NAȚIONAL „SĂNĂTATEA CĂRȚILOR”
AL BIBLIOTECILOR PUBLICE DIN ROMÂNIA
ÎN DOMENIUL CONSERVĂRII DOCUMENTELOR BIBLIOGRAFICE
– ORADEA 8-9 OCTOMBRIE 2004 –**

Lăcrimioara GROSOF

Simpozionul dedicat conservării documentelor și spațiilor de bibliotecă, „Sănătatea Cărților”, a reunit, la sediul bibliotecii județene din Oradea, specialiști din bibliotecile publice, manageri, bibliotecari, reprezentanți O.S.I.M., primari. Organizat prin grija neobositului cercetător și organizator lect. univ. dr. ing. Vasile A. Deac, conservator la Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” – Bihor, simpozionul a avut un program bogat, orientat spre aspectele de mare actualitate ale vieții bibliotecilor.

Lucrările s-au desfășurat după următorul program:

Cuvinte de salut din partea gazdelor, precum și a invitaților de onoare;

Vizitarea expoziției: „Aparatură electronică pentru determinarea temperaturii, umidității relative, intensității luminii și a pH-ului din locațiile [sic] și documentele de bibliotecă”.

Remus Hulban de la Laboratorul de Conservare al Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor a prezentat fiecare aparat în parte, cu dotările și funcționarea lui. La întocmirea lucrării a fost ajutat de dr. Vasile Deac și Alin Maghiar.

A doua care a luat cuvântul a fost bibliotecara Mariana Barna, șefa secției de tineret și copii, care a prezentat o expoziție intitulată: „Sănătatea Cărților e sănătatea noastră”. Au fost expuse lucrările celor mai buni copii, lucrări reprezentând semne de carte. Expoziția a fost însoțită de îndemnul de a le folosi cât mai des.

Vasile Deac a prezentat expoziția intitulată «Literatura de specialitate în domeniul conservării și igienizării documentelor și locațiilor [sic] de bibliotecă produsă la Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor și Univ. Oradea- Facultatea de Litere». S-au vizitat spațiile și depozitele noii clădiri a Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor.

Simpozionul metodic cu aplicații practice în conservarea și restaurarea documentelor a avut

tema: Metode și mijloace noi de investigare și intervenție în conservarea și restaurarea documentelor bibliografice.

Dr. Vasile Deac a prezentat un studiu de caz privind determinarea elementelor și modulele de analiză biblioclimatologică la Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor. Cercetătorul a întocmit un tabel în care a notat în fiecare zi a lunii, temperaturile corespunzătoare, după care s-a făcut suma nivelelor medii zilnice, în funcție de volumul spațiului și clasificarea acestor indici în funcție de sezonul calendaristic. Într-un alt tabel, dr. Vasile Deac a prezentat dinamica evoluției indicilor medii lunari de temperatură ambientală în funcție de valoarea nivelurilor medii de temperatură.

În lucrarea intitulată „Realitate și deziderat în activitatea de conservare a colecțiilor”, drd. Aurelian Cătălin Popescu de la Biblioteca Centrală Universitară din București, a vorbit despre organizarea și dotarea bibliotecii. Biblioteca Centrală Universitară din București, are 7 săli de lectură cu acces liber la raft, 15 depozite dotate cu guri de evacuare, senzori pentru foc, sisteme de stingere cu apă și gaz inert, sistem de climatizare. Rafturile sânt reglabile, făcute din fier, periodicele au mape. Activitățile desfășurate aici sunt: fotocopierea, digitizarea, legarea, restaurarea și conservarea (ultimele două făcându-se într-un laborator de 100 mp de către 4 persoane).

Gloria Iordăchescu de la Biblioteca Centrală Universitară din București a expus lucrarea “Problematica restaurării unei tipărituri din sec. al XVIII.- lea” (*Euhologhion* din Râmnicu Vâlcea, anul 1706). Gloria Iordăchescu a prezentat foarte amănunțit toate etapele restaurării acestei cărți. La început a făcut fotografii martor, apoi a început activitatea propriu-zisă (desfacerea legăturilor, a corpului cărții, curățarea mecanică filă cu filă, presarea, corectarea lacunelor, recoaserea corpului cărții apoi a legăturilor, restaurarea învelișului din

piele, reîntregirea cărții). Restaurarea a durat 4 luni, a fost realizată de 4 persoane și se consideră că acest timp a fost un record.

Medicul rezident igienist Daniela Rahotă a prezentat lucrarea intitulată "Considerații privind poluarea interioară și efectele acesteia asupra sănătății". Cercetătoarea a dat o definiție a poluării interne. Omul tinde să petreacă în interior 80-90% din timp. Sursele de poluare sunt externe: gaze, emisii industriale etc. și interne: gradul de dispersie, designul etc. Există peste 1000 de poluanți, cum ar fi produșii de combustie, bioaerosolii, compușii volatili și alții. Existența unui suport nutritiv, ca: pielea, lemnul, pergamentul, împreună cu valorile nefavorabile de umiditate și temperatură determină apariția microorganismelor. Sunt 5 efecte ale poluării interioare: iritațiile, alergiile, bolile pulmonare, bronșita cronică. Daniela Rahotă a descris simptomele fiecărei boli.

Jurista Luminița Dumitrescu de la Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor a prezentat lucrarea „Info-documentar legislativ în domeniul protecției, conservării și restaurării bunurilor culturale”. Autoarea a dat o definiție a patrimoniului, o clasificare a lui, cum și de către cine se face clasarea documentelor de patrimoniu, a prezentat legea 182 din 2000 privind patrimoniul cultural mobil, cum și în ce măsură se pot împrumuta documentele de patrimoniu, de către cine se face conservarea și restaurarea și cum trebuie să funcționeze laboratorul de conservare și restaurare.

Inginerul Mircea Aldoiu și economista Cristina Mocanu, cu participat cu lucrarea „Conservarea documentelor de bibliotecă și de arhivă din cadrul O.S.I.M. București”.

Frentina Blebea a prezentat «Conservarea documentelor purtătoare de informație [sic] câteva aspecte de la Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța».

Din partea Centrului de Informații Comunitare al Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor, Doina Rusneac a făcut o scurtă prezentare a Departamentului de Manuscrise de la Biblioteca Națională a Franței (Situl Richelieu). Biblioteca Națională a Franței are 8 clădiri, 8 săli de lectură, galerii, librărie, 4 ateliere, unde lucrează peste 450 de persoane, dintre care și pompieri. Biblioteca are un fond de carte în limbile: greacă, latină, germană, celtică, portugheză, slavă, română. Manuscrisele sunt pe piele, papirus, fildeș, coajă de mesteacăn. Biblioteca are în colecție stampe, papirusul plic (anul 2000 î.Hr.), Biblia din 1209 și multe altele.

De la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj-Napoca conservatorul Florin Todea a prezentat digitizarea înregistrărilor audio, vorbind despre modul de înregistrare și stocare, precum și despre avantajele digitizării audio.

Tot despre digitizare, o nouă tehnică de preservare a fondului documentar cu valoare de patrimoniu, a vorbit și Viorica Adriana Popovici, absolventă a Facultății de Litere, specializarea Biblioteconomie, Universitatea Oradea. Digitizarea reprezintă transferul informației de pe suportul papetar pe suportul electronic prin utilizarea unei tehnici de capturare a imaginilor, care să asigure integritatea fizică, mecanică și chimică a suportului clasic, purtător de informație.

Inginerul Gheorghe Prața, director al S.C. Competitiv SRL Oradea, a prezentat noile metode și mijloace ecologice în monitorizarea și combaterea insectelor și rozătoarelor din spațiile de bibliotecă.

Grosoș Lăcrimioara de la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare a avut o intervenție cu tema: „Produse pentru igienă și sănătate publică”. În lucrare sunt prezentate câteva din cele mai moderne preparate de combatere a insectelor și rozătoarelor. Pentru fiecare produs sunt prezentate metodele și dozele de tratament, acțiunea produsului, alte instrucțiuni de utilizare și măsurile de precauție. Aceste substanțe sunt: *K-othrine EC 15/5*, *K-othrine SC 25*, *Aqua reslin super*, *Baraki*, *Quick bayt*, *Racumin paste*, *Maxforce gold*, *K-obiol*, *Responsar 2.5*.

„Elemente de protecție a muncii în efectuarea tratamentelor preventive și curative de decontaminare, dezinfecție, dezinfecție și deratizare a locațiilor [sic] de bibliotecă și arhivă” este lucrarea lui Vasile Țuțuianu de la Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor. Autorul a făcut și o demonstrație practică a materialelor de protecție a muncii.

Sesiunea s-a încheiat cu lucrarea intitulată „Investigații privind calitatea actului de conservare și igienizare a documentelor și locațiilor [sic] de bibliotecă - prezentarea elementelor de analiză”, susținută de dr. Vasile Deac, conservator la Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor.

În data de 9 octombrie 2004 au avut loc aplicațiile practice privind conservarea bunurilor culturale de la Biblioteca Orășenească „Octavian Goga” din Aleșd, jud. Bihor.

Ziua a debutat cu întâlnirea participanților la simpozion cu bibliotecarii din

Aleșd. A urmat vizitarea Bibliotecii Orășenești „Octavian Goga”, prezentată de către Georgeta Ardelean, responsabilul bibliotecii împreună cu colegile ei, după care au avut loc aplicațiile

practice privind actul de conservare a documentelor de bibliotecă.

Dezbateri și concluzii:

- Înființarea laboratoarelor de conservare – condiția fundamentală în elaborarea și aplicarea strategiilor și politicilor de protecție a patrimoniului cultural info-documentar din biblioteci și arhive.

- Buletinul de conservare „Sănătatea Cărților”, instrument util în diseminarea informațiilor de protecție culturală (conservarea, prezervarea și restaurarea documentelor).

Moderatorii simpozionului au fost: Lect. Univ. dr. Vasile Deac - conservatorul Bibliotecii Județene “Gheorghe Șincai” Bihor, conf. univ. dr. Constantin Mălinaș - directorul Bibliotecii Județene “Gheorghe Șincai” Bihor, lect. Silvia Nestorescu de la Ministerul Culturii și Cultelor, lect. univ. dr. Mircea Popa - șeful biroului metodic al Bibliotecii Județene “Gheorghe Șincai” Bihor, profesor Panseluța Durlea - consilier la Ministerul Culturii și Cultelor.

PRODUSE PENTRU IGIENĂ ȘI SĂNĂTATE PUBLICĂ

În lucrarea intitulată „Produse pentru igienă și sănătate publică” sunt prezentate câteva dintre cele mai moderne produse de combatere a rozătoarelor și insectelor.

Pentru fiecare produs sunt date metodele și dozele de tratament, acțiunea lor, instrucțiunile de utilizare și măsurile de precauție.

Aceste produse sunt: ***K-othrine EC 15/5, K-othrine SC 25, Aqua reslin super, Baraki, Quick bayt, Racumin paste, Maxforce gold, K-obiol, Responsar 2.5.***

1. K-OTHRINE EC 15/5 asigură o combatere rapidă și eficientă a insectelor nedorite din domeniul sănătății publice, are spectru larg de acțiune pe diferite tipuri de suprafețe, nu murdărește, nu înfundă duzele aparatelor de pulverizare, este biodegradabil. Substanța este un concentrat emulsionabil cu apa și cu distilatele de petrol, se prezintă ca un lichid galben ce conține *deltametrin* și *esbiotrin*, spectrul de combatere cuprinde: gândaci, furnici, muște, țânțari, viespi, purici, ploșnițe, molii. Poate fi utilizat în sectorul de igienă și sănătate publică.

Instrucțiuni de utilizare:

- tratarea suprafețelor prin pulverizare grosieră, pentru combaterea insectelor zburătoare și târătoare.

- tratamente ULV (în volum ultra redus) pentru combaterea muștelor și țânțarilor.

- tratamente cu ceață caldă, pentru insecte zburătoare.

2. K-OTRINE SC 25 asigură o combatere rapidă, are spectru larg de acțiune, remanență prelungită, nu înfundă duzele aparatelor de

pulverizat, este biodegradabil. Produsul este o suspensie concentrată, alcătuită din particule insecticide solide ce conțin *deltametrin*. Spectrul de combatere cuprinde insecte târătoare și zburătoare, poate fi utilizat în sectorul de igienă și sănătate publică. Se aplică cu ajutorul unei pompe corespunzătoare activității de dezinsecție, se agită și se pulverizează pe toate suprafețele unei încăperi. Nu se aplică în imediata apropiere a motoarelor electrice, a prizelor sau a aparatelor în funcțiune. Nu se inhalează vaporii rezultați prin pulverizare.

3. AQUA RESLIN SUPER reprezintă o metodă modernă pentru combaterea rapidă a insectelor. Este insecticidul ideal pentru programele ample de combatere a țânțarilor, poate fi utilizat în spații închise, deschise și în avio-tratament. Nu murdărește, nu are miros, nu este corosiv și nici inflamabil, este biodegradabil. Acesta este un concentrat emulsionabil ce conține *permetrin* și *bioaletrin* sinergizanți cu *piperonil-butoxid*. Se agită bine și se diluează cu apă, apoi se pulverizează în perioada de maximă activitate de zbor a insectelor. Tratamentul trebuie început în perioada martie-aprilie. Timp de 2-3 săptămâni, se aplică, la un interval de 3 zile, apoi tratamentele se repetă periodic și se fac în interior și exterior în sistem ULV, în sistem de ceață caldă și avio-tratament în sistem ULV.

4. BARAKI reprezintă cea mai bună armă de combatere a rozătoarelor; produsul combate toate speciile de rozătoare inclusiv cele rezistente la anticoagulantele de tip Warfarină. Baraki conține *difetialone*-anticoagulant activ după o

singură ingerare, are toxicitate scăzută pentru speciile nevizate. Hemoragia generalizată se instalează la 3-4 zile după ingerarea dozei letale. Momelile de baraki pot fi utilizate în mediul urban, rural, cât și în câmp, fiind eficiente în combaterea speciilor de șoareci de casă, de câmp și de acoperiș. Momelile se plasează în interiorul galeriilor și pe la colțurile clădirilor.

a) Baraki concentrat este un lichid vâcos de culoare roșiatică și este destinat preparării de momeli raticide sub formă de boabe de grâu impregnate.

b) Baraki baton cerat este indicat în locuri cu umiditate mare, cum ar fi subsoluri, rețeaua de canalizare, acoperișuri cu igriase etc.

5. QUICK BAYT reprezintă cea mai modernă formă pentru combaterea muștelor, este extrem de atractivă pentru muște, are acțiune insectică rapidă, risc scăzut de contaminare a speciilor nevizate. Are, ca substanță activă, *imidacloprid* ce se prezintă sub forma unor granule mici de culoare roșiatică. Se poate aplica sub formă de momeală uscată prin împrăștiere pe o suprafață orizontală sau se amestecă momeala cu apă caldă rezultând o pastă care se aplică prin pensulare, în locuri inaccesibile copiilor.

6. RACUMIN PASTĂ cea mai modernă și atractivă formulare de raticid, combate toate speciile de rozătoare. Este atractiv pentru rozătoare dar nepericulos pentru utilizator și animale domestice. Substanța activă este *coumatetralyl* care acționează prin blocarea mecanismelor de coagulare a sângelui, provocând o hemoragie generalizată. Se prezintă sub formă de pastă de culoare albastră, poate fi utilizat în interior și exterior, chiar și în zonele cu umiditate mare.

7. MAXFORCE GOLD este cea mai nouă metodă de combatere a gândacilor, este o momeală alimentară sub forma unui gel de culoare brună, destinat combaterii gândacilor de bucătărie. Substanța activă este *fipronil*, este inodor și își menține consistența de gel, atractivitatea și activitatea insectică peste 90 de zile, rezistă la peste 60° C, se aplică cu ajutorul unui pistol special, în locuri greu accesibile cum ar fi echipamente electrice, aparate de uz casnic, calculatoare. Prin faptul că gândacii se hrănesc cu cadavrele și excrementele altor gândaci, folosirea produsului permite transmiterea insecticidului și la gândacii necontaminați. Maxforce gold nu se aplică concomitent cu alte insecticide, sau pe suprafețele tratate recent.

8. RESPONSAR 2.5 asigură o combatere rapidă și eficientă a insectelor nedorite, este folosit în domeniul sănătății publice, are remanentă prelungită, nu murdărește, nu înfundă duzele aparatelor de pulverizare, este biodegradabil. Este o suspensie ce conține *beta-cyfluthrin*. Se agită bine recipientul cu insecticid și se pulverizează cu ajutorul unei pompe pe toată suprafața unei încăperi. Nu se aplică în imediata apropiere a motoarelor electrice, a prizelor sau a aparatelor în funcțiune. Nu se inhalează vaporii rezultați prin pulverizarea insecticidului.

9. K-OBIOL reprezintă soluția ideală pentru protecția produselor agricole depozitate, are spectru larg de acțiune în combaterea insectelor dăunătoare produselor agro-alimentare. Oferă protecție de 10 luni și este biodegradabil. Se utilizează prin aplicare folosind duze de presiune.

BABILON

Angela-Monica JUCAN

Nouă, românilor, ne plac regulile, dar cu condiția să le putem încălca.

Fidel acestui principiu, bibliotecarul român se pricepe (exagerez) grozav să facă un haos până și din simpla aranjare alfabetică. La realizarea acestui haos se întrec două echipe. Una este a bibliotecarilor de la secțiile de împrumut unde accesul cititorilor la raft este liber. Alta este cea a bibliotecarilor de birou, de la secțiile de prelucrare a colecțiilor. Primii au descoperit că păstrarea ordinii la raftul liber este dificilă, deci consideră că, dacă volumele tot se “încurcă”, nu mai are rost ordonarea strict alfabetică și se mulțumesc cu inițialele: C la C, N la N, P la P etc. Dacă cititorul nu are un obiectiv precis, va găsi, indiferent de aranjare, ceva care să-i convină, iar dacă dorește un titlu anume, va trebui să aibă răbdare (și timp) să caute, că, doar, e interesul lui și accesul la raft - liber. Catalogatorii și cei care stabilesc cota sunt “savanți”, nu au exercitiul împrumutului de carte și cred că raftul trebuie să fie o copie a catalogului. La ei, important e științificul. N-ar fi rău. Numai că, atât la catalogare, cât și la cotare, din generație în generație, s-a tot pierdut câte un amănunt, și anume câte un pic din științific... Așa se face că 1) actuala cotare îi derutează chiar și pe cititorii care ar dori și ar putea să păstreze ordinea la raft; 2) bibliotecarul de la împrumut nu are instrumente adecvate ordonării rapide și corecte; 3) bibliotecarul de la prelucrare nu coboară ștacheta științificului; 4) cititorul... Un cerc vicios.

Cota preferată în bibliotecile publice din țara noastră este cea fracționară, pe “post” de numitor fiind indicele de autor. Charles Cutter a realizat cunoscutele tabele cu semne de autor, valabile (pentru că exclud literele cu semne diacritice) în toată lumea care folosește alfabetul latin. Ciudățenia folosirii la noi a acestor tabele este neconsiderarea semnelor diacritice în interiorul sau la sfârșitul silabelor sau al grupeii de litere, dar considerarea lor la inițiale. În ideea lui Cutter, cifra trebuia să meargă paralel cu alfabetul, deci să favorizeze o aranjare rapidă, în care, chiar dacă mai mulți autori intră la același indice numeric, alfabetul să nu fie deteriorat. Bibliotecarul român conducându-se după principiul că în “cutterizare” nu se ține cont de

diacritice, sprijinindu-se și pe o mai veche regulă de catalogare care excludea diacriticele, face ca, “cifric”, Călinescu (C14) și Căndea (C18) să intre înaintea lui Cantemir (C19) sau Cazimir (C32). Totuși, amintindu-și o altă regulă, “mai” românească, după care, pentru autorii români, se respectă alfabetul românesc, bibliotecarii răspunzători de cotă, în cazul inițialelor, țin cont de diacritice, drept care autorii al căror nume începe cu Ș sau Ț au privilegiul de a fi puși separat, după litera Ș, respectiv Ț. Prin urmare, Șerban (Ș47, nu S47) e autor excepțional, Țoiu (Ț69, nu T69) - la fel, dar Bădescu (B15) e autor ordinar! Stranie logică și glumeață regulă. Ignorarea diacriticelor în cutterizare provine, probabil, dintr-o normă de catalogare adoptată la Conferința internațională asupra principiilor de catalogare (Paris, 1961). Conform standardului U 03 Nr. 8636-70, printre altele, “Semnele diacritice, accentele (care arată că litera respectivă are un alt sunet și un loc deosebit - s.n.) nu se iau în seamă”.¹ Acest principiu, în cataloagele noastre istorice deja (!), nu s-a respectat și nu se respectă nici în catalogul electronic. Indiferent de suport și de reguli, cataloagele noastre au ținut și țin (pe bună dreptate) cont de diacritice. De altfel, vedeta uniformă de autori-persoane fizice trebuie identificată “într-o enciclopedie a țării sale sau într-un lexicon de specialitate. [...] Deci, un autor francez va trebui căutat într-o enciclopedie franceză, un autor rus într-o enciclopedie rusă, un autor englez într-o enciclopedie engleză etc. și nu altfel, pentru că formele specificate pot diferi unele de altele.”² Pentru autorii români, se înțelege, vedeta trebuie stabilită după enciclopediile românești, deci cu diacritice cu tot, cu atât mai mult cu cât grafia cu *â* sau *î* a unui nume poate da (vedeți?) intrări la mare distanță, care, în cataloage, se rezolvă (știm toți) prin trimeri. Dacă e firesc ca, pentru alte limbi, foarte posibil necunoscute bibliotecarului, diacriticele (notate, totuși) să nu fie luate în considerare³, e nefiresc să se întâmple același lucru cu o limbă în țara sa. Chiar argumentul că ordonarea cataloagelor (nu a raftului) trebuie să dea acces internațional la informație e neresos pentru că, dacă cineva se interesează de o carte în limba română, e de presupus că respectivul știe

citi românește, altfel, nu-i folosește la nimic căutarea. Lingviștii unor țări nici nu se emoționează la diferența dintre sunet și literă. Dictionarele franțuzești îl plasează pe *français* între *franc* și *franchir*, fără nici o suferință. Germanii ordonează: *Norweger*, *nötig*, *November*. Noi, românii, suntem mai bizantini, mai sensibili la “ornamente”, văzând bine că ele totdeauna schimbă valoarea.

În concluzie, cotația practică la noi se vrea a fi în pas cu cataloagele care însă nu țin și n-au ținut acel “pas”; indicii de autor ai lui Cutter sunt respectați inconsecvent, în funcție de poziția literei cu semn diacritic într-un nume. Consecința este că, atunci când aceste litere apar în interiorul numelui, sau la sfârșit în cazul unor nume foarte scurte, ordinea devine nealfabetică; bibliotecarul român de la secțiile de împrumut are de ales între a nu ține cont de cifre (dar atunci n-ar trebui puse, cunoașterea alfabetului fiind suficientă) și

între a “denatura” alfabetul în favoarea șirului cifric și a o lua înaintea cititorilor la “încurcarea” cărților.

Rezolvarea problemei ar fi extrem de simplă și n-ar necesita modificarea ingenioaselor tabele ale lui Cutter. Doar modul de utilizare a lor ar trebui puțin schimbat: **literele cu diacritice ar putea fi considerate în capătul literei simple** (unde le și este locul). Atunci alfabetul s-ar reconstitui singur, fără a mai fi mutilat. S-ar evita ciudata (și incomoda) așezare a lui Păcurariu (P11, astăzi) înainte de Pamfile (P17) și Pavelescu (P46), pentru că atunci Păcurariu ar avea indicele P47. Așa cum foarte numeroșii noștri Pop intră la același P78⁴, tot așa, altor indici nu “le-ar fi greu” să primească un interval alfabetic mai larg. Toți autorii al căror nume începe cu *Bă* și *Bâ* ar putea foarte bine să intre, românește, la B38 (în loc de B11), *Cră* ar putea fi C83 (nu C81) etc., etc.

Note:

- 1) *Ghid de catalogare și clasificare a colecțiilor bibliotecilor universitare din România*. - București, 1976, p. 376
- 2) Ibidem, p. 43
- 3) Și ce ordine ar avea literele într-un alfabet cumulat al tuturor limbilor? Dintre *q*-uri (*ô, ò, ô, ö, õ, q* șialtele, dacă mai sunt), de exemplu, care ar avea prioritate după cel fără semn și care ar fi al doilea, al treilea etc.?
- 4) Nu știu câte biblioteci practică adăugarea la indicele de autor a inițialei sau chiar a primei silabe a prenumelui (și, dacă o fac, ce rău arată și ce anevoios merge!)

“CUORE”

Monica LENGHEL

Noua versiune a Manifestului UNESCO pentru Bibliotecile Publice pune un accent deosebit pe principiul deschiderii bibliotecii spre orice tip de public. În acest sens, Biblioteca Județeană “Petre Dulfu” a realizat până în prezent o filială pentru categoria cititorilor de vârstă a treia, înzestrată cu un fond de carte special destinat acestora, precum și o filială în Stațiunea balneoclimaterică Ocna Șugatag, ale cărei colecții sunt destinate cititorilor veniți la tratament.

Biblioteca s-a orientat apoi spre un alt grup țintă - persoanele internate în *Spitalul de pneumo-ftiziologie* din Baia Mare. Aici se găsesc sub tratament de lungă durată atât copii cât și adulți.

Conducerea spitalului a făcut eforturi deosebite pentru a veni în ajutorul copiilor mai ales. Pentru aceștia, în incinta Spitalului funcționează o grădiniță și o școală, iar acum,

printr-un Parteneriat cu Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”, s-a deschis o *bibliotecă-filială*.

Fondul de carte destinat acestei filiale, ales cu dragoste și migală de directorul Bibliotecii, Teodor Ardelean, însumează 2842 de volume - carte pentru copii (literatură română și universală, bibliografie școlară, istorie, geografie,

Aspect de la inaugurarea filialei “Cuore”

religie, dicționare, enciclopedii), dar și pentru

adulți.

Prin cărțile puse la dispoziția acestor bolnavi, dorim să contribuim “biblioterapeutic” la mai rapidă lor însănătoșire, să le facem mai plăcut și mai de folos timpul în care sunt obligați să stea în spații închise, sub tratament, cu alte cuvinte să fim, prin carte, mai aproape de inima lor. De aici și denumirea filialei: “*Cuore*”.

Biblioteca Județeană a înzestrat filiala cu un calculator cu acces la INTERNET, înlesnind beneficiarilor o informare universală, de ultimă oră.

UNIUNEA EUROPEANĂ – VECINUL NOSTRU

Dorina CADAR

În ultimii ani se vorbește din ce în ce mai mult despre Uniunea Europeană, care s-a impus ca o forță importantă în lume, ce influențează viața cetățenilor din statele membre și nu numai. Noi, ca cetățeni ai Europei și viitori membri ai Uniunii Europene avem dreptul și obligația să cunoaștem realitățile lumii în care trăim. Numai așa putem înțelege corect ce este Uniunea Europeană și ce presupune procesul de integrare.

Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, asumându-și rolul de centru de stocare și diseminare a informației și din acest domeniu de actualitate, a lărgit sfera de interes a Centrului de Informare Comunitară, transformându-l în Centru de Informare Comunitară și Europeană. Se pot consulta aici cărți referitoare la istoricul, legislația, politica și perspectivele Uniunii Europene, buletinul Infoeuropa, diverse publicații editate de Centrul de Informare al Comisiei Europene în România.

Răsfoind paginile acestor publicații, folosindu-mă de datele pe care mi le-au oferit, am considerat că ar fi potrivit să fac o scurtă incursiune în timp, marcând evenimentele istorice importante care au impus crearea unei Europe Unite.

Originile Uniunii se află în anii celui de-al doilea Război Mondial, unii specialiști considerându-l pe Adolf Hitler “părinte fondator” al UE, pentru că el a reunit, practic pentru prima dată, prin forța sabiei, e drept, întregul teritoriu al Comunității Economice Europene. După război, statele și-au reconsiderat rolul pe scena mondială, realitățile politice, economice și sociale ale

perioadei respective impunând măsuri esențiale. S-a demonstrat că Europa se afla sub dominația celor două mari puteri, Rusia și America, deși în două moduri diferite, deci trebuiau luate măsuri urgente și radicale. În 1946, în cadrul unui discurs istoric ținut la Zurich, în Elveția, primul ministru al Marii Britanii, Winston Churchill, vorbea despre necesitatea creării unor așa-zise „State Unite ale Europei”. A fost nevoie de două războaie mondiale pentru ca europenii să se gândească la realizarea unității lor pe cale pașnică. Guvernele democratice din Occident, hotărâte să nu repete greșelile trecutului, au căutat calea ieșirii din impas și au ales soluția integrării lor economice și politice.

Voi puncta, în continuare, cronologic, momentele importante care au dus la crearea Uniunii Europene de astăzi:

- 1 ianuarie 1948 – cele mai mici dintre statele europene, Olanda, Belgia și Luxemburg au format Uniunea Benelux, ca o uniune vamală, cu intenția de a deveni uniune economică într-o etapă ulterioară.
- 17 martie 1948 – Tratatul de la Bruxelles, un acord pe 50 de ani între Marea Britanie, Franța, Belgia, Olanda și Luxemburg, cunoscut sub denumirea de Uniunea Europei Occidentale. Acest tratat s-a încheiat ca răspuns la faptul că URSS se impunea ca o forță brutală ce trebuia contracarată.

- 1948 – s-a înființat Organizația de Cooperare Economică Europeană în scopul administrării Ajutorului Marshall din America (devenită, în 1961, Organizația de Cooperare Economică și Dezvoltare, OCED, incluzând toate țările avansate din punct de vedere economic din lumea necomunistă).
- 1949 - s-a semnat Pactul Atlanticului de Nord, punându-se bazele NATO.
- 1949 – a luat ființă Consiliul Europei.
- 9 mai 1950 – Declarația solemnă a Guvernului Francez, ocazie cu care ministrul de externe al Franței, Robert Schuman a anunțat planul pentru Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, primul pas pe calea construirii Europei Unite.
- 18 aprilie 1951 – Tratatul de la Paris, între Belgia, Franța, Italia, Germania, Luxemburg și Olanda, a consfințit crearea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO), a intrat în vigoare la 10 august 1952, și prevedea ca industriile carboniferă și siderurgică ale Franței și Germaniei de Vest să fie subordonate unei singure Înalte Autorități care să le supravegheze dezvoltarea. Scopul era evitarea unei noi conflagrații, din moment ce ramurile de bază ale industriei de armament erau sub control internațional.
- 25 martie 1957 – Tratatul de la Roma, semnat de aceleași șase țări, a pus bazele Comunității Economice Europene (CEE) și ale Comunității Europene a Energiei Atomice (Euratom). Astfel s-au născut cele trei Comunități Economice.
- 1 iulie 1967 – cele trei Comunități, CECO, Euratom și CEE, au fuzionat și au format Comunitatea Europeană, cunoscută în prezent sub numele de Uniunea Europeană.

Una din absentele notabile a Comunității Europene era Marea Britanie, care fusese invitată să participe, însă refuzase. Pe atunci Marea Britanie nu se considera națiune europeană și a adoptat o atitudine de superioritate. Winston Churchill a afirmat: „Iubesc Franța și Belgia, dar nu trebuie să îngăduim să fim coborâți la acest nivel.” Pe de altă parte, președintele Franței, Charles de Gaulle, nu a fost nici el de acord cu intrarea Marii Britanii în Comunitate,

considerând că relațiile acestea cu SUA aveau prioritate pentru Marea Britanie în fața relațiilor cu Europa.

Comunitatea a cunoscut o evoluție spectaculoasă în primii ani după 1958. S-au eliminat taxele vamale și restricțiile cantitative în comerțul dintre toate țările membre și au fost elaborate politici agricole comune. Celelalte țări europene au început să remarcă succesul economic al Comunității. Chiar și guvernul Marii Britanii a început să se alarmeze la gândul că va rămâne lăsat pe dinafară, drept urmare și-a reconsiderat poziția. Demisia, în 1969, a președintelui de Gaulle, urmată de moartea sa în 1970, a înlăturat principalul obstacol în calea largirii Comunității. Acest proces și-a urmat cursul, firesc de altfel, după cum urmează:

- 1973, aderă Danemarca, Irlanda și Marea Britanie.
- 1981, Grecia devine membră a Comunității Europene.
- 1986, aderă Spania și Portugalia.
- 1990, octombrie, se alătură Comunității Europene teritoriul fostei Germanii de Est.
- 1993, noiembrie, intră în vigoare Tratatul de la Maastricht, prin care Comunitatea Europeană devine Uniunea Europeană.
- 1995, aderă Austria, Finlanda și Suedia.
- 2004, de la 1 mai, se alătură Uniunii Europene zece noi state: Cipru, Estonia, Ungaria, Polonia, Republica Cehă, Slovenia, Malta, Letonia, Lituania și Slovacia.

Uniunea Europeană se îndreaptă cu încredere spre marea largire, ceea ce înseamnă unificarea veritabilă a țărilor din centrul și estul Europei într-o Europă unită, respectată de toți, în care diversitatea ei culturală va fi îmbogățită de identitățile noastre naționale. Robert Schuman spunea, în celebra sa Declarație de la mijlocul secolului al XX-lea ce se înscrie ca act fondator al construcției europene: „Noi trebuie să construim Europa nu numai în interesul popoarelor libere, ci și pentru a putea primi popoarele din Est care, eliberate de constrângerile suferite până în prezent, ne vor solicita aderarea și sprijinul”.

Europa s-a schimbat radical, statele ei și-au schimbat granițele, dar, mai ales, și-au schimbat mentalitățile, iar Uniunea Europeană este, în fond, rezultatul unei schimbări de

mentalitate. Acest lucru se realizează în timp, prin conlucrarea tuturor factorilor educaționali,

biblioteca publică având în acest proces rolul ei bine determinat.

BREVETOTECĂ ÎNTR-O BIBLIOTECĂ

Oana UNGUREAN
Diana KADLEC

Înființat în anul 1999, la inițiativa unui consorțiu local alcătuit din instituții publice și companii private, "Centrul Regional pentru Promovarea și Protecția Proprietății Industriale Maramureș" (CRPPPI Maramureș) funcționează în cadrul unei rețele naționale formate din 14 centre regionale, sub directa coordonare a Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM București), acesta asigurând baza documentară și expertiza necesară. CRPPPI Maramureș este parte integrantă a Fundației "Centrul de Dezvoltare pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii Maramureș" (CDIMM Maramureș), organizație non profit, neguvernamentală și apolitică.

Ideea parteneriatului dintre Biblioteca Județeană "Petre Dulfu" Maramureș și CDIMM Maramureș s-a materializat în mod fericit prin inaugurarea, în cadrul bibliotecii, a noului sediu al CRPPPI, realizare deosebită care face posibilă atingerea scopului acestei instituții și anume crearea cadrului instituționalizat pentru o mai bună organizare și funcționare pe plan local și regional a activității din domeniul proprietății industriale.

În cadrul acestui parteneriat Biblioteca Județeană "Petre Dulfu" are următoarele obligații și atribuții:

1. asigură spațiu corespunzător (un birou) și acces gratuit la utilități, în incinta Bibliotecii Județene "Petre Dulfu" Baia Mare, pentru desfășurarea activității Centrului Regional pentru Promovarea și Protecția Proprietății Industriale Maramureș, ca punct de lucru independent al Fundației "Centru pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii" Maramureș;
2. promovează oferta de servicii a Centrului Regional pentru Promovarea și Protecția Proprietății Industriale Maramureș;
3. oferă disponibilitate în stabilirea de parteneriate cu Fundația "Centru pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii" Maramureș pentru organizarea

de activități comune în scopul ridicării gradului de cunoaștere și înțelegere a fenomenului proprietății industriale și nu numai;

4. oferă disponibilitate în stabilirea de parteneriate cu Fundația "Centru pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii" Maramureș, pentru depunerea de proiecte finanțate de Uniunea Europeană, Banca Mondială, sau alte organisme interne și internaționale.

În același sens CRPPPI are următoarele atribuții și obligații:

1. asigură accesul liber a celor interesați la colecțiile românești și străine din domeniul proprietății industriale existente în Centrul Regional atât pe suport de hârtie, cât și electronic;
2. asigură asistență de specialitate în domeniul proprietății industriale tuturor celor interesați;
3. dotează biblioteca cu cărți, reviste, publicații românești și străine din sfera proprietății industriale, în limita stocurilor disponibile;
4. facilitează accesul la cursurile și seminariile de proprietate industrială organizate de Centrul Regional pentru Promovarea și Protecția Proprietății Industriale Maramureș, atât pentru personalul angajat al bibliotecii, cât și pentru clienții acesteia;
5. sprijină cu experți în domeniul proprietății industriale (doi consilieri în proprietate industrială angajați ai Centrului) Biblioteca Județeană "Petre Dulfu" Baia Mare în acțiunile pe care le organizează pentru stimularea cunoașterii și creativității în cadru protejat;
6. oferă disponibilitate în stabilirea de parteneriate cu Biblioteca Județeană "Petre Dulfu" Baia Mare pentru depunerea de cereri de finanțare către Uniunea Europeană, Banca Mondială,

sau alte organisme interne și internaționale;

7. oferă disponibilitate în stabilirea de parteneriate cu Biblioteca Județeană "Petre Dulfu" Baia Mare pentru organizarea de activități comune în scopul ridicării gradului de cunoaștere și înțelegere a fenomenului proprietății industriale și nu numai.

Inaugurarea sediului s-a bucurat de prezența secretarului de stat Gabor Varga, director general al OSIM România, a dlui Florin Popa, coordonatorul centrelor regionale pentru protecția proprietății industriale, a dlui Marinel Kovacs, președintele Consiliului Județean Maramureș, amfitrionul acestei festivități fiind dl Teodor

Ardelean, directorul Bibliotecii Județene "Petre Dulfu" Baia Mare.

Centrul are ca principale obiective asigurarea pe plan local și regional, a unor posibilități ușor accesibile de informare a specialiștilor cu noutăți din literatura de proprietate industrială, sprijinirea comunității locale și regionale în protecția obiectelor de proprietate industrială, dezvoltarea culturii de protecție a proprietății industriale, bazându-se, în realizarea acestor obiective, pe cei doi consultanți de specialitate ai CRPPPI Maramureș, dl Iancu Sorin și dna Carmen Neacșu. Serviciile acestui centru sunt oferite contra cost, existând și posibilitatea ca utilizatorul să dorească doar materialele necesare pentru realizarea cercetării, fără ajutorul consultanților. Serviciile sunt puse la dispoziția utilizatorilor de luni până vineri, între orele 8 și 14.

Bazele de date pe care CRPPPI Maramureș le deține sunt:

a) pe suport de hârtie

- Buletinul Oficial de Proprietate Industrială – Secțiunea Invenții, începând cu anul 1994;

- Buletinul Oficial de Proprietate Industrială – Secțiunea Mărci, începând cu anul 1994;

- Buletinul Oficial de Proprietate Industrială – Secțiunea Desene și Modele Industriale, începând cu anul 1993.

b) pe suport electronic

- Colecția CD-ROM ESPACE PRECES, cu brevete de invenție ale țărilor din centrul și estul Europei, începând cu anul 1993;

- Colecția CD-ROM OSIM ROPATENT IMAGES, cu brevete de invenții din România, începând cu anul 1994;

- Colecția CD-ROM OSIM RO INDEX, cu indexul

- l
brevet
elor de
invenții
e din
România,
începând
cu
anul
1994;

- Colecția
CD-

- Rom OSIM RO BULETIN, cu secțiunile invenții, mărci, desene și modele industriale, începând cu anul 1999.

Inaugurarea acestui nou sediu, supranumit și "brevetotecă", s-a făcut în cadrul Seminarului internațional cu tema "Technology Commercialization: An Integrated, International Perspective", organizat în Sala de Conferințe a Bibliotecii Județene "Petre Dulfu" Baia Mare, 08-09. XI. 2004, având ca principal organizator Fundația CDIMM Maramureș.

Seminarul s-a adresat posesorilor de brevete de invenții, întreprinzătorilor, centrelor de incubare și dezvoltare a afacerilor, personalului din centrele de cercetare, universităților, organizațiilor care doresc să înțeleagă conceptele care stau la baza comercializării cu succes a tehnologiilor, iar discuțiile purtate în cadrul seminarului au fost mediate de către doi lectori americani – dr. Norman Kaderlan, manager al "Technology Innovation Group" din Austin, Texas (SUA) și dr. Steve Nichols, profesor la Universitatea din Austin –și s-au axat pe susținerea procesului de comercializare a invențiilor și adaptarea acestui proces la regulile pieței interne europene.

Pe parcursul seminarului, participanții au fost încurajați să-și prezinte propriile tehnologii. Astfel, exercițiile de analiză au fost făcute pe cazuri reale.

S-a discutat, de asemenea, despre importanța proprietății intelectuale, despre sistemul politic și juridic, care, în viziunea celor doi lectori americani, trebuie să fie stabil și predictibil, pentru a putea susține tehnologiile și pentru a putea proteja ideile, fie că sunt invenții, mărci, desene etc.

Accentul a fost pus și pe factorii-cheie ai procesului de comercializare a tehnologiilor, și anume:

Instantaneu d

- guvernul, ca susținător al acestui proces;
- companiile, ca potențiali cumpărători ai unei anumite tehnologii;
- universitățile, ca surse de idei.

O importanță majoră, în contextul aderării la Uniunea Europeană, prezintă pregătirea întreprinzătorilor în vederea conștientizării conceptelor și regulilor pieței interne europene. Aceștia au nevoie de informații care să evidențieze importanța protecției mărcilor, invențiilor, desenelor sau modelelor industriale.

(Informații furnizate de CRPPPI Maramureș)

COMUNA BUDEȘTI ȘI SATUL APARTINĂTOR, SÂRBI

Ana-Maria BREZOVSKI

Ana GRIGOR

Florina VANCIU

Budești

1361, 1402 Buthfalwa, Vynces
 1405 Bwdfalwa, Vinchfalwa, Wynczfalwa
 1424 Bwthfalwa
 1470 Bwdfalwa
 1480 Budfalwa
 1483 Bodfalwa (Bélay 131)
 1828 Budești (Nagy I 195)
 1851 Budfalu (Fényes)

Sârbi

1459 Zeer, Zenfalua, Zerfalwa
 1465 Zerpfalwa
 1475 Syrpfalwa, Szirpfalwa
 1479 Ezzepfalwa
 1480 Zerfalwa (Bélay 196)
 1828 Szérfalwa, Sirby (Nagy I 199)
 1851 Szerfalu (Fényes)

cf. Suci, Coriolan. *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*. - București, 1966-1968, vol. 1, p. 110; vol. 2, p. 136.

Repere geografice:

Comuna Budești, alcătuită din satele Budești – reședința comunei – și Sârbi, este situată în partea central-nordică a județului Maramureș – în Depresiunea Maramureșului – la o distanță de 57 km de municipiul Baia Mare și la 28 km de Sighetu Marmăției. Distanța dintre cele două sate este de 3 km.

Drumul local Ferești – Budești – Căvnic și drumul național Sighetu Marmăției – Baia Mare fac legătura comunei cu reședința județului.

Relieful este predominant deluros: piemont tipic – specific de trecere spre zona muntoasă – în localitatea Budești și culoar de vale în satul Sârbi. Comuna este străbătută de râul Cosău și afluenții săi: Râușor și Oanța.

Clima este temperat-continentală; un element distinctiv al acesteia îl constituie

canalizările de aer de tip foehn dinspre Munții Gutâi către Depresiunea Maramureșului. Abundența precipitațiilor determină prezența unei dense rețele hidrografice.

Particularitățile geomorfologice și climatice se reflectă și în învelișul de sol: solurile brune luvice și brune în zona piemontană și aluviale în lunca Cosăului. Acestea au favorizat dezvoltarea optimă a vegetației arborescente și ierboase, dar și a culturilor agricole.

Așezată la poalele Muntelui Gutin, cu păduri bogate și peisaje splendide, comuna dispune de resurse naturale importante: zăcămintă de andezit negru. În locul numit “Jereapăn” există o mină auriferă.

Comuna se întinde pe o suprafață de 8526 ha.

Aspecte socio-economice:

Comuna Budești are un potențial apreciabil de permanență locuire; cele două sate de pe valea Cosăului sunt compact românești.

Populația este de 3616 locuitori, iar densitatea în jur de 44 de locuitori/km².

Caracteristică localnicilor sunt deplasările sezoniere în alte regiuni ale țării, cu tradiție îndeosebi în domeniul forestier și cel agricol.

Locuitorii comunei Budești se ocupă, în special, cu creșterea animalelor, cultura pomilor

fructiferi și exploatarea primară a lemnului. Din cauza condițiilor pedo-climatice nefavorabile, agricultura se practică pe scară restrânsă. Terenurile agricole au un pregnant caracter dispersat, apărând în intercalație cu fânețe și pomi fructiferi. În structura suprafeței cultivate, ponderea cea mai mare revine culturilor de porumb și cartofi.

Meșteșugurile sunt ocupații tradiționale în zonă: de la prelucrarea, sculptarea și modelarea lemnului, valorificarea pieilor și a lânii, până la crearea obiectelor de artizanat. Meșterii de clopuri din Sârbi, Vasile Borodi și Ioan Bârlea, confecționează pălării tradiționale - "clopuri" - din paie și talaș, având o formă tronconică, ele fiind un accesoriu obligatoriu al portului bărbătesc.

În satul Sârbi, aproape fiecare gospodărie are câte o poartă de lemn cu motive decorative deosebite, iar pe cursul văii Cosăului se întâlnesc instalații tehnice din lemn: vâltori (în care se spală covoare, cergi și îmbrăcăminte), mori și pive.

Pe lângă arhitectura tradițională a lemnului, ceea ce impresionează puternic pe cei ce străbat pentru prima dată această zonă, este păstrarea portului popular, chiar în ținuta uzuală de lucru. Impresionează obielele de lână asociate cu opinci și cu straiță.

Dezvoltarea agroturismului din ultimii ani are un efect benefic pentru locuitorii comunei.

Viața culturală:

Așezările de pe Valea Cosăului poartă semnul distinctiv al civilizației specifice a lemnului, materializată în porți monumentale și biserici. Bisericile au marcat locul unde se adunau oamenii la rugăciune, dar și punctul de întâlnire al înțelepților satelor. Destinul întregii comunități era definit de biserică, chiar și atunci când satele erau împărțite în două: Josani (din vale) și Susani (din deal).

Budești, "mica Romă a Maramureșului", numit astfel de Tit Bud în 1899, după același număr (cu Roma) al colinelor pe care este așezat, se bucură de prestigiul unei tradiții nealterate, păstrate de-a lungul timpului. Aici s-au construit două biserici de lemn (stejar). Biserica de lemn "Sf. Nicolae", datând din 1643 (Josani), este inclusă în lista monumentelor istorice din România, înscrise în Lista patrimoniului mondial. Este una din cele mai mari biserici de lemn din Maramureș. În biserică se păstrează vechi icoane pe lemn și sticlă, icoana "Sf. Ioan Botezătorul" fiind datată înainte de sec. XV. Tot aici se păstrează și cămașa de zale a legendarului haiduc Pinteza Viteazul. Biserica de lemn "Sf. Nicolae" din Susani a fost construită mai târziu, în 1760.

Și în Sârbi se întâlnesc două biserici de lemn, cea din deal și cea din vale: Biserica de lemn "Cuvioasa Paraschiva" (1532), pictată în 1760 de Alexandru Ponehalschi (Susani) și Biserica de lemn "Sf. Nicolae", (1665, Josani).

În aceste biserici se păstrează un număr mare de cărți vechi românești, cumpărate cu mari sacrificii materiale: la Budești – 12 (Josani), 12 (Susani), la Sârbi – 18 (la cele două biserici).

În anul 1933 ia ființă la Budești corul tineretului, condus de Dumitru Mihaly – directorul școlii. Corul și-a manifestat prezența la serbările naționale de sub egida "Astrei" Sighet, care organizase la Budești și Sârbi un cerc cultural și o bibliotecă, ce număra, în 1936, între 100 și 200 de volume. De asemenea, la Sârbi funcționa o școală țărănească pentru bărbați, organizată tot de despărțământul "Astrei" din Sighetu Marmăției.

În mai 1985 s-au desfășurat la Budești "Colocviile de civilizație țărănească". La sesiunea de comunicări și referate pe teme de istorie, sociologie, cultură populară au participat personalități științifice și culturale din țară.

Comuna Budești este o adevărată vatră de cultură, unde veghează la perpetuarea datinilor Ansamblul folcloric de copii "Cosăul" din Sârbi, înființat acum 20 de ani de învățătorul Petru Ștețiu. Prin acest ansamblu au trecut generații de copii din Sârbi, care au efectuat turnee în Polonia (1987, 2003), Belgia (1990), Franța (1998), Republica Moldova (2004).

De șapte ani, din 1997, în Budești are loc "cel mai simpatic festival din Maramureșul Istoric", Festivalul folcloric pentru copii "Nu vă uitați că-s micuț", un festival al cântului, jocului și al portului popular.

Din comuna Budești s-au ridicat oameni de seamă, precum poetul Mihai Cupcea, elevul Vasile Giurgiu – autor al unui roman autobiografic și al unei schițe, pe care le publică, în 1932, într-un alt volum semnat Vasile Horia, Ion Berinde (1908-2000), învățător, ziarist și om de cultură, fost redactor la ziarul "Graiul

Maramureșului” din Sighet (1939), profesorul
universitar Petru Dunca.

Meșterii artizani, Vasile Borodi și Ioan
Bârlea, sunt renumiți atât în țară, cât și în
străinătate.

Bibliografie selectivă:**Budești:**

- Albu, Nicolae.** Istoria învățământului românesc din Transilvania pînă la 1800. Blaj, 1944, p. 16.
- * * * Aspect de la sărbătoarea "sîmbrei" ce a avut loc recent la Budești : [fotografie]. Pentru socialism, 13, nr. 2607, 3 iun. 1962, p. 2.
- Bader, Tiberiu.** Acul de bronz de la Budești. Marmăția, 5-6, 1979-1981, p. 125-128.
- Balogh, Adalbert.** Aspecte privind pătrunderea capitalului străin în industria minieră din Maramureș între anii 1860-1918. Marmăția, 4, 1978, p. 137-152.
- Barițiu, George.** Starea locuitorilor din comit. Marmăției. Transilvania, 16, nr. 19-20 (1-15 oct.), 1885, p. 155.
- Bel Mureșan, Iulia.** "Starea de sănătate a populației din zonă este în general bună" : a afirmat dr. Dorin Naghi, medic de familie în Budești. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4058, 7 aug. 2003, p. 5 : foto.
- Berciu, Ioan.** Înregistrări de folclor maramureșean. Pentru socialism, 9, nr. 1519, 29 nov. 1958.
- Berinde, Ion.** Din trecutul Maramureșului. Graiul Maramureșului, 4, nr. 102, 1935, p. 4; nr. 103, p. 3.
- * * * Biserică de lemn – Budești : [fotografie]. În: Localitățile județului Maramureș. [Baia Mare], 1971, p. 127.
- Bîrsan, Gabriel.** Crînicul din Budești a prezis Revoluția din '89 : Cu două săptămîni înainte de eveniment. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1669, 27 sep. 2002, p. 4 : foto.
- Bota, Ion M.** Contribuții la istoria învățământului românesc din nord-vestul Transilvaniei. Marmăția, 4, 1978, p. 94.
- Bud, Pavel.** Într-un sat de pe Valea Izei : [Budești]. Pentru socialism, 4, nr. 338, 20 dec. 1953, p. 2.
- Bud, Tit.** Date istorice despre protopopiatele, parochiile și mănăstirile române din Maramureș din timpurile vechi pînă în anul 1911. Culese și scrise de Tit Bud, vicariul Maramureșului. Gherla, 1911, p. 34-35.
- Bud, Tit.** O pagină din istoria bisericească a Maramureșului. Transilvania, 30, nr. 1899, nr. 6 (iun.), p. 200-205.
- Burnar, Ion.** La Budești - Festivalul de folclor al elevilor - ediția a VII-a. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 516, 17 iun. 2003, p. 7.
- Chioran Pomianu, Ioan.** Biserica de lemn din Budești (2) ; Biserica de lemn din Rogoz (3). Județul Maramureș în ilustrate, ștampile, medalii și fotografii (VIII). Cronica maramureșeană, 1, nr. 8, 13-23 apr. 2001, p. 14.
- *** Comună electrificată. Pentru socialism, 6, nr. 312, 6 ian. 1955, p. 2.
- Condrat, Alina.** Copiii de pe Valea Cosăului au pus Budeștiul pe jar. Înfruntînd stropii reci de ploaie : [Festivalul "Nu vă uitați că-s micuț!"]. Glasul Maramureșului, 5, nr. 1267, 4 iun. 2001, p. 1 : foto.
- Condrat, Alina.** Matematician la lumina lămpii : [Bogdan Gheorghe Ardelean din Budești]. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2299, 26 oct. 2004, p. 2 : foto.
- Condrat, Alina.** Micul sculptor [Ioan Bud] din Budești vrea să ajungă un nou... Schumacher. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2299, 26 oct. 2004, p. 11 : foto.
- Costin, Emil.** Biserici de lemn din Maramureș. Baia Mare : Gutinul, [1999], p. 86-88 : foto.
- Cupcea, Mihai.** Prima întîlnire cu fiii satului Budești. Pentru socialism, 33, nr. 8272, 5 iun. 1982, p. 3.
- * * * Dansatorii din Budești : [fotografie]. Pentru socialism, 39, nr. 10126, 29 mai 1988, p. 3.
- * * * De la un capăt la altul al regiunii. Pentru socialism, 7, nr. 648, 3 feb. 1956, p. 1.
- Diaconu, Constantin.** "Cosăul", un ansamblu pionieresc de excepție. Cutezători, 20, nr. 8, 20 feb. 1986, p. 6; Jobarat, 20, nr. 8, 20 feb. 1986, p. 6.
- Dobocan, Romeo.** Lăsate în afara programului de alimentare cu apă : Veste proastă pentru localitățile Budești, Călinești, Giulești, Remetea Chioarului. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1779, 12 feb. 2003, p. 3.
- Dobocan, Romeo.** Sărbătoarea Mărțișorului în Budești. Glasul Maramureșului, 7, nr. 2096, 1 mar. 2004, p. 10 : foto.
- Dunca, Daniela.** Obiceiurile din Maramureș nu sînt pe cale de dispariție! Nuntă-Eveniment. Graiul Maramureșului, 14, nr. 3768, 23 aug. 2002, p. 1, 3 : foto.
- Dunca, Ioan.** Tinerete fără bătrînețe [în Budești]. Pentru socialism, 29, nr. 6912, 14 ian. 1978, p. 1, 4.
- Dunca, Petru.** Azi, comuna Budești. Pentru socialism, 36, nr. 9133, 16 mar. 1985, p. 1, 2.
- Dunca, Petru.** Etnologi polonezi în cercetare la Budești. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1690, 22 oct. 2002, p. 9.
- Dunca, Petru.** Tradiția în conștiința tinerei generații. Pentru socialism, 38, nr. 9965, 21 nov. 1987, p. 2.
- Dunka, Ioan.** A. Conscripțiunile familiilor nobile române din a. 1862. I. Comitatul Maramureș. 7. Districtul Coseului. În: Pușcariu, I., cav. de. Date istorice privitoare la familiile nobile române. Sibiu, 1892, p. 7-8.
- Gaftone, Vasile.** Sub poalele Gutinului. Pentru socialism, 9, nr. 1541, 25 dec. 1958, p. 3.
- Ghenceanu, V.R.** Împliniri pe Valea Cosăului. Pentru socialism, 36, nr. 9347, 23 nov. 1985, p. 2.
- Ghenceanu, V.R.** Tradiții și modernitate la Budești. Pentru socialism, 35, nr. 8943, 3 aug. 1984, p. 3.
- Gherheș, Ilie.** Ion Tămaș Părăscău - ultimul haiduc maramureșean - pe urmele lui Pintea Viteazul : În Budeștii anilor 1941-1943. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 505, 4 iun. 2003, p. 8 : foto.
- Gherman, Vasile.** În incinta școlii s-a deschis un muzeu cu antichități : Budești. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 848, 19 iul. 2004, p. 5 : foto.
- Giurgi, Ana.** Școala și tradițiile locale. Pentru socialism, 32, nr. 7964, 7 iun. 1981, p. 3.
- Goja, Anca.** Muncă să fie, dar plătită! : Satele maramureșene rămîn, încet dar sigur, fără tineri. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4060, 9-10 aug. 2003, p. 1, 4.

- Goja, Anca.** Proiecte gîrlă, acțiune ioc : Deși vara e în toi, în Budești majoritatea lucrărilor încă mai așteaptă. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4059, 8 aug. 2003, p. 1 : foto.
- Ignat, Dragomir.** Festivalul coconilor : La Budești. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2214, 19 iul. 2004, p. 6 : foto.
- Ignat, Dragomir.** Festivalul folcloric "Nu vă uitați că-s micuț" la a VII-a ediție : Duminică, la Budești. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1880, 14 iun. 2003, p. 4.
- Ignat, Dragomir.** O femeie [Maria Giurgi] - viceprimar: În Budești. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2188, 18 iun. 2004, p. 3 : foto.
- * * * Înflorește o comună la poalele Gutinului. Pentru socialism, 8, nr. 948, 23 ian. 1957, p. 2.
- Lenghel-Izanu, Petre.** Satul nostru s-a schimbat... Budeștiul în trecut și azi. Pentru socialism, 22, nr. 5818, 13 oct. 1972, p. 2.
- * * * Localitățile județului Maramureș. [Baia Mare], 1971, p. 126-129.
- * * * Maramureșenii în lupta pentru libertate și unitate națională. București, 1981, doc. 14, 23, 66.
- * * * Maramureșul turistic. Baia Mare, 1998, p. 59, 60, 72, 94, 105.
- Mihuț, P.** Doine. Din colecțiunea lui P. Mihuț. Gutinul, 1, 1889, nr. 21: Foița.
- Mihuț, P.** Doine din Maramureș. Din colecțiunea lui P. Mihuț. Gutinul, 1, 1889, nr. 15-16 : Foița.
- Mihuț, P.** Doine. Horea lui Pinte Vitézul. Gutinul, 1, 1889, nr. 32: Foița.
- Moldovan, Codreanu ; Istvan, Dumitru ; Pop, Ioan.** Ghidul turistic al județului Maramureș. [Baia Mare] : Casa de Editură Algoritm Pres, 1997, p. 68-70.
- Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau.** Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română din Ungaria. Sibiu, 1909, p. 38.
- Moldovan, Vasile.** Vizitație canonică în Maramurăș. Gherla, 1913, p. 179
- Nan, Ioan.** Casa satului. Pentru socialism, 39, nr. 10214, 10 sep. 1988, p. 1; nr. 10256, 29 oct. 1988, p. 1..
- Năsui, Florentin.** La festivalul de duminică : Budești. Graiul Maramureșului, 16, nr. 4348, 20 iul. 2004, p. 8 : foto
- Nistor, Francisc.** Budești : Poartă din lemn : [fotografie]. În: Bogdan, Ion ; Olos, Mihai ; Timiș, Nicoară. Calendarul Maramureșului. Baia Mare, 1980, p. 57.
- * * * Noutăți din Budești. Pentru socialism, 29, nr. 6966, 18 mar. 1978, p. 1.
- Oanță, Vasile.** Budeștenii. Pentru socialism, 20, nr. 4997, 18 feb. 1970, p. 3.
- Oszóczy, Coloman.** Mișcări sociale și politice din bazinul băimărean în primul deceniu al secolului al XX-lea. Marmăția, 4, 1978, p. 157-170.
- * * * Pămînt pentru țărani. Poporul Maramureșului, nr. 39, 1945, p. 3.
- Pârja, Gheorghe.** Chemarea satului natal. Pentru socialism, 33, nr. 8285, 20 iun. 1982, p. 1, 2.
- Pârja, Gheorghe.** Copiii din Budești. Pentru socialism, 38, nr. 9846, 5 iul. 1987, p. 1, 2.
- Pârja, Gheorghe.** Fiii satului. Pentru socialism, 36, nr. 9192, 25 mai 1985, p. 2.
- Pârja, Viorica.** În Anglia - un documentar despre "Ultimii țărani". Graiul Maramureșului, 14, nr. 3886, 15 ian. 2003, p. 2.
- * * * Pentru cea mai bună bibliotecă sătească. Pentru socialism, 14, nr. 3155, 24 ian. 1964, p. 1.
- Peride, A.** Oameni care cinstesc pămîntul. Maramureș, aug. 1977, p. 3.
- Petruț, Anton.** Impresii de la Festivalul "Nu vă uitați că-s micuț". Graiul Maramureșului, 16, nr. 4349, 21 iul. 2004, p. 8 : foto.
- Petruț, Anton.** "Nu vă uitați că-s micuț". Graiul Maramureșului, 15, nr. 4015, 18 iun. 2003, p. 1, 3 : foto.
- Petruț, Anton.** Pentru nemurirea lui Eminescu: Sub semnul Luceafărului. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4015, 18 iun. 2003, p. 3.
- Piciu, Radu.** Satul cu 1000 de copii. România liberă, 44, nr. 12830, 4 feb. 1986, p. 2.
- Poienaru, Al.** Pe Valea Cosăului. Pentru socialism, 25, nr. 6351, 22 apr. 1975, p. 8.
- Popan, Mihai.** În ziua de Rusali, Comuna Budești îmbracă haine de sărbătoare : [Festivalul "Nu te uita ca-s micuț" cu copii de pe văile Marei și Cosăului]. Graiul Maramureșului, 13, nr. 3395, 2-3 iun. 2001, p. 5.
- Popescu, Ioan J.** Copiii duc tradiția populară mai departe : Festivalul folcloric "Nu vă uitați că-s micuț" de la Budești - foarte reușit. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 849, 20 iul. 2004, p. 8 : foto.
- Porumb, Marius.** Porțile împărătești de la Oncești și Budești Susani. Contribuții privind icoanele maramureșene din sec. XVII. Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Series Historia, Cluj, 16, 1971, fasc. 1, p. 31-38.
- Racz, Nicolae.** Silvicultorii din Budești își onorează angajamentul. Pentru socialism, 35, nr. 8976, 12 sep. 1984, p. 1.
- Ruja, Alexandru.** Pe urmele haiducului Frunzică : La Budești. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1485, 20 feb. 2002, p. 3 : foto.
- * * * Șematismul veneratului cler al diecezei greco-catolice române de Gherla pe anul 1914..., p. 255
- Șotropa, Virgil.** Românii din gimnaziul latino-catolic din Bistrița. 1729-1779. Transilvania, 32, 1901, nr. 1, (ian.-feb.), p. 14, 15.
- Talpoș, Alina.** Lucrări mari pe râul Cosău : La Budești. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1720, 26 nov. 2002, p. 3.
- Talpoș, Alina.** O scriitoare britanică și-a cumpărat casă din Budești : [Caroline Juler]. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1968, 25 sep. 2003, p. 9 : foto.
- Trifoi, M.** Ce e nou la Budești? Pentru socialism, 24, nr. 6221, 1 feb. 1974, p. 3.
- Țuțuianu, Ioan N.** Maramureșul voievodal istoric și economic. București, 1942, p. 70-71.
- Ulici, Laurențiu.** Democrația culturii. Contemporanul, nr. 23, 7 iun. 1985, p. 1, 2.
- Utan, Iulia.** Minimizeu în incinta școlii din Budești. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2259, 9 sep. 2004, p. 3 : foto.
- Vaida, Elena.** Pentru atragerea unui număr mare de cititori. Călăuza bibliotecarului, 16, nr. 9, sep. 1963, p. 404-405.

Sârbi:

- Bellu, Ștefan.** Valea Cosăului – un Maramureș în miniatură. Maramureș, aug. 1971, p. 14.
- Berinde, Ion.** Pe drumuri voevodale. Plaiuri născădane, 2, nr. 17-19, 1944, p. 5.
- Bilțiu, Pamfil.** Clopurile lui Ion Bleda se vînd pe internet. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2219, 24 iul. 2004, p. 3 : foto.
- Bîrsan, Gabriel.** Biserica din Sîrbi se înclină ca Turnul din Pisa : În prag de prăbușire, sub privirile indifferente ale autorităților. Glasul Maramureșului, 7, nr. 2118, 26 mar. 2004, p. 4 : foto.
- Bongiu, Aurel.** Cîteva observații asupra bisericii din Sîrbi – Susani. Buletinul monumentelor istorice, 30, nr. 4, 1970, p. 51-56.
- Brătulescu, V.** Biserici de lemn din Maramureș. Buletinul Com. Monum. Ist., 34, 1951, p. 30-35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, pl. XXI; p. 35-37, 41, 42, 43, pl. XX.
- Bud, Tit.** Date istorice despre protopopiatele, parochiile și mănăstirile române din Maramureș din timpurile vechi pînă în anul 1911. Culese și scrise de Tit Bud, vicariul Maramureșului. Gherla, 1911, p. 63/ a-64.
- * * * Cămin cultural din autoimpunere. Pentru socialism, 9, nr. 1255, 21 ian. 1958, p. 1.
- Costin, Emil.** Biserici de lemn din Maramureș. Baia Mare : Gutinul, [1999], p. 68-70 : foto.
- Hayter, Delia.** Maramureșenii Vasile Șușca și Ioan Bîrlea au reprezentat România : La Festivalul Internațional de Artă Populară din Slovacia. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 548, 24 iul. 2003, p. 4.
- Holdiș, Dumitru.** Electricizarea satului Sîrbi. Pentru socialism, 9, nr. 1318, 4 apr. 1958, p. 2.
- * * * Maramureșul turistic. Baia Mare, 1998, p. 73, 94.
- Maștei, Ion.** Oameni în cumpănă. Pentru socialism, 8, nr. 969, 15 feb. 1957, p. 1, 2.
- Moldovan, Codreanu ; Istvan, Dumitru ; Pop, Ioan.** Ghidul turistic al județului Maramureș. [Baia Mare] : Casa de Editură Algoritm Pres, 1997, p. 71-72.
- Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau.** Dicționarul numirilor de localități cu poporațiune română din Ungaria. Sibiu, 1909, p. 200.
- Moldovan, Vasile.** Vizitație canonică în Maramureș. Gherla, 1913, p. 176.
- Năsui, Florentin.** Atîta ne-am împlătit, că tătă am fo` pic de apă! : Corespondență din Polonia (3). Graiul Maramureșului, 15, nr. 4048, 26-27 iul. 2003, p. 4 : foto.
- Năsui, Florentin.** Cu "Cosăul" la "Copiii Munților" din Nowy Sacz : Corespondență din Polonia (1). Graiul Maramureșului, 15, nr. 4044, 22 iul. 2003, p. 1, 5 : foto.
- Năsui, Florentin.** Muzica și dansurile nu au granițe : Corespondență din Polonia (2). Graiul Maramureșului, 15, nr. 4045, 23 iul. 2003, p. 1, 4 : foto.
- Năsui, Florentin.** Mi-au pușcat lacrimile! : Din cauza copiilor de pe Cosău [Ansamblul folcloric "Cosăul" (Budești-Sârbi)] : Corespondență din Polonia (5). Graiul Maramureșului, 15, nr. 4052, 31 iul. 2003, p. 12.
- Nistor, Francisc.** În Sârbi : [Port bărbătesc : fotografie]. În: Bogdan, Ion ; Olos, Mihai ; Timiș, Nicoară. Calendarul Maramureșului. Baia Mare, 1980, p. 73.
- Pârja, Gheorghe.** Meșterul de clopuri din Sîrbi, Vasile Borodi : La Ocna Șugatag. Graiul Maramureșului, 16, nr. 4261, 7 apr. 2004, p. 1 : foto.
- Perju-Liiceanu, Aurora.** Rolurile sociale performante și comportament premarital de inițiere. În: Comunicări științifice pe teme folclorice, Sighetu Marmației, decembrie. 1970-1971. [Baia Mare], 1973, p. 38-44.
- Ruja, Alexandru.** Tata clopar [meșterul popular Ioan Bîrlea], fiul - olimpic la matematică : În Sîrbi, meșteșugul clopurilor ca tradiție de familie. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1925, 6 aug. 2003, p. 4 : foto.
- * * * Șematismul veneratului cler al diecezei greco-catolice române de Gherla pe anul 1914..., p. 257.
- Talpoș, Alina.** Liviu Ciulei, oaspete la Poienile Izei : În timp, agroturismul atrage tot mai mulți turiști în Maramureș. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2240, 18 aug. 2004, p. 10, 11 : foto.

Din folclorul comunei: Este-un pom raiului*(Colindă de pe Valea Cosăului)*

La mijlocu ceriului
 Este-un pom raiului
 Și la poale-i zugrăzit,
 La vârvuț într-aurit.
 Da` acolo cine șede?
 Șăzu-și două rândunele,
 Și-și împletec lumninele,
 Lumnini galbeni ca de ceară
 Să se vadă peste țară.

De departe am zinit,
 Drumu ni s-o ciumpăzit
 Aducând pe Domnu Sfânt
 De la apa lui Iordan
 La curțile lui Adam
 Ș-acolo L-o botezat,
 Mândru nume i-o aflat:
 Domnu nost, Domnu Christos
 Ce pă tăt din iad ne-o scos.

(De la Ileana Marinca, Budești)

FILE DIN CRONICA LOCALITĂȚILOR BUDEȘTI și SÂRBI

1360 – Este înnobilită familia Godja sau Goja alias Nenes de Oncești, în Oncești, Sîrbi, Nănești...

1361, mai 14 – Jumătatea cnezatului Ozon din Maramureș este dăruit lui Bud, Sandor, Opriș, Ioan, Dragomir și Bayala, fiii lui Locovoi, pentru servicii credincioase aduse regelui. (Este vorba de cnezatul Kozov, adică ținutul de pe valea râului Cosău, care se întindea de la Budești pînă la Berbești).

1363 – Este înnobilită familia Drăguș în comunele Desești și Budești.

1365 – Sînt înnobilate familiile: Kudrics alias Kochua în comunele Budești și Bîrsana.

1371 – Este înnobilită familia Dunca de Sieu cu diplome de la regele Ludovic I, în comunele: Sîrbi, Călinești,... Budești.

1387 – Satele Sîrbi și Valea Porcului sau Valea Stejarului, Apșa de Sus, Călinești și Berbești din comitatul Maramureș erau caracterizate în acest an "prediae populosae et terrae Olachorum incolis decoratae".

1402 – În acest an sînt consemnate în documente așezările: Budești, Ferești.

1404, sep. 29 – La cererea lui Vinț, fiul lui Bud din Budești, conventul din Lelesz transcrie donațiunea moșiei cnezatului Ozon pe numele său. El fusese dăruit de regele Ludovic, în anul 1361, lui Bud, Sandru și celorlalți fii ai lui Lucavoi.

1405, nov. 6 – La mandatul regelui Sigismund, nobilii Vinț, Dragoș, Sandu, și Bud din Cosău sînt introduși în moșiile lor din Berbești, Ferești, Călinești, Balotești, Budești, Vincești și Văleni. Aceste șapte sate au format cnezatul de pe valea Cosăului.

1424, aug. 11 – Este introdus în posesiunile sale Petru, fiul lui Nicolae din Urmezö. Aceste moșii se aflau în Berbești, Călinești, Ferești, Balotești, Cosău, Budești și Oncești. Introducerea se face în prezența lui Ștefan din Bedeu, omul regelui, care este omorît în Teceu.

1424 – Documentele amintesc pentru ultima oară existența satului Balothafalua, pe valea Cosăului între Budești și Sîrbi.

1459, mai 21 – Conventul din Lelesz, la porunca regelui, cercetează plîngerea lui Mihail și Ambroziu din Dolha împotriva faptelor săvîrșite de... Bud din Budești... în satele Strîmtura și Botiza.

1459 – Este consemnată, într-un document, așezarea Sîrbi (Zeer, Zefalva).

1459 – Sînt înnobilate familiile: Kindriș alias Balya de Ieud în Budești,...

1470, mai 23 – Curia regească dispune introducerea fără opoziții a nobilului Sandrin Băliu din Sîrbi în posesia părților sale de moșie din Sîrbi și Budești.

1470 – Este înnobilită familia Belin de Sîrbi în Budești, Sîrbi și Călinești, de către regele Matei Corvin.

1471 – Din acest an datează biserica din Budești, monument de artă, cu caractere arhitectonice specifice bisericilor și mănăstirilor românești de lemn.

1475, mai 22 – Luca și Ioan Pinteș și Lazăr din Budești sînt introduși în moșiile lor, aflate în localitățile: Budești, Oncești și Sîrbi.

1481 – Sînt înnobilate de către regele Matei Corvinul, familiile: Onița, Bud, Fejér de Budești în comunele Giulești și Văleni; Bud de Budești în comuna Budești, Recea și Petrova.

1483, mai 17 – Șimion și Ioan Bud, precum și alții din Budești, sînt restabiliți în drepturile lor asupra moșiilor Cămărzana (partea superioară a satului Sîrbi) ce le-au fost ocupate cu puterea de Georgiu din Călinești.

1483 – Sînt înnobilate de către regele Matei Corvin, familiile: Vincz Tamás de Kisicze în Budești și Tămaș de Budești în Călinești.

1494 – Sînt înnobilate familiile: Fejér Iuliu de Giulești, în localitatea Giulești și Bud de Budești, în Budești, de către regele Vladislav al II-lea.

1505 – Sînt înnobilate familiile: Pop de Budești în Budești, Sîrbi, Văleni etc. și familia Laza de Budești în Vișeu de Mijloc și Leordina, cu diplome de la regele Vladislav al II-lea.

1505 – În Budești (Susani) oficia ca preot: Lucaș Pop de Budești.

1506 – Este înnobilită de către regele Vladislav al II-lea familia Birtok de Sarasău, în Boinești și Sîrbi.

1510 – Este înnobilită de către regele Vladislav al II-lea familia Bud de Budești în Budești.

1525 – Primul preot din Sîrbi (Maramureș) amintit în documente este Theodorus praesbyter de Szerfalva.

1532 – Din acest an datează monumentul de artă, cu caractere arhitectonice specifice bisericilor și mănăstirilor românești de lemn, din Sîrbi – Susani, cu hramul "Cuvioasa Paraschiva". Ca preot, oficia popa Teodor. Pictura murală a fost realizată de Alexandru Ponehalschi din Berbești și Iosip Iacovu – diac în Sîrbi, în anul 1760.

1539 – Este amintit în documente preotul Petre din Budești.

1584 – Sînt înnobilate familiile:... Hapca de Budești în Vișeu de Sus, cu diplome de la Sigismund Báthory. Tot acum sînt înnobilate familiile Florea și Marina.

1586 – O diplomă din acest an spune că vicecomitele Vasile Radu din Cornești, însoțit de cei 4 pretori, s-a deplasat în localitatea Budești pentru a ancheta unele obiceiuri dacice pe care poporul le practica într-un templu dacic construit în acest scop.

1586 – În acest an exista biserică de lemn în Budești ("Mensam aviticam in templo ritu gotico extructam pro se praeocupassent").

1594, feb. 1 - Este înnobilită familia Marinca de Budești de către Sigismund Báthory, care se răspîndește în localitățile: Budești, Călinești și Săliște.

1598 – Este înnobilită familia Marinca de Budești în localitatea Săliște din Sălaj, de către Sigismund Báthory.

Sec. XVII (început) – Din datele unei conscripții efectuate la începutul acestui secol, poate fi apreciată ponderea micii nobilimi românești din Maramureș. Dintre cele 46 de sate românești cuprinse în document "mai bine de douăzeci pot fi calificate drept sate nobiliare. În categoria acestora le cuprindem pe acelea, în care printre porțile conscrise sînt mai multe nobiliare decît iobăgești". Majoritară era nobilimea în Sîrbi, Budești, Șieu etc.

Sec. XVII – În veacul al XVII-lea existau în Maramureș și alte mănăstiri care, cu siguranță, au desfășurat o activitate culturală, însă mai puțin cunoscută, cum au fost cele din: Bîrsana, Cuhea, Apșa de Jos, Budești ș.a. Unele au fost pustiite și distruse de năvala tătarilor din anul 1717.

1608 – Este înnobilită familia Péter de Budești, cu diplomă de la Gabriel Báthory.

1609 – Este înnobilită familia Cupcea de Budești în Călinești.

1610 – Este înnobilită familia Borodi de Sîrbi în Sîrbi, de către Gabriel Báthory.

1619 – Este înnobilită familia Kopskiu de Vinczfalva (partea de jos a Budeștilor), în localitatea Budești, de către Bethlen, principele Transilvaniei.

1620 – Este înnobilită familia Borode de Sîrbi în Sîrbi, cu diplomă de la Gabriel Bethlen.

1640 – Se consemnează faptul că țărani din Budești și Sîrbi făceau comerț pe piața Băii Mari.

1643 – Ștefan Atanasie, nemniș "a făcut" biserica din Budești – Susani, în timpul popii Tincu și Grigorie. El era un cunoscut meșter în lemn, iar aceasta este cea de-a doua biserică din Budești.

1647 – Un exemplar al "Cazaniei lui Varlaam" (1643) este cumpărat de mai mulți "boieri cinstiți", cu familiile lor, pentru biserica din Budești, cu prețul de 13 florini. Printre ei găsim pe: Opriș Tămaș și jupîneasa sa Hafie din Vințești, popa Manul din Budești, popa Grigore din Budești, Dunca Gabor din Budești, Bud Luca și Bud Indriaș, tot din Budești.

1665 – Se construiește a doua biserică de lemn din Sîrbi – Maramureș.

1666 – Este înnobilită familia Fucec în localitatea Sîrbi, cu diplomă de la Leopold.

1677 – Sînt înnobilate de către principele Mihail Apafi familiile: Ciceu de Budești și Dunca de Budești.

1684 – Cupce Lupul dă 3 florini, iar sătenii din Vințești dau 4 florini, valoarea unui Minei slavon pentru biserica din Budești – Josani.

1690, mai 15 – Iosif Stoica episcopul Maramureșului, ținea un "parțialș săbor", cu protopopi de-ai săi, la Budești, în ținutul maramureșean sud-vestic al Cosăului, și judeca o afacere de moșie, de "iosag" preoțesc.

1698, iul. 21 – Ioan Timofei din satul Sîrbi oprește satul întreg ca să participe la urmărirea și prinderea haiducilor cînd aceștia treceau prin satul Surdești.

1698, aug. 6 – Adunarea generală a nobililor din comitatul Maramureșului hotărăște pedepsirea românului Ioan Timofei din satul Sîrbi, cu o amendă de 200 de florini pentru neexecutarea ordinului vicecomitelui de a urmări și prinde pe haiducii care cutreierau satele Maramureșului.

1698 – la ființă districtul protopopesic al Cosăului, cu parohiile: Budești, Sîrbi, Călinești...

1702, iun. 3 – Un Triodion rusc (Lemberg, 1688) este cumpărat pe seama bisericii din Sîrbi – Susani de Gherman Ionaș și jupîneasa sa Ciceu Mariuța.

1720 – În Budești existau 40 de familii nobiliare românești.

1730 – În satul Terebești (jud. Satu Mare) activa, ca învățător român, dascălul Gavril din Budești, nepot al lui Popa Ștefan și al lui Popa Ionaș. A învățat carte la mînăstirea din Budești. A copiat în întregime un Triod în cinstea episcopului Gheorghie Vizantie Ghenadie de la Muncaci.

1742, ian. – Preot în Sîrbi – Susani era "popa Iacobi". Își însemnează numele pe un Liturghier de București (1741).

1742 – Ciurma face ravagii și în Maramureș. Lui Bud Mihoc zis Zimbru din Budești, îi muriseră 5 feciori "toți holtei" și o fată măritată.

1745 – Locuitorii din Budești – Susani cumpără chiar în anul apariției sale un Ceaslov de Rădăuți cu 10 florini. Pe lucrare se află o însemnare

făcută de popa Ionaș, feciorul lui Pop Matei din Budești.

1748, feb. 5 – În “pomenirea” fiului său Ion, Marinca Toma din Budești cumpără, cu 18 florini, vechi un Triodion de București (1747) pentru biserica din localitate.

1748 – În acest an, printre demnitarii din Comitatul Maramureșului se afla și Rednic Nicoară din Budești – juratul Cosăului.

1752, mar. 8 – Bud Mihoc din Budești cumpără, cu 12 fl. Vechi, un Pentecostar de Rîmnic (1743), pe seama bisericii, întru pomenirea celor 5 feciori și o fată morți de ciumă.

1752 – Familii maramureșene ce și-au dobândit nobilitatea: din Budești familiile: Pop (1505), Bud (1505), Marinca (1594), Pinte (1494), Vinț (1505), Opriș (1494), Cupșa (1609), Ciceu (1613), Oniția (1642), Berinde (1587), din Sîrbi familiile: Bălin (1470), Borodi (1610), Mircea (1505), Duma și Pașca.

1757, ian. 28 – Pinte Ștefan și soția sa, Bud Măriuța, cumpără din Bîrsana un Minologhion cu 30 de florini pentru biserica din Budești – Josani.

1757 – Pe un Apostol al bisericii din Sîrbi (Josani) se află inscripția: “Acestă carte o au cumpărat în anul 1757 anume Dunca Șimon și cu soția sa, Rednic Mărie, pîntru ertarea păcatelor lor și a celor răposăți, tata lui Dunca Șimon, ... și a moșu-său Ionuțu, și a strămoșu Ionce și a nene lui Ionci Simion...”.

1760, iun. 1 – Borodi Chira și soția sa, Achimia, plătesc, cu 15 florini, zugrăvitul iconostasului bisericii din Sîrbi – Susani.

1760, iun. – Zugravul Alexandru Ponehalschi termină pictarea bisericii din Sîrbi (Susani).

1760, nov. – Se zugrăvește altarul bisericii din Budești – Susani, lucrare plătită de Pop Nechita Berinde cu soția sa, Năstafa Birtoc. Prețul lucrării era de 14 florini. Autorul picturii este Alexandru Ponehalschi. Apoi se zugrăvește întreaga biserică. Ctitori: popa satului, Ionaș, jupîneasa sa, Jura Maricuța, “feciorii lor Vasalie și Toader și Grigore, și fătura Ioana”, precum și Bud Toader, Opriș Vîrtic și Bata Ștefan.

1761, iun. 15 – Comitele Barkoczy spune că au fost prinse, la Budești în Maramureș, scrisori circulare, trimise în numele lui Sofronie, din care se vede clar că se pun la cale noi adunări și noi revolte.

1761 – Zugravul Al. Ponehalschi pictează biserica din Budești (Josani).

1761 – Diac în Sîrbi era Iosip Iacob.

1762, feb. 28 – Pe timpul preotului Marinca Lupu s-au reînnoit icoanele din biserica din Budești – Josani.

1763 – Se fac noi investigații pentru dovedirea nobilității în Maramureș. Din Budești, o dovedesc familiile Tămaș, Bălin, Nemeș, Șandor, Duma, Berciu și Gherman (1351), Giurgiu (1658), din Sîrbi familiile Demian (1755) și Iosip (1615).

1766, dec. 6 – O Evanghelie de București (1760) este cumpărată cu 14 florini de Vinț Vasu din Budești pentru biserica din localitate. Însemnarea o face Ungur Ioan din Ungureni în casa donatorului, de față fiind: popa Lupul, Opriș Vîrtic – crîsnicul, Bude Ioan din Ungureni.

1767, mai 26 – “Această sfîntă Ev(anghelie) iaste a besericei din Sîrbi, dela beserica din sus, și o am legat eu, Ionița Voița Mol(doveanul), Sucevanul, ș'au plătit dumnalui Damian Ignat, cu soața sa Axenie, ca să le fie pomană în veci...”

1770-1775 – La gimnaziul latino-catolic din Bistrița frecventau mai mulți fii de “nobilis valachus”: Budești, Oncești, Petrova ș.a.

1771 – La Biserica din Budești – Susani oficia ca preot, Dumitru Marinca, iar ca diac, Pop Vasalie.

1772 – Este înnobilită familia Tămaș de Căței în localitățile Budești, Sîrbi și Călinești de către împărăteasa Maria Tereza.

1775 – Pe Valea Cosăului, în acest an, îl întîlnim pe Radu Munteanu, la biserica de lemn “Cuvioasa Paraschiva” din Sîrbi – Josani, unde pictează două icoane.

1776, oct. 11 – O însemnare pe un Strașnic (Blaj, 1773) face cunoscut faptul că la biserica din Sîrbi (Susani) oficia preotul Bîrsan Nechita din Bîrsana.

1784 – Divizia de armată “Trautmansdorffiana” trimisă în comitatul Maramureș pentru a preveni întinderea răscoalei sosește la locul indicat. Soldații ei sînt repartizați pe localități, iar numărul lor a fost direct proporțional cu starea de spirit a maselor. Astfel, în Budești sînt trimiși 75 de soldați.

1787 – În urma recensămîntului copiilor de vîrstă școlară, la Budești erau 87 băieți și 71 de fete (total 158), iar la Sîrbi 37 băieți și 27 de fete (total 64).

1789 – Sînt introduse matricole bisericești în Rozavlea, Bocicoel, Budești, Borșa (parohia de sus).

1792 – Este consemnată funcționarea școlii din Sîrbi.

1793 – Zugravul Radu Munteanu este din nou pe Valea Cosăului, unde pictează la biserica Sfîntul Nicolae din Budești – Susani.

1797, ian. 6 – Onița Anișoara cumpără, cu 17 florinți și un husoș, o Evanghelie de Blaj (1776), pe seama bisericii din Budești (Josani).

1800, mai 1 – Începe zugrăvitul altarului bisericii din Sîrbi – Susani de către Nicolai Falinceviciu.

1804, apr. 7 – Feiru Toader, împreună cu soția sa, Popu Ioană, fata lui popa Ionașcu, donează bisericii “Sf. Nicolae” din Budești – Josani, un Apostol de Blaj (1802). Însemnarea o face donatorul care era și diacul bisericii.

1805 – Se introduc matricole bisericesti în Nănești, Ocna Sugatag și Sîrbi (Maramureș).

1812 – Ioan Opriș pictează altarul bisericii din Budești.

1818 – Subpreztorul din Sighet înștiințează nobilimea comitatului Maramureș că în satele Budești, Berbești,... copiii nu frecventau școala “din cauza sărăciei”.

1818 – Pe un Strașnic de Blaj (1773) al bisericii din Sîrbi – Susani, parohul din Văleni, Vasalie Haiciucean, face o însemnare.

1833 – Popa Petru, parohul din Budești, cumpără o Biblie de Blaj (1795).

1842 – Pe un Liturghier de Sibiu (1835) se află înscris: “Cartea aceasta ce grecește Liturghie se numește o au cumpărat... curator(ul), Demian Ștefan, cu Borodi Mirtian și cu Borodi Andrei, biserici Sfintei Paraschivi sfințite, buni făcători fiind ei; care în Sîrbi, în Susani, stă de tri sute de ani...”.

1847-1877 – Timp de treizeci de ani (1847-1877) ca preot în Budești a funcționat Ioan Balo Kindriș. Unul din fiii săi a fost teolog la Roma, mort în anii studenției.

1852 – Se construiește a doua biserică de lemn din Sîrbi – Susani (Maramureș).

1856 – La Budești exista o mină de fier erarială din care s-au extras 5.920 q minereu de fier.

1864, ian. 20 – Bisericile, preoții, învățătorii și “inteligenta” din Budești și Sîrbi au contribuit cu bani pentru susținerea preparandiei.

1867 – Se reorganizează protopopiatele maramureșene: al Ieudului, cu 7 parohii, al Izei, cu 7 parohii, al Cosăului, cu 8 parohii: Bîrsana, Călinești, Budești, Cornești, Ocna Șugatag, Oncești, Sîrbi și Văleni.

1869, apr. 9 – Raportul pretorului circumscripției din Valea Marei către vicecomitele comitatului Maramureș privitor la stabilirea limbii române ca limbă oficială a localităților:... Budești, Sîrbi...

1870 – Se construiește edificiu școlar din lemn în localitatea Budești.

1881 – Moare Laurențiu Mihalyi. A terminat teologia la Ungvar. “A fost mai întâi paroh în Sîrbi, cîntăreț vestit, orator eminent, naționalist înfocat...”

1889 – Petru Mihuț din Budești avea o mare “colecțiune” din creația orală locală.

1895 – Printre intelectualii români din Maramureș care s-au distins prin donații pentru cultura poporului român se numără și Ștefan Pop din Budești.

1896 – O firmă germană obține mai multe concesiuni miniere în hotarul Budeștilor.

1896 – În acest an, găsim terenuri miniere deținute de firme cu capital străin particular în localitățile:... Budești: Asociația minieră “Sf. Nicolae”, Totoș și Jereapăn (austriacă) și Mina “Irma” (germană)...

1897, nov. 12 – Pe la începutul acestui an, întreaga avere din zona Budeștiului, deținută anterior de către vienezul Aloisiu Müller, este preluată de o societate franceză.

1900 – Jude comunal în localitatea Sîrbi din Maramureș era Țiplea Ioan, iar în Budești Ilieș Joody.

1900 – După recensămîntul din acest an, populația localității Budești era de 2.477 de locuitori (2.356 români), iar a localității Sîrbi de 969 locuitori (838 români).

1903 – Exploatarea minieră Jereapăn și Totoș din Budești figurează, pe acest an, cu o producție de 263 q de zinc.

1905 – Exploatarea minieră Jereapăn și Totoș din Budești figurează cu o producție de 50,6 q de cupru.

1906 – Cantitatea producției miniere realizate în acest an în minele metalifere din Maramureș Budești: 3,711 kg aur, 29,408 kg argint, 12,4 q cupru, 299,7 q plumb, 1.461,1 q zinc, în valoare de 48.036,02 coroane.

1907 – Situația privind cantitatea producției realizate de minele metalifere din Maramureș Budești, în acest an: aur 3,265 kg, argint 16,163 kg, cupru 56,6 q, plumb 185,6 q, în valoare de 30.566,11 coroane.

1908 nov. 26 – Se naște, în localitatea Budești, Ion Berinde, dascăl și animator cultural maramureșean.

1909 – Un Triodion de Rîmnic (1731), “a lui popa Vasalie dela Tamaie” se afla la biserica din Sîrbi – Susani.

1909 – Un Chiriadodromion de Bălgrad (1699) al preotului Gherasim, din Homorodul de Jos ajunge în proprietatea bisericii din Budești (Susani).

1910 – La această dată Budeștiul avea un număr de 2642 de locuitori, iar satul Sîrbi 1035 de locuitori.

1914 – Extrase din datele statistice despre localitățile, locuitorii și învățămîntul confesional gr.-cat. pentru parohiile aparținătoare diecezei de Gherla: **Budești** (Budfalva) – Comună mică cu parohie veche. Două biserici de lemn, cu hramul Sf. Nicolae, edificate în 1643. Casa parohială și

edificatele de lemn. Școala de lemn. Matricole din 1789. Școlari de toate zilele 142, de repetiție 61, în școala de stat 44. Paroh: Victor Gyenge. Cantor: Ioan Beserman. Învățător: Vasile Cupcea. Exista sinagogă iudaică. Populația, după religie: 2.243 gr. cat., 127 rom. cat., 3 helv., 447 izraeliți. **Sîrbi** (Szerfalu) – Comună mică, cu parohie din vechime. Două biserici cu hramul Sf. Paraschiva, edificate în 1532. Casa parohială și edificiile economice din lemn. Școala de lemn. Matricole din 1805. Școlari de toate zilele 60, de repetiție 57, în școala comunală sau în alta 57. Paroh: Emil Fucec. Cantor: Petru Ștețiu. Exista sinagogă iudaică. Populația după religie: 900 gr. cat., 2 rom. cat. și 200 izraeliți.

1920, dec. 1 – Populația Budeștiului era de 2.451 de locuitori, iar a satului Sîrbi de 1.000.

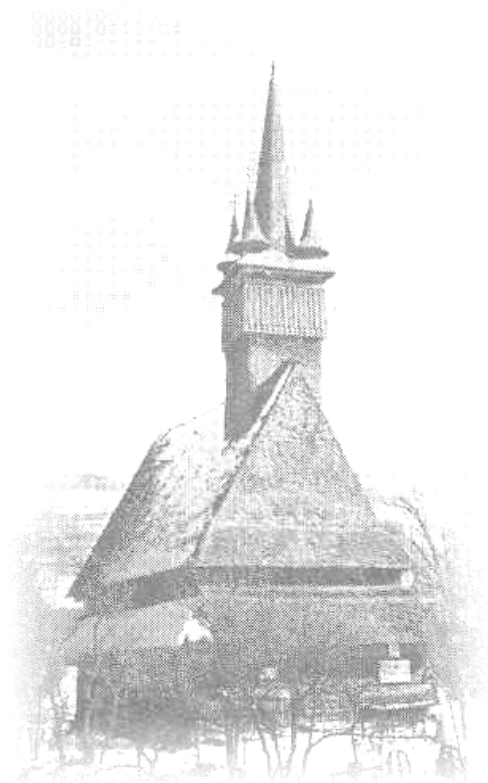
1921, aug. 28, 29 – Are loc la Sighetu Marmăției, sub președinția lui A. Bârseanu, adunarea generală a “Astrei”. La conductul etnografic și expoziție se decernează 4 premii, la 4 comune.

Premiul II se acordă satului Sîrbi pentru cel mai tipic port maramureșean.

1923 – Din îndemnul neobositului profesor Emil Domide, sub auspiciile Despărțământului Sighet al “Astrei” s-au înființat 14 agenturi de biblioteci populare în: ... Sîrbi, Budești...

1930, dec. 29 – Are loc recensământul general al populației României făcut de Institutul Central de Statistică. În urma recensământului situația se prezintă astfel: **Budești**: 2.640 de locuitori (1.267 masculin, 1.373 feminin), din care: 2.207 români, 4 unguri, 405 evrei și 24 țigani; 4 ortodocși, 2.217 gr. cat., 8 rom. cat., 1 reformat, 3 evanghelici, 1 adventist, 405 mozaici, 1 ateu; 27,6% știutori de carte; paroh: Ștefan Ilniczky, protopop onorar; **Sîrbi**: 1.073 locuitori (512 masculin, 561 feminin), din care 978 români, 90 evrei și 5 cu neamul nedeclarat; 1 ortodox, 972 gr. cat., 95 mozaici, 5 nedeclarați; 14% știutori de carte; administrator parohial: Ștefan Dunca.

Selecție din “**Cronica Maramureșului**”, vol. 1-5. Lucrare întocmită de Valentin Băințan, Zamfir Dragomir, Laura Temian, Lazăr Temian. Baia Mare, 1989.

Biserica din Budești înălțată în 1643, refăcută în secolul al XVIII-lea

ALTE PREZENȚE ALE DIASPOREI ROMÂNEȘTI ÎN CADRUL COLECȚIILOR BIBLIOTECII JUDEȚENE “PETRE DULFU”

Antoaneta TURDA

Prezență mai cunoscută în țara de adopție decât în propria-i țară, Victor Coroianu (care semnează uneori și cu pseudonimul Victor von Koroyan) este apreciat atât ca medic, cât și ca scriitor.

Născut în 1920 la Brașov, licențiat în Medicină la Facultatea de Medicină a Universității din Cluj, această personalitate polivalentă s-a făcut remarcată încă în primii ani de meserie, ca medic la Cluj și Sibiu, până în 1975, anul plecării definitive în Germania (din motive politice). Aici a funcționat ca medic până în 1985 (anul pensionării).

Analizarea operei acestui intelectual de rasă înseamnă în primul rând a încerca să înțelegi ce l-a îndemnat, de-a lungul vieții, să facă o mulțime de călătorii nu de plăcere ci de documentare (pe cont propriu), înseamnă să știi să citești printre rânduri destinul omului dezrădăcinat de patria sa și care nu poate accepta nici răul societății de consum. Pornind de la ideea că: “scriitorii sunt deseori niște povestitori, cu un stil încărcat de adjective, invective, în stil baroc, împoțonat, golit de adevăruri și nu gânditori, foarte rar filozofi care să deschidă porți noi în viața noastră cenușie”, Victor Coroianu aduce în fața cititorilor săi o lume magică presărată cu elemente de un realism zguduitor, alternând fabulosul și peisajul de o frumusețe mirifică cu traumele psihice ale omului aflat sub povara destinului. Iată, de pildă, un fragment din romanul **La nord de Tahiti**: “Era o seară liniștită de toamnă californiană. Cerul senin și albastru, palmierii și eucaliptii din Aliso Park, boschetele verzi având încă flori, păsările care cântau dimineața în copacii de sub geamul nostru, oceanul care-și fredona melodia monotonă pe corzile malului stâncos din Laguna Beach, cândurile de cocori, venite din Canada și Teritoriile de Nord, cu zarva și gâlceava lor în noapte, îți dădeau toate senzația unui echilibru armonios în natură.

Se întâmpla totuși ceva în lume. Bătrânul continent era neliniștit, se agita, se dezmoțea, fierbea. Îți făcea impresia absurdă că auzi un murmur profund de voci, auzi vaiete, zdrăngăneli de lanțuri ruginite, de porți de fier zgâlțâite, ropot de pași în noapte pe caldarâmi deșerte, vaiete de copii, gemete înfundate și strigăte de disperare.”

Este vorba despre momentul istoric de la sfârșitul anului 1989 când “Europa se trezea, își scutura zdrențele și flamurile rupte și-și căuta un nou făgaș.” Deși pură ficțiune, romanul are accente strict autobiografice, personajele și întâmplările prin care ele trec fiind o oglindă fidelă a realității. Relatarea evenimentelor la persoana întâi întărește senzația de realitate crudă, trăită din plin. Observarea și oglindirea lumii înconjurătoare cu atâta finețe duce uneori la concluzii triste și caustice, orice metaforă fiind ușor descifrabilă. Astfel, în viziunea autorului, societatea de consum arată cam așa: “există în societatea noastră un trib vechi de sălbatici, răspândiți peste tot, plimbându-se printre criminali, printre stupizi și anormali, printre giganți în grotesc, castele cu stafii și ostilități umane. Ca să supraviețuiești într-o astfel de societate, trebuie să dispui de o îndemânare specială sau să fii patronat de societăți secrete, să fugi în colonii sau să te retragi între «God’s children» într-o mănăstire. Erau mulți depresivi creatori de literatură la care «rațiunea de a trăi» era legată de scepticism și cruzime, într-un port rece al vieții.” În acest context, imaginea scriitorului este jalnică, rolul său în educarea publicului, sau măcar în delectarea lui, fiind inexistent: “Fiecare scriitor avea ceva de vândut din ființa sa, apelând la vanitatea, ignoranța sau siguranța cititorului, trădându-l fără remușcare. Și această trădare lua diverse forme, în funcție de temperamentul și construcția lui psihică, unii vorbeau cu cuvinte pompoase despre pace sau drepturile omului sau simplu, pentru a ști sau a fi informat, alții, cu un pic de talent, despre artă, dar toți cu același murmur de a-și întreține viața.” Autorul se situează între seducție și trădare și, ca să aibă succes, își plimbă eroii prin lume și amoruri, ca la sfârșit să-i termine, în mod crud, prin tragedii. Astfel spera într-o petardă literară.

Penetrarea cât mai adâncă și fără prejudecăți a realității este, pentru Victor Coroianu un țel moral, fapt ce a dus și la apariția unor lucrări cu caracter pur științific. Este vorba despre: **Familii nobile din Transilvania. Aristocrația rurală a Maramureșului și Făgărașului: Diplome și blazoane și Indieni Nord-Americani**. Referitor la acest ultim titlu, menționez că Victor Coroianu este primul autor

român care abordează, monografic și iconografic, istoria, luptele, viața cotidiană, credința și folclorul liric al indienilor nord-americani. Din acest volum, cititorul poate afla, în premieră, despre peisajul și sanctuarele locuite de indieni, despre ocupațiile lor străvechi: olărit, împletituri de coșuri, realizarea unor bijuterii unice, pictură, sculptură precum și despre totemurile specifice, mai ales cele din Vancouver. Tot aici găsim și descoperirile făcute de indieni: cartoful, ardeiul iute, cacaoa, chili-ul, vanilia, floarea soarelui, bumbacul și peste 170 de plante medicinale (drogurile folosite de șamani au fost preluate de industria farmaceutică, indienii fiind considerați pionieri ai medicinei naturiste).

Periplul printre cele trei romane de călătorie și patru volume de memorialistică dezvăluie nu doar un intelectual desăvârșit, ci și un OM care, cu o sinceritate și o bunăvoință exemplare, își folosește toate resursele, atât ca medic, cât și ca scriitor. Referindu-mă la acest din urmă aspect, nu pot să nu redau una dintre tulburătoarele sale mărturisiri: "Ați dorit să aflați ceva din lumea largă și din viața mea? Poate! Ați încercat! Mi-e frică însă să nu fi trăit dezamăgiri între rândurile mele. Mă gândesc că tot ceea ce v-am povestit au fost numai adevărurile și trăirile mele și nu ale voastre. Dar ele au fost realități și nu creații ale fanteziei, au fost clipe care mi-au umplut trecătoarea mea existență, în drum spre veșnicie." Gândurile acestea, prezentate în postfața semnată de însuși autorul volumului **Dincolo de orizonturi**, vin să întregescă portretul moral al scriitorului, schițat de o altă reprezentantă a diasporei române. Este vorba despre doamna Terezia B. Tătaru (plecată în 1976 din Baia Mare), care locuiește în Augsburg

(Germania), având strânse legături cu autorul și care, în prefața volumului spunea: "Am avut bucuria să-i citesc cărțile și mi-a acordat încrederea deplină să văd și câteva manuscrise, cu dreptul de a-mi folosi condeiul, aprig dar cu folos, «să tai și să spânzur». Mi se pare ciudat sentimentul pe care mi l-a generat lectura primelor pagini, atât din cărțile lui cât și din manuscrise. Aveam impresia că scriitorul a pornit la drum cu o încărcătură de îndoială, cu coplesirea intensității unui munte, pe care și-a propus să-l escaladeze, nedisponând decât de mijloace rudimentare, pentru o acceșiune lungă și anevoioasă. Parcă l-aș fi auzit șoptind: Oare voi reuși?"

Ca prin ceață îl vedeam, în postura unui sportiv selectat pentru un campionat pentru care, cu toate calitățile lui psihice și fizice, în fața unui public numeros, într-un stadion mareț, îl cuprinde frica, nesiguranța, și este tentat să fugă prin dos, să renunțe, dar ieșirile erau toate zăvorâte. Deci nu avea altă șansă decât să revină să-și analizeze groaza, și privind cu încredere spre Cer, să lupte și să învingă." Și a învins! Atât pe plan științific (menționez aici că a fost ales Profesor Onorific de către Senatul Universității din Cluj, că are lucrări de medicină publicate în Germania, dar, din păcate, prea puțin cunoscute în România, că, împreună cu un fost coleg de an, a instituit un premiu-bursă: Coroianu-Morariu – pentru absolvenții mediciniști care au și înclinații artistice), cât și literar.

În încheierea acestei scurte incursiuni în universul lui Victor Coroianu, dau titlurile lucrărilor sale, deținute de biblioteca noastră, menționând că, din cele șapte titluri, cinci sunt scoase de edituri băimărene:

II 37221; $\frac{821 \text{ rum}}{C72}$ – **Aprilie în Auchslund**: Roman. - Sibiu : Editura Imago, 1994.

II 41556; – **Dincolo de orizonturi : Călătorii, Oameni și Destine**. – Baia Mare : Gutinul, 2000.

III 13666; $\frac{94(498)}{C72}$ – **Familii nobile din Transilvania : Aristocrația rurală a Maramureșului și Făgărașului. Diplome și blazoane**. – Baia Mare : Gutinul, 2001.

II 39541; $\frac{821 \text{ rum}}{C72}$ – **Între dragoste și datorie**. – Baia Mare : Gutinul, 1999.

II 35003; $\frac{821 \text{ rum}}{C72}$ – **La Nord de Tahiti** : Roman. – Sibiu : Editura Imago, 1993.

R II 758; $\frac{008}{C72}$ – **Ultimele cuvinte ale unor oameni iluștri**: Lexicon. – Baia Mare : Gutinul, 2001.

II 37220; $\frac{821 \text{ rum}}{C72}$ – **Via neagra** : Roman. – Sibiu : Editura Imago, 1995.

S-A ÎNTÂMPLAT ACUM 50 DE ANI
[extrase din articole ale ziarului “Pentru socialism”]

Lavinia ARDELEAN

Joi, 1 iulie 1954 – “S-au redeschis băile de la Crăciunești”

Întreprinderea locală “Ilie Pintilie” din Sighet a redeschis zilele acestea băile sulfuroase de la Crăciunești. Prin amenajările făcute, capacitatea băilor s-a dublat față de anul trecut. Ele dispun de opt vane și un bazin mare.

Pentru transportul persoanelor la băi

întreprinderea a repus în funcțiune un autocamion, care va face curse zilnice din patru în patru ore. Prin redarea autocamionului circulației, nu numai că se contribuie la deservirea la timp a oamenilor muncii, dar se realizează și o economie de 20000 lei.

Miercuri, 21 iulie 1954 – “O școală nouă”

În comuna Săliștea de Sus, din sumele provenite din autoimpunere, se construiește o școală nouă, cu cinci încăperi. În acest scop, comitetul executiv al Sfatului popular comunal a luat măsuri pentru fabricarea a 40000 de bucăți cărămizi, iar fundamentul școlii a și fost construit.

Țăranii muncitori din această comună sînt hotărîți ca pe lângă achitarea la timp a sumelor din autoimpunere, să contribuie și prin muncă voluntară la construirea școlii. Ei contribuie cu drag la această construcție în care se vor asigura copiii lor condiții bune de învățămînt

Marți, 27 iulie 1954 – “Din activitatea unui cămin cultural”

O activitate culturală frumoasă se desfășoară la căminul cultural “Tudor Vladimirescu” din comuna Săcel, raionul Vișeu.

În serile culturale, căminul cultural este frecventat de zeci de tineri, care vin să asculte transmisiunile radiofonice, să citească ziarul în colectiv sau individual, pentru a cunoaște succesele obținute de muncitorii din fabrici și

uzine, precum și cele ale țăranilor în lupta pentru o recoltă mai bogată.

Biblioteca are cărți numeroase pe care tinerii le citesc cu interes, ele contribuind la ridicarea nivelului lor ideologic și cultural.

Pregătindu-se temeinic, în ziua de 11 iulie, căminul cultural a prezentat un frumos program artistic, compus din coruri, dansuri naționale și piesa “Scrisoarea”.

Joi, 19 august 1954 – “Festivalul filmului sovietic și românesc”

În cinstea mării sărbători a eliberării patriei noastre, între 20 – 29 august se va desfășura la Baia Mare, festivalul filmului românesc și sovietic, organizat de Cinematograful “Minerul”, în colaborare cu Comitetul regional ARLUS.

La fel, în orașul Satu Mare, între 19 – 28 august, se ține festivalul filmului românesc și sovietic la Cinematograful “Victoria”, în

colaborare cu ARLUS-ul raional.

Acest ciclu cuprinde următoarele filme: “Nepoții gornistului” – seria I (film românesc), “Scanderbeg” (film sovietic), “R.P.R.” (film românesc), “Într-un port îndepărtat” (film sovietic), “O scrisoare pierdută” (film românesc), “Școala curajului” (film sovietic) și “Nepoții gornistului” – seria a II-a ” (film românesc).

Duminică, 29 august 1954 – “Obligațiunile CEC 4% cu câștiguri”

Cu începere de la 1 septembrie 1954, Casa de Economii și Consemnațiuni pune la dispoziția populației un nou instrument de economisire: “Obligațiunile CEC 4% cu câștiguri”.

Ele reprezintă un plasament avantajos al disponibilităților bănești ale populației, deoarece la cele șapte trageri ce au loc în fiecare an, se

acordă 25000 de câștiguri în valoare totală de 14.101.200 lei.

La o obligațiune de 200 lei câștigul poate fi de 35.000 lei, 25.000 lei, 10.000 lei sau 5.000 lei.

Emiterea acestui nou instrument de economisire se înscrie pe linia sporirii avantajelor pe care CEC le acordă populației.

Vineri, 10 septembrie 1954 – “Teatrul de Stat din Baia Mare participă la concursul tinerilor artiști”

În cursul zilei de 8 septembrie, colective de tineri actori de la teatrele din țară au dat spectacole în cadrul concursului republican al tinerilor actori, regizori și pictori scenografi, care se desfășoară în prezent în capitală.

Dimineață, în sala “Studio”, tinerii actori

de la Teatrul Național “I. L. Caragiale” au interpretat piesa “Liceenii” de K. Treniov.

În seara aceleași [sic] zile, în sala “Comedia”, colectivul secției române a Teatrului de Stat din Baia Mare a prezentat piesa “Viață nouă” de N. Stehlik.

Sâmbătă, 11 septembrie 1954 – “Recensământul copiilor în vîrstă de 1-14 ani și al neștiutorilor de carte”

În ziua de 19 septembrie va avea loc în întreaga țară recensământul copiilor în vîrstă de 1 – 14 ani și al neștiutorilor de carte în vîrstă de peste 14 ani.

Înregistrarea copiilor născuți între anii 1940 – 1953 se face în vederea școlarizării tuturor copiilor de vîrstă școlară și întocmirii din vreme a planurilor de școlarizare în anii următori.

Înregistrarea neștiutorilor de carte are ca scop cunoașterea numărului total al analfabeților care mai există în țara noastră, în vederea lichidării neștiinței de carte prin cuprinderea la cursurile de alfabetizare a celor în vîrstă de 14 – 55 de ani.

Miercuri, 15 septembrie 1954 – “Din activitatea Orchestrei semisimfonice de stat - Minerul”

Orchestra semisimfonică de stat “Minerul” din Baia Mare și-a reluat activitatea. Duminică a dat un concert de muzică populară română, sovietică și maghiară în grădina clubului sportiv din Baia Mare. Sute de spectatori în majoritate mineri, au răsplătit cu vii aplauze pe membrii orchestrei, care le-au prezentat un bogat și variat program artistic.

În cursul săptămînii trecute, Orchestra de stat “Minerul” a dat un alt concert alcătuit din selecțiuni de operete și muzică simfonică, pentru muncitorii de la Întreprinderea explorări nr. 1.

Ieri, Orchestra de stat a dat un nou program în sala Clubului Muncitoresc “1 Mai”, bucurîndu-se de asemenea de o primire călduroasă din partea publicului spectator.

Sâmbătă, 23 octombrie 1954 – “Expoziție de artă culinară”

Trustul alimentației publice locale deschide sîmbătă 30 octombrie, orele 10, în sala

restaurantului “Ardealul” din Baia Mare, o expoziție de artă culinară din preparate proprii.

Duminică, 28 noiembrie 1954 – “Un concert de selecțiuni din operete”

Zilele trecute, colectivul Școlii populare de artă din Sighet a prezentat în sala de festivități a Casei culturale raionale, un concert de selecțiuni din operete.

La buna reușită a concertului și-au dat contribuția dirijorul Hudi Ștefan, pianistele Răuciu Mariana, Ghelberman Iolanda, Anca

Silvia și solista Gonțoiu Ghizela.

Potpuriul din opera “Sylvia” de Kalman, Aria risului din opereta “Liliacul” de I. Strauss, ca și muzica din operetele lui Dunaevski, prin interpretarea lor ireproșabilă, au stîrnit aplauzele spectatorilor.

Vineri, 17 decembrie 1954 – “Amenajări turistice în regiune”

De curînd, Biroul de turism și excursii (B.T.E.) Baia Mare a amenajat și aprovizionat cu alimente, în vederea sezonului de iarnă, 3 cabane din regiune, pe lângă care funcționează cantine (la Izvoare) sau bufete (la Puzdra și Mogoșa).

Astfel, la cabana "Puzdra" din masivul Rodnei, la altitudinea de 1600 m, la 5 ore de drum de gara C.F.R. Borșa, se pot caza în permanență 40 de persoane. Cabana "Izvoare", aflată la 29 km de Baia Mare, la altitudinea de

1000 m, oferă locuri de cazare în tot timpul iernii pentru 55 de persoane. Aici pot practica schiul și începătorii, întrucît pantele sînt dulci. La cabana "Mogoșa", aflată la 9 km de Baia Sprie, la o altitudine de 600 m, pot fi cazate 16 persoane.

Aceste cabane renovate, puse la punct și aprovizionate, oferă condiții avantajoase oamenilor muncii și sportivilor, care vor să-și petreacă cîteva zile în mijlocul naturii.

RENUMELE DE EDITOR

Nicoară MIHALI

Sunt câțiva ani buni de cînd m-am hotărât să asist la nașterea unor cărți. Îmi aduc aminte, în timp ce vă scriu aceste rânduri, că într-un roman celebru („Istoria asediului Lisabonei”, de Jose Saramago, laureat al premiului Nobel pentru literatură), există un personaj celebru, un corector care se frămîntă zile și nopți asupra adevărului în ceea ce privește data la care a fost asediată Lisabona. În această carte se prezintă o luptă cu istoria și cu posteritatea. Ce adevăr va lăsa el urmașilor dacă a greșit autorul, iar el este cel care ignoră greșeala? Este o luptă cu fatalitatea, o luptă cu timpul și cu moartea. Așa mi se pare și munca de editor. Nu unul veros, nu afaceristul, aranjat, costumat la ultima modă, tipul funcționarului bancar, tipul care vînează succesul. Așa îl văd eu pe editor, veșnic nemulțumit, veșnic în război cu lumea pentru a fixa adevărul, rolul cărții în mersul istoriei.

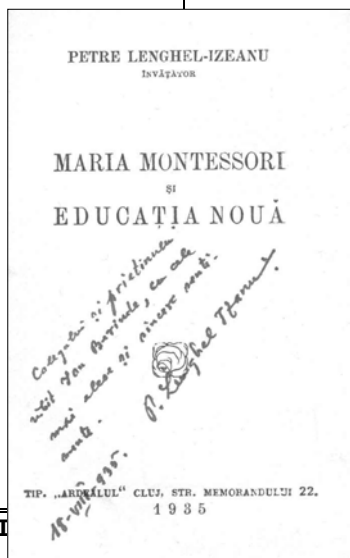
M-am născut editor în clipa în care așteptam disperat un răspuns din partea unor edituri obosite, un răspuns care întârzia să apară. Atunci am realizat că munca de editor este munca omului cu frumosul (a nu se înțelege aici creație artistică). Ca să mă exprim mai pe înțelesul tuturor, vreau să vă spun că editorul este asemeni celui care îmbracă mireasa. Munca lor se aseamănă. Cartea trebuie să arate bine, să transmită o emoție plăcută cititorilor. Cartea trebuie admirată și prețuită. Cărții i se face tot fastul cuvenit pentru a ieși așa cum se cuvine în lume. Dar, ca să

fii editor, trebuie să te naști, trebuie să ai gust pentru carte, trebuie să miroși reușita. Pentru a fi editor trebuie să te fi înzestrat Dumnezeu cu un har al responsabilității. Trebuie să fii onest. Ce-ți trebuie mai mare dovadă de încredere, decât faptul că un autor îți oferă manuscrisul, uneori rodul muncii sale de o viață? Cum trebuie să fie acest om în interiorul sufletului ca să i se ofere asemenea „secrete”? La aceste întrebări și la multe altele nu poate răspunde decât portretul robot al unui editor.

Și totuși m-am îndrăgostit de această muncă. În decursul anilor s-au născut câteva cărți care vor însemna ceva în uriașa lume a rafturilor de bibliotecă. În anul 1995, împreună cu câțiva prieteni (Ion Igna, Petre Dunca, Dumitru Mariș, Ioan Medan), am pus bazele Fundației Culturale „Zestrea”. Printre importante activități propuse spre realizare sub auspiciile amintitei fundații se numără și cea a editării de carte. Aici s-au născut cărțile monografice “Borșa - Cartea munților”, „Între râuri” (monografia orașului Vișeu de Sus), „Sunt pentru că este” – autor Harry Wait de Danciu, „Gramatica limbii române”, de Maria Bonea, cărțile lui Ioan Chihoreanu-Oaș, și exemplele ar putea continua.

Nu am dorit o editură care să se impună pe piață, ci o instituție cu o viață perenă, care să se impună în timp, ca într-o aventură temerară, cu o bază solidă în promovarea actelor culturale.

Clipa îndepărtării de această fundație a apărut în momentul în care am preluat

Editura Casei Corpului Didactic Maramureș – „**Maria Montessori**”; a fost un moment destul de greu, când mi-am călcat pe inimă pentru a nu face concurență neloială. Timp de doi ani, la noua editură, am pregătit pentru tipar peste 40 de titluri. Îmi amintesc, desigur cu mare plăcere, de cărțile lui Pamfil Bilțiu „Oameni din Maramureș” și „O istorie a culturii maramureșene”, de cărțile lui Valentin Băințan „Băița de sub Codru” și Monografia satului Borlești, de teza de doctorat semnată Maftei Leșan – „Pădurile din Baia Mare”, de spiritualitatea economistului Vasile Bârle – „Evaziunea fiscală și corupția în sistemul fiscal”, cât și de alte cărți, strict de specialitate sau cărțile de povești „Făt Frumos din pădăie” – Dorian Doniga și „La ciupercuța cu telefon”, de Mircea Pop, autor plecat prea curând în lumea umbrelor. Chiar și o parte din publicațiile Muzeului Județean în domeniul arheologiei poartă semnătura editurii Casei Corpului Didactic.

Am văzut mulți oameni bucușori în clipa în care își vedeau manuscrisul așezat între copertele unei cărți. Le-am citit emoția pe față și mândria că au realizat ceva.

A fi editor este, înainte de toate, o mare onoare. E ca și cum te-ar alege cineva drept general pe un câmp de luptă, în care sorții victoriei sunt de partea ta.

A fi editor este, înainte de toate, o cinste heruvimică, prin care ai datoria de a păstra sfințenia și patima unui manuscris ce ți-a fost dăruit pentru prima lectură.

Este, în munca de editor, ceva plăcut, ceva ce seamănă cu o iubire împlinită, care se cristalizează într-o familie fericită.

Este aici o sărbătoare a nunții de aur, în care cărțile vorbesc lumii și mai puțin numele tău, ascuns temporar în anonimat.

Cu dragoste, către cititorii de carte bună.

HOLOCAUSTUL. EVREII ȘI POSTERITATEA

Ștefan SELEK

La Casa Corpului Didactic s-a desfășurat un simpozion care a reunit o serie de expuneri ce au pus problema introducerii Holocaustului ca materie de studiu în manualele de istorie.

Holocaustul (gr. holos = de tot; caustos = ardere) rămâne, în istorie și în conștiința celor ce i-au supraviețuit, o pată neagră, un teribil episod de criză a umanității.

În cadrul simpozionului s-a vernisat o expoziție de fotografii (copii, tineri, casa memorială Elie Wiesel, inclusiv trenul deportaților, au fost imortalizate pe hârtie fotografică) ce surprindeau viața socială și culturală a comunității evreiești din Maramureș: la 1940 în Sighet locuiau peste 17.000 de evrei, ca procent demografic Sighetul fiind orașul cu cea mai numeroasă populație de origine iudaică din țară. În Sighetul zilelor noastre mai trăiesc aproximativ 100 de evrei.

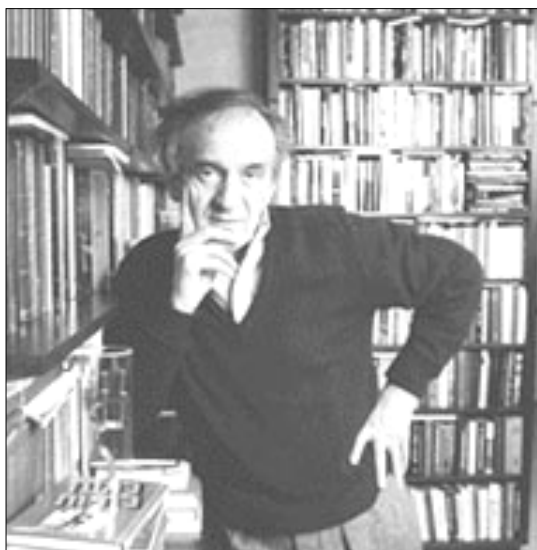
O inițiativă remarcabilă a aparținut unor elevi de la Colegiul Național "Vasile Lucaciu", care au întocmit o monografie bine documentată a evreilor din Maramureș. Capitolele lucrării cuprind aspecte statistice, sociale și culturale ale mediului evreiesc din Maramureș.

La dezbateri a luat parte și un supraviețuitor al lagărului de concentrare și exterminare de la Auschwitz care a făcut cunoscute tinerilor din audiență o experiență atroce. S-au vizionat și secvențe dintr-un film documentar ce prezenta modul în care erau tratați evreii în lagărele de la Auschwitz, Birkenau, Buchenwald și Dachau.

O altă intervenție pune problema dimensiunii filosofice a evenimentului: problematica supraomului arian postulat de Nietzsche, nefericit tradusă în politic de Hitler. Acea așa-zisă vină a evreului nu-și găsește motivare sub nici un aspect, nici politic, nici religios, nici socio-cultural, nici la 1940 și, cu atât mai mult, nici în societatea democratică a zilelor noastre.

A doua parte a simpozionului a avut ca temă de discuții introducerea în programa de studiu la istorie a momentului Holocaust. Profesorii de istorie prezenți la manifestare au fost unanim de acord cu sensibilizarea tinerei generații cu privire la acest moment din istoria neagră a celui de-al doilea război mondial. Dialoguri, concursuri, simpozioane de istorie, vitrine de carte, excursii documentare sunt câteva din modurile de informare a elevilor alese de profesori.

Mulțumesc pe această cale domnului Nicoară Mihali pentru invitația de a participa, în calitate de reprezentant al Bibliotecii Județene "Petre Dulfu", la acest simpozion, la o dezbatere care, mărturisesc, m-a marcat profund. 8 octombrie 2004 a fost prima ediție a simpozionului cu privire la istoria evreilor – momentul Holocaust, a fost o masă rotundă la care s-au împărtășit opinii și puncte de vedere, s-au prezentat fapte și s-au conturat premisele unei colaborări viitoare mai susținute cu membrii societății evreiești din Maramureș și, de ce nu, din țară.

Elie Wiesel – laureat al premiului Nobel pentru Pace

"Trebuie să ne implicăm; când vieți umane sunt puse în pericol, când demnitatea umană este pusă în primejdie, granițele și orgoliile naționale devin irelevante. Oriunde și oricând oamenii sunt persecutați din cauza

convingerilor lor religioase sau politice, acel loc, în acel moment, trebuie să devină centrul universului”.

Personalitate marcantă a secolului trecut, prozator și eseist, supraviețuitor al Holocaustului, laureat al Premiului Nobel pentru Pace, **Elie Wiesel** s-a născut în 28 septembrie 1928 la Sighet, oraș cosmopolit, aflat în acea vreme sub ocupație austro-ungară.

De origine evreu, scriitorul a fost educat de către bunicul său în spiritul religiei și tradiției iudaice. Vorbea idiș în familie, a învățat română, germană și maghiară. La școală a învățat în ebraică și s-a dedicat studiului textelor religioase, cu o pasiune insuflată de mama sa. După cuvintele autorului, “Cum s-ar spune, deși vorbeam limbi diferite, ne înțelegeam cu toții în limbajul comun al sufletului, al omeniei, al solidarității”.

La vârsta de 15 ani este deportat împreună cu familia la Auschwitz, apoi Birkenau, unde avea să-și piardă mama și cele trei surori, ca apoi să vegheze ultimele clipe ale tatălui său la Buchenwald. Va fi eliberat de trupele americane, se va îndrepta spre Franța, unde va petrece o perioadă, la un orfelinat.

Studiile le face la Sorbonna, unde începe o laborioasă carieră de jurnalist, dublată de una de scriitor marcant al generației sale. Corespondent al mai multor publicații din Franța, Israel și Statele Unite, scriitorul face cunoștință cu laureatul Nobel pentru literatură, François Mauriac, care îl încurajează să rupă tăcerea și să transpună pe hârtie teribila experiență a războiului și a lagărelor de concentrare, motiv care explică debutul său literar doar în 1956, cu volumul “Și lumea a rămas tăcută”, volum cu caracter autobiografic scris în idiș și numărând 900 de pagini, publicat la Buenos Aires și tradus în franceză, într-o ediție prescurtată, cu titlul «La Nuit». Volumul de memorii «Noaptea» este un document, o mărturie a ororilor războiului, a deumanizării și aneantizării sufletului, naratorul evocând, în calitate de martor și judecător, experiența tragică a deportatului în lagărele de concentrare. Se face portdrapelul generației sale nu din prisma experienței și suferinței personale, ci a tuturor conaționalilor săi, martiri sau supraviețuitori ai Holocaustului.

La intervale regulate, publică, în franceză și engleză, peste 30 de romane, eseuri, piese de

teatru, din care le menționăm pe cele mai reprezentative: *Zorii* (1960), *Ziua* (1961), *Orașul norocului* (1962), *Cântecul morților* (1966), *Cerșetorul din Ierusalim* (1968), *Un evreu, astăzi* (1977), *Testamentul unui poet evreu asasinat* (1980), *Toate fluviile curg spre mare* (1994).

Se stabilește în Statele Unite, unde va profesa ca lector în științe umanistice la Universitatea din Boston, va fi numit președinte al Comisiei pentru memorialul Holocaustului și va reprezenta interesele evreilor din întreaga lume.

Este laureat al Premiului Nobel pentru Pace, decernat în 1986, ceremonie la care, în discursul de recepție, evocă memoria părinților, a victimelor celui de-al doilea război mondial și își exprimă ferm convingerea că această tragedie a reprezentat o traumă unică a umanității. La întrebarea “Ar fi posibil un nou holocaust?” pusă studenților săi, scriitorul răspunde: “Cei mai mulți răspund da, eu spun nu. Prin dimensiunile sale, holocaustul a fost un eveniment unic și va rămâne. Lumea a învățat o lecție, ura și uciderea trec dincolo de cei care participă direct la ele... Fără Auschwitz n-ar fi fost Hiroshima. Exterminarea unui popor duce inevitabil la aceea a umanității”.

După 40 de ani (mai vizitase Sighetul în 1964), Elie Wiesel se întoarce în orașul natal, care îl întâmpină cu căldură, autoritățile decernându-i titlul de cetățean de onoare al orașului.

Casa în care a copilărit scriitorul a devenit, din martie 2001, “Muzeul Casa Memorială a Istoriei și Civilizației evreiești din Maramureș Elie Wiesel”, spațiu ce adună mărturii ale vieții și operei lui Elie Wiesel ca intelectual marcant și militant pentru pace și aspecte de epocă privind viața socială și culturală a comunității evreiești din Maramureș.

Elie Wiesel trăiește în prezent în Statele Unite, alături de soția și fiul său, Elisha, care au reprezentat un adevărat sprijin spiritual pe tot parcursul îndelungatei sale activități.

Activitatea și opera lui Elie Wiesel reprezintă un mesaj pentru tot ceea ce înseamnă conștiință și sensibilitate umană, specificul ei intrând în universalitate, ca un simbol al efortului susținut pentru apărarea drepturilor omului.

Lucrări ale autorului în colecțiile Bibliotecii Județene “Petre Dulfu”:

Celebrare talmudică : Portrete și legende. - București : Ed. Hasefer, 2000. Cota: II 45103

Noptea ; Porțile pădurii : romane. - București : Ed. Univers, 1989. Cota: 840/W67

“MAI FRUMOASĂ DECÂT ÎN OCCIDENT”

Maria GÂRBE
Aristița BORBEI

Multe întâmplări literare, științifice, intelectuale, școlare, publicistice sau numai ludice au avut loc în Casa Cărților din Baia Mare, adică la Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”. Nu ne permite spațiul (ar fi nevoie de întreaga revistă și mai mult) să ne referim la toate. Dar cele petrecute în săptămâna a 50-a a anului s-au remarcat din mai multe puncte de vedere.

Universitarul Gheorghe Glodeanu a fost premiat anul trecut ca autor ale cărui cărți au fost cel mai mult împrumutate, au avut cea mai mare circulație. În acest sfârșit de an, prof. univ. dr. Gheoghe Glodeanu a fost din nou prezent în sala de conferințe a Bibliotecii Județene “Petre Dulfu”. Și-a lansat a 12-a carte, “Poezie și poetică”, un volum de istorie și aprecieri literare. Autorul scrie despre cei mai importanți poeți și esești români, începând cu Al. Macedonski și terminând cu cei ai anilor ‘80. Ultimul capitol cuprinde “Poeți din Nord”. Despre “subiectul literar” Gheoghe Glodeanu au vorbit: directorul Bibliotecii Județene, Teodor Ardelean, publicistul Augustin Cozmuța și prof. univ. dr. George Achim. În final, prof. George Achim a mărturisit că este pentru prima dată în clădirea nouă a bibliotecii și a remarcat că aceasta nu este cu nimic mai prejos decât Centrul Pompidou.

A urmat, în 15 decembrie, lansarea volumului “Lear to sing, my mother said - Hori de femei din Breb”. Autoarea volumului, Sanda Golopenția, este prof. dr. la Universitatea Brown Providence, Rhode Island, SUA. Volumul cuprinde texte culese din satul Breb, “performante” ca producții folclorice, și este ediție bilingvă română-engleză. Cartea deschide seria “Cultura Tradițională” inițiată de Centrul județean de conservare și promovare a culturii tradiționale Maramureș. Directorul Ștefan Mariș, a precizat că lucrarea este prima traducere calificată de lirică populară în engleză. Prezentarea cărții s-a transformat într-un adevărat simpozion științific. În mesajul transmis din SUA și prezentat aici de dl. Ștefan Mariș, d-na Golopenția (care nu a putut veni la manifestare), a făcut unele precizări la *Introducerea* cărții și la capitolul *Note*. Sanda Golopenția a făcut și comentarii privind elaborarea cuprinsului, dar mai ales referitoare la munca de traducere în engleză a textelor lirice, activitate desfășurată în

colaborare cu Peg Hausman din Statele Unite ale Americii. La dificultățile traducerii s-a referit și prof. univ. Ana Olos de la Universitatea de Nord Baia Mare. Dr. Mihai Dăncuș, dir. Muzeului Maramureșului din Sighetu Marmăției, s-a referit la folclorul românesc maramureșean evaluându-l în context european, pomenind de Acta Musei Maramoresiensis (volumul ce cuprinde comunicări făcute la sesiunile muzeului sighetean organizate cu ocazia Festivalului de datini și obiceiuri). Pe lângă comentariul la carte, au depănat amintiri din anii 1970-1980 (perioada în care au fost culese textele iar Sanda Golopenția stătea în Maramureș pentru cercetare) și domnii: publicist Augustin Cozmuța, prof. univ. Gheorghe Pop, prof. univ. dr. Petru Dunca, prof. univ. Ana Olos.

Sanda Golopenția a fost contactată - prin intermediul Anei Olos - de către Ștefan Mariș și Nicolae Scheianu de la Centrul de promovare a culturii tradiționale, pentru accept și amănuntele tipăririi (în condițiile în care și-au prezentat interesul pentru lucrare și câteva edituri bucureștene).

Că cei prezenți ar mai fi avut multe de spus a dovedit-o refuzul lor de a se despărți. De aceea, primarul din Ocna Șugatag a salutat evenimentul și i-a invitat pe participanți să poposească, în aceeași formație, și în satul Breb, acolo unde își are izvoarele întregul material folcloric inclus în carte.

În holul Bibliotecii, participanții la eveniment, dar și mulți alții au avut ocazia să asiste la un concert de colinde susținut de studenții Facultății de Teologie din cadrul Universității de Nord Baia Mare. Alături de băimăreni au fost prezenți și elevi ai școlii “Lucian Blaga” din Satu Mare însoțiți de prof. Maria Bichiș și dir. școlii, Ioan Șepețan. Aceștia sunt într-un parteneriat interjudețean din cadrul programului “Scripta manent...”. Coordonatorii programului sunt prof. Ana Hossu de la Școala “Al. Ivasiuc” și Maria Bichiș de la Școala “Lucian Blaga” din Satu Mare. Ideea organizatorilor de la Școala “Alexandru Ivasiuc” de a introduce în program, pe lângă simpozion, o vizită la redacția ziarului “Glasul Maramureșului” și alta la Biblioteca Județeană “Petre Dulfu”. După ce au văzut clădirea

bibliotecii și dotările ei, sătmărenii au declarat că

“este mai frumoasă decât în occident”.

MARILE OPERE LITERARE ȘI MUZICA

Valentina ROTARU

De-a lungul vremii opere literare cunoscute sau mai puțin cunoscute au fost piatra de temelie a unora din marile opere lirice din toate timpurile. Pentru cei neavizați este ușor. Ei spun: iei o operă literară, compui o melodie și aria este gata. Ce mult se înșală! Pentru a obține o operă sau o arie, textul trebuie rescris. Unele fraze sau versuri trebuie scurtate ținând seama de textul original.

Atunci când muzicianul își alege tema muzicală el trebuie să stabilească cu o luciditate autocrată dacă temperamentul său artistic poate face față temei alese. Haydn spunea cu multă justete: „Nu poți să ceri unui artist altceva decât poate da el temperamental”.

Chiar dacă un poet sau un scriitor descrie cu exactitate și sensibilitate un peisaj sau o acțiune, de multe ori cititorul nu va percepe totalitatea sentimentelor transmise. El le va percepe numai după ce vor fi transpuse în muzică, deoarece muzica poate să ne facă să simțim toată profunzimea sentimentelor din care au pornit, sentimente inaccesibile cuvintelor.

Opere literare din toate perioadele au fost transpuse în muzică, sau au reprezentat geneza unei pleiade întregi de opere, operete, etc. ale unor compozitori celebri.

Mitologia este, pentru mulți compozitori, punctul de plecare pentru creațiile lor. Claudio Monteverdi se va inspira din ea în „Întoarcerea lui Ulise”, Henry Purcell în „Didona și Enea”.

Operele lui Sofocle „Oedip Rege” și „Oedip la Colona” îmbinate vor face subiectul operei „Oedip” care va fi opera vieții lui George Enescu. Asemeni lui Enescu, Stravinski cu opera-oratoriu „Oedipus Rex” și Honegger cu „Antigona” revin aproape în același timp la dramele lui Sofocle, demonstrând adaptabilitatea teatrului antic grec din punct de vedere poetic și muzical la sensibilitatea noastră actuală.

Basmele și legendele Evului Mediu, cu pădurile lor bântuite de stafii, preferința pentru obiecte vrăjite, alte apariții supranaturale, cavaleri neînfricați, îi vor inspira pe marii titani ai muzicii clasice: Richard Wagner în „Inelul Nibelungilor”, „Lohengrin”, Piotr Ilici Ceaikovski în „Frumoasa adormită” etc.

Basmul fraților Grimm „Frumoasa din pădurea adormită” oferă cititorului posibilitatea de a vedea cu ochii minții, de exemplu, ritmul cu care bătrâna bate cu andrelele. Ascultând însă muzica lui Piotr Ilici Ceaikovski „Frumoasa adormită”, ascultătorul va putea vizualiza aceeași scenă prin intermediul unui vals sau a unor ritmuri cadențate.

Dramele, comedii și tragediile lui Shakespeare vor fi sursa de inspirație pentru mulți compozitori. Berlioz spunea despre „Romeo și Julieta”: „Romeo de Shakespeare! Ce subiect! Cum este făcut totul pentru muzică. Balul strălucitor din casa familiei Capuleti! Luptele furioase pe străzile Veronei!...”.

Prin muzică, mesajul lucrării „Visul unei nopți de vară” de Shakespeare este intensificat (latura fanteziei și umorul). Tot ce a urmărit Shakespeare în această comedie luminoasă, cu zâne și îndrăgostiți, a generat spontaneitatea tinerească a lucrării cu același nume a lui Felix Mendelssohn-Bartholdy.

Compozițiile lui Giuseppe Verdi cum ar fi „Macbeth” sau „Othello” au la bază operele cu aceleași nume ale lui Shakespeare. Pentru „Falstaff” Verdi se va inspira din „Nevestele vesele din Windsor” și „Henric al IV lea”. De-a lungul anilor, lui Verdi i se va cere să compună opere având ca temă tragedia „Regele Lear” sau „Hamlet”, idee pe care Verdi o va respinge afirmând că muzica lui nu se potrivește cu trăirile pe care le au personajele lui Shakespeare.

Cel care va transpune în muzică „Hamlet” va fi Ceaikovski, tot el compunând și muzică pentru „Romeo și Julieta”.

Cine nu a auzit de „Nunta lui Figaro” de Mozart sau de „Bărbierul din Sevilla” de Rossini? În mare măsură gloria lor este datorată autorului intrigii, creatorului personajului Figaro – Beaumarchais.

Toți marii compozitori au avut, într-un fel sau altul, legături directe cu poezia și proza vremii lor. Fryderyk Chopin găsea sprijin nu numai în prietenia lui Mickiewicz, dar și în izvorul literar al baladelor sale. Alături de Goethe, Lenau și Hugo – pentru a nu cita decât numele cele mai impunătoare, - dau aripi imaginației lui Franz Liszt. Romanele lui Walter

Scott furnizează subiecte de operă ca „Lucia di Lammermoor” de Donizetti sau „La donna del lago” de Rossini. Verdi recurge la Victor Hugo (pentru „Rigoletto” după „Regele se amuză” și „Hernani”), la Alexandre Dumas (pentru „Traviata” după „Dama cu camelii”), la Gutierrez (autorul piesei „Trubadurul”), la marele înaintaş al teatrului romantic Friedrich Schiller (pentru „Don Carlos”).

Nici opera lui Byron nu scapă atenției marilor compozitori, lucrarea „Manfred” fiind transpusă în muzică atât de Schumann cât și de Ceaikovski, iar teatrul liric se va îmbogăți cu lucrările „Corsarul” și „Cei doi Foscari” de Verdi după lucrările cu aceleași titluri de Byron..

Marele Goethe era de părere că doar Mozart ar fi putut compune un adevărat „Faust”. Poemul „Faust” de Goethe a inspirat nu mai puțin de 40 de compozitori, dar cele mai reușite compoziții sunt ale lui Schumann, Liszt și Wagner.

Poeziile lui Goethe au fost sursa de inspirație a lui Schubert („Regele ielelor”, „Fiul muzelor”, „Liniștea mării”). Schubert a topit versurile în muzică, rămânând totuși fidel versurilor create de Goethe. Schubert crea, exprimând în muzică, într-un chip poetic și sugestiv, sentimentul dominant al versurilor. Capacitatea lui Schubert de a descoperi latențele muzicale în diferite și dificile poeme este nelimitat: exemplul cel mai bun îl constituie cele peste 40 de poezii

ale lui Schiller după care Schubert a compus muzica, deși era statornică părerea că versurile marelui poet sunt incompatibile cu muzica.

Cunoscând și iubind literatura, muzicienii au încercat să se apropie de ea. Acest lucru este demonstrat de numărul impresionant de creații muzicale care ne-au rămas moștenire, precum și de faptul că literatura și muzica împărtășesc, ca toate artele, un fond comun, fondul emoțional.

Muzica și literatura cultivă destăinuirea sentimentelor intime, iubirea, visul și melancolia, dragostea față de natură, durerea, înfruntările tragice dintre om și om, dintre om și natură. De aceea, cel care îi cunoaște pe Goethe, pe Schiller, pe Shakespeare, pe Hugo etc. din paginile cărților va putea descoperi noi laturi ale creațiilor lor ascultând nu mai puțin celebrele compoziții ale lui Wagner, Verdi, Rossini, Ceaikovski etc., deoarece, așa cum a considerat și George Enescu, „Muzica este un grai în care se oglindesc fără posibilitate de prefăcătorie, însușirile tipice ale omului”

NOTE DE LECTURĂ
LEON-IOSIF GRAPINI, *CAPĂȚUL LUMII*,
CLUJ-NAPOCA, CASA CĂRȚII DE ȘTIINȚĂ, 2004

Angela-Monica JUCAN

A cum un secol, Badea Cârțan se ocupa de răspândirea în Transilvania a cărților aduse cu desaga din Muntenia. Cu mult înainte, scrieri laice sau religioase circulau, în copii de mână, între provinciile românești. Era un “trafic” cultural rudimentar, dar cartea, în oricât de puține exemplare, era, cum zicem azi, difuzată, și încă la mari distanțe. De un deceniu și jumătate, editurile scot (la noi în țară) doar “carte rară” și nu sunt interesate ca ea să ajungă departe.

La 200 de km de Baia Mare apare (după trei volume de versuri) a doua carte de proză a unui scriitor - **Leon-Iosif Grapini** - considerat de critică egal în valoare cu Marin Preda, Sorin Titel, Nicolae Velea și chiar cu Jose Saramago. Nici una din cărțile lui Leon-Iosif Grapini n-a ajuns în librăriile sau bibliotecile băimărene. Parc-am fi la *Capătul lumii*. Dacă, având asemenea referințe, Leon-Iosif Grapini ajunge pe listele bibliografice ale studenților filologi sau ale elevilor?

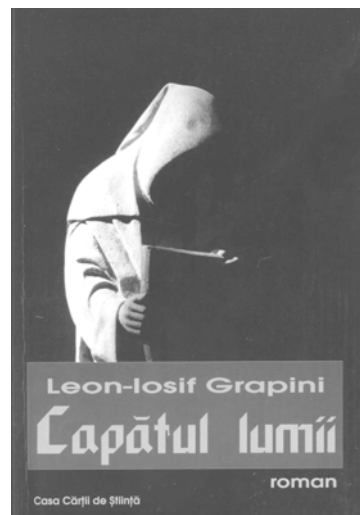
Ceva mai clar:

Ultima apariție editorială a scriitorului este romanul *Capătul lumii**, scos anul acesta, la Cluj-Napoca de editura Casa Cărții de Știință.

Dacă Grapini a fost comparat cu mai sus amintiți prozatori, aceasta nu înseamnă că el este imitator al lor. Cu Saramago, Grapini are de “împărțit” doar marșul susținut (uneori pe pagini) al frazei, cu Marin Preda - cleveteala, cu Nicolae Velea - bucuria amănuntului, cu Sorin Titel - nu știu. Dar acestea sunt nimic, sunt numai “postura” scrierii și s-au întâlnit și la alții. Originalitatea (era să zic unicitatea, dar mai e precedentul volum de proze - *Cetatea cu nebuni*) constă, întâi, în aceea că “romanul” este, de fapt, o monografie... demontată a satului natal. Diferitele “piese” sunt asamblate după un plan neobișnuit monografiilor. E o irealitate căreia-i corespunde

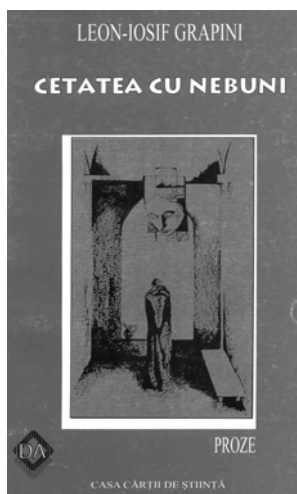
realitatea. Așezare geografică, istorie, politică, demografie, bogății naturale, ocupații, obiceiuri, folclor, învățământ, cultură, biserică, eresuri, filozofia lui “mai bine orice decât nimic” - toate sunt vraiste, dar... își au locul lor. Se rade legendă, se presară peste tot felul de secole, se adaugă ironie și se amestecă până nu mai are vreuna

identitate. Exemplu: *Cum ținutul acesta se afla la marginea unei mari împărății, în care făceau casă comună, dar nu și casă bună, câteva*

popoare, împăratul care le stăpânea, altfel cine, atent ca marginile împărăției să nu fie știrbite, în marea lui înțelepciune a dat poruncă să se ridice, acolo unde era posibil, ziduri înalte, greu de trecut de cei din afară puși pe jaf și cotropire, dar și de cei dinăuntru, mânați de gânduri de libertate sau dezrobire, iar acolo unde nu se vor putea înălța asemenea bariere de piatră să fie săpate șanțuri late cât să nu poată sări în galop nici cel mai puternic bidiviu, adânci cât să nu fie în stare să iasă nimeni din cei căzuți în ele, de voie sau de nevoie, crezând că ar putea face asta, și lungi, de să-ți piară cheful mergând să le dai de capăt. [...] Ar fi de prisos să încercăm a spune cât a durat ca aceste construcții proiectate să poată fi puse în practică, în primul rând că nu avem de știre când au început, nici un hrisov care face referire la această margine de împărăție nu dă de înțeles cam prin ce veac după nașterea Domnului s-au întâmplat acestea, în al doilea rând, nu avem cunoștință când anume au fost încheiate, mărturiile scrise suferind de aceeași lipsă de date, și în al treilea, dar nu și ultimul rând, legendele vorbesc despre marele șanț ca și cum el ar fi fost acolo de când lumea, încă de la facerea ei, în această situație confuzia poate fi și mai mare, cu atât mai mult, cu cât nu întrevădem rostul existenței aici, la începutul lumii, a unei asemenea săpături sofisticate.

Cozeria și analiza temeinică, plus filozofia dau nenumărate pasaje din acestea: *CEL MAI CUMPLIT RĂZBOI* e războiul cu tine însuși, pentru că nu poți ști cine trebuie să piardă și cine să câștige, într-un conflict normal, de parcă ar exista așa ceva, declanșat între două sau mai multe popoare, lucrurile sunt mai simple, fiecare

luptă pentru a învinge, părțile combatante nu sunt fracțiuni ale unui întreg care, conștient, poate fi pus în dilemă, cu cine să țină, pe cine să sprijine, care dintre forțele aruncate în luptă se bat pentru o cauză nobilă, de partea cui se află adevărul, pentru cine e justificat războiul, cu toate că nici un război nu are justificare, apoi, la fel de cumplite sunt bătăliile purtate cu cei de-un neam cu tine, cu cei cu care îți împarți propria viață, de o seminție fiind și de același sânge, nimic nu îndreptățește iscarea unor neînțelegeri ce pot degenera în conflicte greu de înțeles chiar și pentru cei aflați pe margine ca simpli spectatori, că orice conflict ar fi, cineva stă în expectativă, privește, ia aminte și așteaptă momentul prielnic să profite, pot fi chiar dinlăuntru părților beligerante, iată doar câteva motive ce ne fac să credem că războaiele purtate cu tine însuși și cu cei de-un neam cu tine, după cum vom vedea în cele ce urmează, sunt, dacă nu ciudate, nefirești, cu siguranță cele mai crunte.

Aflăm, din paginile următoare, că, în acest capăt al lumii, se bea horincă verde, jocurile preferate sunt șepticul și filcăul, adunările importante se țin pe platoul podereiului din nord și, uneori, lucrurile nu stau cum ar trebui să stea, de exemplu, băieta aceea cu bumbi în ureci [trebuie] să lase hapucul, să ia cujeica, să vină în târnaș și să steie jos, lângă unul din bandori, [că e mai bine].

Coordonatele geografice ale satului sunt la granița Imperiului Austroungar. Lumea lui e în hotarul balcanismului: o împletitură de nepăsare levantină și "păsare" vest-europeană, țesătură de îngăduință orientală și sancțiune occidentală. E o închiziție (a vecinelor, mai ales) împăcată până la

urmă cu situația, e o recunoaștere a datei (întoarse în prealabil pe toate părțile).

Originalitatea acestui scriitor se bizuie, în al doilea rând, pe comportamentul "grapinian" al scrisului, rezultat dintr-un neîntrerupt umor rece (nu sec, nu negru, dar, într-o bine dozată măsură, distant), exprimat în graiul adus din ținutul natal și vaccinat masiv în marele limbaj literar, căruia-i "sapă" supremația. Fraza e fluvială, curge potop, face valuri și are timp să facă și ocoluri în meandre. Pe fiecare pagină apar "conglomerate" de informație. Asociația de idei mobilizează discursul. Digresiunea e în apele ei. Toate sunt "luate" din vorbirea, mentalitatea și tipicurile locului "monografiat", dar cenzurate de alte experiențe ale scriitorului. Nu e poveste aceasta și nici nu e un loc oarecare. E chiar satul grăniceresc nășăudean numit astăzi Șanț, prezentat șurub cu șurub, povestit (și "înflorit") cu prințese și împărați, cu miniștri și babe, cu Moșul satului și preoți, și învățători, și copii, și tătari, și bărbați pricepuți la stat cu mâinile în jeburi și Beneșu - munte, om și cal. Lucrurile se petrec în timp de pace, de tensiuni sociale sau conflicte militare, în vremuri mai sigure ori amenințate de pericole. Toate sunt scoase dintr-o plasă umplută cu epoci.

Cel care a vrut să afle și să scrie a pus cărții punctul final, a luat o coală de hârtie, a meditat preț de câteva clipe, da, acesta va fi titlul, și l-a scris cu litere mari pe fila albă, CAPĂTUL LUMII. Capătul de început (est) și capătul de sfârșit (vest) al segmentului nostru de timp. O viață. Sau viața. Capătul dinspre răsărit și capătul dinspre apus al locului natal. Șanț? - Mai ales Șanț.

* **Notă:** Fotografiile de pe coperta romanului "Capătul lumii" sunt realizate de graficianul și artistul fotograf Emil Moritz.

